

EKONOMICKÁ FAKULTA

UNIVERZITY MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI

Jana Hroncová Vicianová, Štefan Hronec, Jana Jaďuďová

**Perspektívy rozvoja inovatívnych konceptov spoločensky
zodpovedného podnikania v malých a stredných podnikoch na
Slovensku**

2019

**Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela
V Banskej Bystrici**

Jana Hroncová Vicianová, Štefan Hronec, Jana Jaďud'ová

**Perspektívy rozvoja inovatívnych konceptov spoločensky
zodpovedného podnikania v malých a stredných podnikoch na
Slovensku**

Belianum

2019

Vedecká monografia bola vydaná z prostriedkov projektu VEGA 1/0651/17 Koncipovanie inovatívneho synergického modelu spoločensky zodpovedného podnikania ako perspektíva uplatňovania zodpovedného podnikania v malých a stredných podnikoch.

Recenzenti

Prof. prof. PaedDr. Gabriela Korimová, PhD.

doc. RNDr. PhDr. Oldřich Hájek, Ph.D.

Bez jazykovej korektúry

Autori © Jana Hroncová Vicianová, Štefan Hronec, Jana Jaďud'ová

2019

Prvé vydanie

Všetky práva vyhradené.

Toto dielo ani žiadnu jeho časť nemožno reprodukovat' bez súhlasu majiteľa práv.

Printed in Slovakia

ISBN 978-80-557-1652-7

OBSAH

ÚVOD.....	8
1. ZÁKLADNÉ ASPEKTY A NOVÉ TRENDY KONCEPCIE SPOLOČENSKEJ ZODPOVEDNOSTI.....	11
1.1. Oblasť spoločensky zodpovedného podnikania v kontexte dobrovoľnosti, noriem a súčasného legislatívneho rámca.....	11
1.2. Subjekty spoločensky zodpovedného podnikania.....	21
1.3. Publikovanie výročných správ o zodpovednom podnikaní v Európe a vo svete.....	25
1.3.1. Európske a svetové štatistiky reportingu spoločensky zodpovedného podnikania.....	26
1.3.2. Súčasný trendy v pravidlách prípravy správ o spoločensky zodpovednom podnikaní.....	29
2. UPLATŇOVANIE KONCEPTU SPOLOČENSKY ZODPOVEDNÉHO PODNIKANIA V PROSTREDÍ MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV.....	35
2.1. Metodické východiská skúmania problematiky spoločensky zodpovedného podnikania	35
2.2. Analýza uplatňovania koncepcie spoločensky zodpovedného podnikania vo vybraných odvetviach národného hospodárstva v čase.....	40
3. PERSPEKTÍVY UPLATŇOVANIA SPOLOČENSKEJ ZODPOVEDNOSTI V KONTEXTE INOVATÍVNYCH KONCEPTOV SPOLOČENSKY ZODPOVEDNÉHO PODNIKANIA	88
3.1. Perspektívy rozvoja environmentálnych konceptov spoločensky zodpovedného podnikania	88
3.1.1. Východiská (Trvalo) udržateľného rozvoja	89
3.1.2. (Trvalo) udržateľný rozvoj podniku ako koncept spoločensky zodpovedného podnikania.....	91
3.1.3. Eko-inovácie ako nástroj (Trvalo) udržateľného rozvoja.....	93
3.1.4. Vybrané problémy rozvoja eko-inovácií na Slovensku – výsledky primárneho prieskumu	96

3.1.5. Možnosti uplatňovania spoločensky zodpovedného podnikania v environmentálnej oblasti	104
3.2. Perspektívy rozvoja sociálnych konceptov spoločensky zodpovedného podnikania.....	106
3.2.1. Podniková filantropia	107
3.2.2. Spoločensky zodpovedné investovanie, sociálne investície a sociálne podnikanie	110
3.2.3. Tvorba zdieľaných hodnôt (Creating Shared Value-CSV)	113
ZÁVER.....	116
SUMMARY.....	119
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	122

CONTENT

INTRODUCTION.....	7
1. BASIC ASPECTS AND NEW TRENDS OF THE SOCIAL RESPONSIBILITY CONCEPT.....	10
1.1. Areas of corporate social responsibility in the context of volunteering, standards and the current legislative framework.....	10
1.2. Stakeholders of Corporate Social Responsibility.....	20
1.3. Publish annual reports on responsible business in Europe and the world.....	24
1.3.1. European and world statistics of CSR reporting	24
1.3.2. Current trends in the preparation of reports on corporate social responsibility.....	27
2. IMPLEMENTATION OF THE CONCEPT OF SOCIAL RESPONSIBLE BUSINESS IN A SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES	33
2.1. Methodological bases of the research of the issue of socially responsible entrepreneurship in the enterprises.....	33
2.2. Analysis of the application of the concept of socially responsible business in selected sectors of the national economy.....	38
3. PERSPECTIVES FOR USING CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN THE CONTEXT OF INNOVATIVE CONCEPTS OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY.....	86
3.1. Perspectives for developing environmental concepts of Socially responsible business	86
3.1.1. Background for sustainable development	87
3.1.2. (Sustainable) Business Development as a Concept of Socially Responsible Business	89
3.1.3. Eco-innovation as a tool for sustainable development.....	91
3.1.4. Selected Problems of Development of Eco-Innovations in Slovakia - Primary Survey Results	94
3.1.5. Possibilities of applying socially responsible business in the environmental area.....	102
3.2. Prospects for the development of Social Concepts of Socially Responsible Business	104
3.2.1. Corporate philanthropy	105

3.2.2. Socially responsible investment, social investment and social entrepreneurship	108
3.2.3. Creating Shared Value (Creating Shared Value-CSV)	111
CONCLUSION	114
SUMMARY.....	117
Bibliography.....	120

ÚVOD

Determinantom dlhodobej udržateľnej prosperity nielen Slovenska, ale aj ostatných krajín Európy je potreba pružne reagovať na globálne zmeny za predpokladu zabezpečenia udržateľného hospodárenia so svojim prírodným a sociálnym kapitálom. Príležitosťou pre krajiny je hospodárstvo, ktoré dokáže zaistiť rast a rozvoj a zároveň prispieť k zvýšeniu prosperity ľudí prostredníctvom poskytovania dôstojnej práce, vyrovnávania rozdielov, boja proti chudobe a ochrany prírodného kapitálu, od ktorého sme všetci závislí.

Nielen Slovensko, ale aj ďalšie krajiny v Európe a vo svete čelia mnohým výzvam v oblasti spoločenskej zodpovednosti, ktoré sa ťažiskovo dotýkajú najmä sociálnej a environmentálnej oblasti. Jedným z problémov je aj skutočnosť, že slovenskej ekonomike v súčasnosti dominujú malé a stredné podniky, ktorým často chýbajú finančné a ľudské zdroje, aby implementovali všetky princípy komplexnej koncepcie spoločensky zodpovedného podnikania a zároveň udržali ekonomickú prosperitu podniku. Slovensko má zároveň veľa energeticky náročných odvetví hospodárstva, ktoré sú charakteristické neefektívnym nakladaním s odpadmi, vodou a emisiami, a zároveň aktivizujú neudržateľné vzorce spotreby a výroby.

Spoločensky zodpovedné podnikanie a dosahovanie zisku sú často krát vnímané ako protiklady. V podmienkach spoločenskej zodpovednosti je potrebné zmeniť zisk na „trvalo udržateľný zisk“. Tento pojem mení paradigmu myslenia v oblasti podnikania, tvorby a rozdeľovania zisku. Z tohto dôvodu je potrebné rozvíjať inovatívne prístupy k uplatňovaniu spoločenskej zodpovednosti a motivovať podnikateľské subjekty, najmä malé a stredné podniky k uplatňovaniu parciálnych konceptov spoločenskej zodpovednosti (napr. koncept podnikovej filantropie, trvalo udržateľného rozvoja a iné). Synergický efekt využívania týchto konceptov spolu s využívaním vhodných finančných prostriedkov môže predstavovať perspektívu ich ekonomického rozvoja.

V prvej kapitole predloženej monografie charakterizujeme nové trendy koncepcie spoločensky zodpovedného podnikania v kontexte dobrovoľnosti, noriem a súčasného legislatívneho rámca, vychádzajúc a opierajúc sa o pôvodné základné aspekty teórie spoločenskej zodpovednosti. Zámerom tejto kapitoly nie je sumarizácia definícií o spoločensky zodpovednom podnikaní, ale súčasný pohľad na zainteresované subjekty a štatistiky publikovania výročných správ o zodpovednom podnikaní v Európe a vo svete a naznačenie budúceho smerovania tejto koncepcie v najbližších rokoch.

V rámci druhej kapitoly analyzujeme a komparujeme uplatňovanie komplexnej koncepcie spoločensky zodpovedného podnikania vo vybraných odvetviach národného hospodárstva v čase. Takmer desaťročná vedecko-výskumná orientácia na oblasť spoločensky zodpovedného podnikania nám umožňuje porovnať uplatňovanie tejto koncepcie s odstupom času a zachytiť tak dynamiku vývoja spoločenskej zodpovednosti vo vybraných odvetviach na Slovensku. Metodika hodnotenia spoločensky zodpovedného podnikania (Hroncová Vicianová, 2014) bola spracovaná s cieľom na jednej strane zohľadniť špecifické podmienky skúmaných podnikov v rôznych odvetviach a na druhej strane zabezpečiť porovnateľnosť skúmaných podnikov, ktoré sme hodnotili. Preto základným kritériom spoločného systému merania spoločensky zodpovedného podnikania bola jednoznačná konštrukcia indikátorov, ich jasná výpovedná schopnosť, porovnateľnosť v čase, možnosť verifikovania hodnoty indikátora na základe zverejnených údajov, správ, dokumentov a pod., čím sa do veľkej miery eliminuje riziko subjektívneho prístupu k hodnoteniu.

Opierajúc sa o predchádzajúce verifikované fakty, by sme chceli podnikom a ostatným organizáciám priblížiť zodpovedné podnikanie nielen na úrovni poučiek, definícií a teoretizovania, ale hlavne na úrovni podnikovej praxe.

V tretej kapitole predloženej monografii sme vymedzili perspektívy rozvoja spoločensky zodpovedného podnikania v kontexte inovatívnych konceptov spoločensky zodpovedného podnikania s dôrazom na sociálne a environmentálne koncepty. V uplatňovaní inovatívnych konceptov vidíme možnosť priblížiť skúmanú koncepciu najmä malým a stredným podnikom, pre ktoré predstavuje uplatňovanie komplexnej koncepcie zatiaľ nedosiahnuteľnú metú. Súčasťou tretej kapitoly je aj podkapitola zameraná na analýzu výsledkov primárneho prieskumu zameraného na vybrané problémy rozvoja eko-inovácií na Slovensku na vzorke energeticky náročných odvetví.

Cieľom vedeckej monografie je identifikovať a porovnať úroveň spoločensky zodpovedného podnikania vo vybraných odvetviach národného hospodárstva v čase v kontexte dobrovoľnosti, noriem a súčasného legislatívneho rámca a vymedziť inovatívne koncepty spoločenskej zodpovednosti ako perspektívu rozvoja spoločensky zodpovedného podnikania v malých a stredných podnikoch na Slovensku.

Vedecká monografia je čiastkovým výstupom vedeckovýskumného projektu grantovej agentúry ministerstva školstva Slovenskej republiky a Slovenskej akadémie vied VEGA 1/0651/17 Koncipovanie inovatívneho synergického modelu spoločensky zodpovedného podnikania ako perspektíva uplatňovania zodpovedného podnikania v malých a stredných podnikoch v podiele 100 %.

Publikácia je určená výskumným pracovníkom, ktorých vedecký záujem súvisí s problematikou spoločensky zodpovedného podnikania, učiteľom a študentom vysokých škôl s ekonomickým zameraním, neziskovým a mimovládny organizáciám, manažérom a vlastníkom podnikov, ktorí chcú hodnotiť a zverejňovať aktivity zodpovedného podnikania nielen v ekonomickej, ale aj v sociálnej a environmentálnej oblasti, a organizáciám zaoberajúcim sa auditom správ o zodpovednom podnikaní.

1. ZÁKLADNÉ ASPEKTY A NOVÉ TRENDY KONCEPCIE SPOLOČENSKEJ ZODPOVEDNOSTI

Od vzniku prvej formálnej definície spoločensky zodpovedného podnikania Howardom Bowenom v roku 1953 (Carrol, 2003), bolo rôznymi autormi a zástupcami svetových inštitúcií formulovaných niekoľko definícií, ktoré sa snažili zachytiť podstatu a vymedziť čo najširší záber spoločensky zodpovedných aktivít. Dahlsrud (2008) na základe skúmania 37 definícií o spoločensky zodpovednom podnikaní vymedzil 5 základných aspektov, ktoré sa v definíciách vyskytovali najčastejšie: ekonomická oblasť (v 86 % definícií), sociálna oblasť (88 %), environmentálna oblasť (59 %), zainteresované skupiny (88 %) a dobrovoľnosť (80 %). Na pôde Európskej únie (EÚ) definovala Európska komisia v Zelenej knihe (2001) spoločensky zodpovedné podnikanie ako koncept, na základe ktorého podniky dobrovoľne začleňujú do svojich obchodných činností a vzájomných vzťahov so zainteresovanými skupinami sociálne a environmentálne aspekty. O desaťročie neskôr však Európska komisia poukazuje na zmenu nazerania na koncepciu spoločensky zodpovedného podnikania a upozorňuje podniky na potrebu prevziať zodpovednosť za všetky svoje vplyvy na spoločnosť s cieľom:

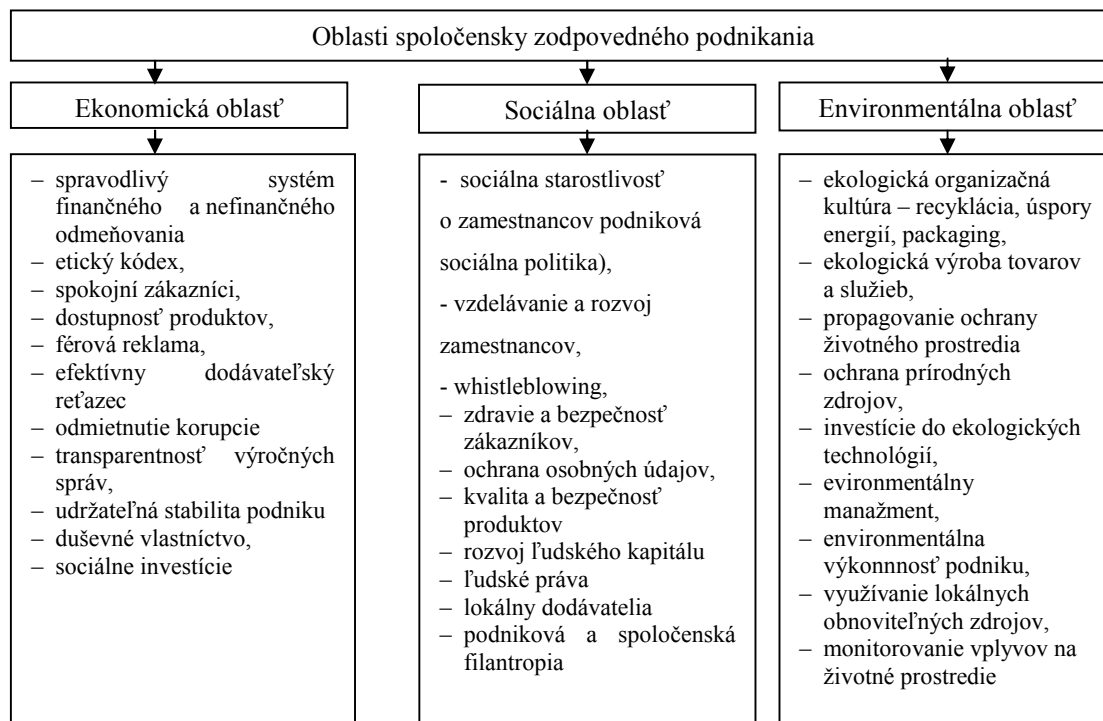
- maximalizovať vytváranie spoločných hodnôt pre svojich vlastníkov/akcionárov, svoje ostatné zainteresované skupiny a spoločnosť ako takú;
- identifikovať a zmierňovať ich možné nepriaznivé vplyvy, prípadne im predchádzať (Obnovená stratégia EÚ pre sociálnu zodpovednosť podnikov, 2011, s. 6).

Vzhľadom na tlak Európskej únie, a skutočnosť, že koncepcia spoločensky zodpovedného podnikania sa rozvíja už viac ako polstoročie, konštatujeme, že zmena širších spoločenských, politických a environmentálnych podmienok sa ešte v plnej miere neprejavila v podnikovej praxi.

1.1. Oblasti spoločensky zodpovedného podnikania v kontexte dobrovoľnosti, noriem a súčasného legislatívneho rámca

Pre potreby hlbšej analýzy jednotlivých oblastí skúmanej koncepcie je potrebné vymedziť konkrétne aktivity, ktoré podnik môže v danej oblasti realizovať. Aktivity každej organizácie sa v zmysle skúmanej koncepcie posudzujú v troch líniiach, a to v ekonomickej línii (Profit), environmentálnej línii (Planet) a sociálnej línii (People), t. j. v línii tzv. Triple Bottom Line, resp. 3P (Marková, 2011). Úlohou tejto koncepcie je zaznamenať rozšírené

spektrum hodnôt a kritérií, na základe ktorých sa hodnotí úspešnosť organizácie, teda troch základných atribútov, na ktoré by sa malo podľa teórie trvalo udržateľného rozvoja prihliadať pri hodnotení úspešnosti organizácie (Majdúchová, 2007).

Obrázok 1 Oblasti spoločensky zodpovedného podnikania

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Trnková, 2004, s. 7.

V súčasnosti mnohé dobrovoľné aktivity spoločensky zodpovedného podnikania zastrešuje zákon, resp. boli prijaté ako odporúčanie Európskou komisiou. Aj Podľa Kotlera (2005, s. 3 - 4) je SZP záväzok k zlepšeniu blahobytu komunity prostredníctvom dobrovoľných obchodných praktík a príspevkov z podnikových zdrojov. Kľúčovým prvkom jeho definície, na rozdiel napr. od sociálneho podnikania, je princíp dobrovoľnosti, pretože odkazuje na dobrovoľný záväzok podnikov realizovať svoje aktivity pri dodržiavaní sociálne a ekologicky zodpovedných postupov. V súčasnosti sa natíska otázka, kam sa bude posúvať koncepcia SZP v budúcnosti? Bude to princíp „laissez-faire“, ktorý zdôrazňuje výhody voľnej súťaže opierajúcej sa o úplnú slobodu konania vo všetkých oblastiach ekonomickej aktivity, bez zásahov štátu alebo ostane ťarcha spoločenskej zodpovednosti výlučne na štáte? Zástancovia povinného rámca SZP považujú za najväčšiu hrozbu redukciu SZP na podnikové public relations, kedy podniky podávajú správy iba o dobrých veciach a zlé zamlčujú.

Podniky musia v rámci svojich aktivít zohľadňovať aj záujmy spoločnosti, a to nielen v súvislosti s riešením ekologických problémov, ale aj problémov dotýkajúcich sa sociálnej

oblasti. V súvislosti s týmito aktivitami existujú zákony, ktoré podnikom určujú isté minimálne štandardy. Všetky aktivity, ktoré podniky realizujú nad rámec týchto zákonov, v prospech svojich zamestnancov, záujmov celej spoločnosti alebo v prospech životného prostredia, môžeme považovať za spoločensky zodpovedné podnikanie.

Prikláňame sa tak k názoru, že spoločensky zodpovedné podnikanie by malo byť založené z väčšej časti na samoregulácii, ktorej predchádza slobodná voľba o tom, do akej miery podnikateľ spoločensky zodpovedne pri dosahovaní ekonomických, sociálnych a ekologických cieľov za predpokladu dodržiavania súčasných minimálnych štandardov upravených v zákonoch.

Zodpovedné podnikanie v *ekonomickej oblasti* predstavuje sledovanie a vylepšovanie procesov, ktorými podnik prispieva k rozvoju ekonomického prostredia, a snahu minimalizovať prípadné negatívne dôsledky činností podnikov v tejto oblasti. Ekonomická oblasť spoločenskej zodpovednosti organizácie je zabezpečená systémom manažérstva kvality (Quality Management System – QMS). V SR sa uplatňuje v podobe STN EN ISO 9001:2009. V ekonomickej oblasti sa táto norma sústreďuje na výkonnosť procesov, ku ktorým dochádza v organizácii, a to pomocou univerzálnych ukazovateľov výkonnosti procesov organizácie, ukazovateľov výkonnosti jednotlivých procesov a ukazovateľov merania výkonnosti podľa odchýlok.

Oblasť spravodlivého odmeňovania patrí nepochybne k jedným z kľúčových aspektov spoločensky zodpovedného podnikania. Spravodlivé odmeňovanie je predovšetkým zákonná zodpovednosť podniku (§ 118 Zákonník práce, č. 311/2001 Z. z.). Nezodpovední podnikatelia však často odmeňujú zamestnancov minimálnou mzdou a časť mzdy im doplatia „na ruku“, čím si znížia odvodové a daňové povinnosti, ale súčasne poškodzujú zamestnanca o dôchodkové dávky v čase dosiahnutia jeho dôchodkového veku. Opierajúc sa o tento fakt, je potrebné sledovať, či mzdový systém podniku korešponduje s odvetvovým mzdovým priemerom.

Spokojnosť zákazníka závisí predovšetkým od toho, do akej miery je vnímané, resp. naplnené očakávanie zákazníka vo vzťahu k získanému produktu či hodnote, ktorú zákazníkovi prináša (Kotler, Armstrong, 2004, s. 51). Zákazník očakáva okrem dodania zdravotne neškodných a bezpečných výrobkov a služieb aj ochranu osobných údajov, pravdivú reklamu a zabezpečenie možnosti recyklácie. Uvedená problematika zapadá aj do sociálnej oblasti tejto koncepcie.

Férovou reklamou podnik dlhodobo deklaruje pravdivé informácie o svojich produktoch a službách, ktoré publikuje a prezentuje rôznymi formami. Opačný prístup, čiže zavádzanie

zákazníka napríklad o vlastnostiach produktu, môže byť pre podnik krátkodobu výhodný, ale v dlhodobom meradle môže byť nepravdivé informovanie odhalené a môže podnik hospodársky poškodiť. Plnenie uvedeného indikátora je legislatívne vymáhateľné zákonom o reklame č. 147/2001 Z. z. a zákonom o ochrane spotrebiteľa č. 250/2007 Z. z.. Jedným z nástrojov nepravdivého informovania je uplatňovanie tzv. „greenwashingu“. Tento termín opisuje zavádzajúce používanie marketingu na vytvorenie klamlivej predstavy, že aktivity a produkty podniku sú ohľaduplné k životnému prostrediu. Podnik presviedča zákazníkov, že kupujú environmentálne priaznivý produkt, aj keď to tak nie je (Paluchová, Prokeiová, 2013, s. 113).

V ekonomickej oblasti tejto koncepciu má veľký význam aj efektívny dodávateľský reťazec. V prípade nevýrobných podnikov majú vzťahy s dodávateľmi prirodzene menší význam ako v podnikoch z výrobných odvetví. Toto konštatovanie potvrdzuje aj výskum zrealizovaný v nemeckých, rakúskych a tureckých podnikoch (Pernesteiner, Wagner, Kabát, 2011, s. 31), podľa ktorého pri porovnaní vybraných odvetví je význam spoločenskej zodpovednosti v dodávateľskom reťazci vo výrobných odvetviach (energetické podniky 83,3 %, priemyselné podniky 44,4 %) vyšší ako v nevýrobných odvetviach (finančné inštitúcie 16 %, telekomunikácie 25 %). Uvedená skutočnosť bola potvrdená aj v našom výskume (Hroncová Vicianová, 2014), kde výrobné odvetvia dosahovali vyššie %-ne plnenie v rámci všetkých troch oblastí zodpovedného podnikania v interakcii s dodávateľmi ako nevýrobné odvetvia.

Úplatkárstvo a korupcia zastupuje citlivú tému v ekonomickej oblasti tejto koncepcie. Korupčné správanie vzhľadom na svoj negatívny vplyv na spoločnosť má svoje vyjadrenie vo viacerých právnych predpisoch. Právne predpisy takéto konanie rôznym spôsobom sankcionujú, a to v závislosti od situácie, pri ktorej ku korupčnému konaniu došlo. Korupcia je preto postihovaná trestnoprávnymi predpismi, Obchodným zákonníkom alebo napríklad aj zákonom o verejnom obstarávaní (Csanyi, Nechala, Remišová, 2006, s. 8). Postupy na riešenie tejto problematiky sa nachádzajú najčastejšie v etických kódexoch a sú úzko prepojené s politikou oznamovania nekalých praktík (whistleblowing), ktorú sme zaradili v zmysle jej obsahu do sociálnej oblasti.

Rešpektovanie ochrany duševného vlastníctva je zásadným prvkom spoločensky zodpovedného podnikania.

Investovanie do komunitných programov prezentuje indikátor, ktorý predstavuje prostriedky investované na zhodnotenie a očakávanie určitej protihodnoty, ktorá môže mať formu napr. dobrého mena v miestnej komunite, zvýšenie povedomia u sociálne cítiacich

zákazníkov či zlepšenia vzťahov podniku s úzkym okolím v miestnej komunite. Sociálne investície či už peňažného alebo nepenažného charakteru, ktoré boli určené pre potreby miestnej komunity zastúpenej mimovládnyimi organizáciami môžeme považovať za kľúčov nástroj rozvoja ľudského kapitálu v miestnej komunite. Realizáciu projektov určených na rozvoj ľudského kapitálu v podnikoch zastrešuje buď vlastná nadácia, alebo partnerská nadácia (napr. Panet, Nadácia Pontis). Projekty môžu mať rôzny charakter: napr. kurzy posunkového jazyka pre verejnosť (T-mobile), grantové programy Kvalita vzdelávania, Stredoškólači do praxe, Študenti do praxe, Vedieť viac, Viac pre regióny (Nadácia Tatra Banky), Šanca pre talenty, Školy pre budúcnosť (Orange). Sociálne investície môžu byť mierené smerom do vnútra podniku, napr. môžu sa dotýkať zamestnancov.

V *sociálnej oblasti* sa zodpovedné podnikanie prejavuje nielen sledovaním a minimalizovaním negatívnych dôsledkov aktivít organizácií na sociálny systém, v ktorom pôsobia, ale aj aktívnou realizáciou sociálnej starostlivosti o zamestnancov prostredníctvom podnikovej sociálnej politiky. Sociálne výhody, resp. benefity, ktoré nemajú zákonný charakter uplatňujú podniky na dobrovoľnej báze. Tento indikátor môže nadobúdať rôzne formy: bezplatné stravovanie, kúpeľná a zdravotná starostlivosť, podnikové materské škôlky, pracovne, podnikové bývanie, čistiare, upratovacie služby, služobné autá, notebooky, telefóny a pod.

V rámci koncepcie je sociálny pilier spoločensky zodpovedného podnikania rozpracovaný v normách STN OHSAS 18001:2009, SA 8000:2008. OHSAS (Occupational Health and Safety Management System) v rámci OHSAS 18001 – Systém manažérstva bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a OHSAS 18002 – Pokyny na implementáciu OHSAS 18001 svojou implementáciou v organizácie umožňujú vybudovať systém manažérstva bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ako aj preukazovať zhodu s politikou navonok.

Jednou z foriem sociálnej starostlivosti o zamestnancov je aj rekvalifikácia prepustených zamestnancov alebo outplacement. Pomerne nízka miera realizácie outplacementu má viacero dôvodov. Prvým je nedostatočný rozpočet na tieto aktivity. Podniky, ktoré začínajú prepúšťať svojich zamestnancov, musia najprv zohľadniť zákonné povinnosti (napr. odstupné), až potom môžu uplatniť povinnosti nad rámec zákona. Rekvalifikácie prepustených zamestnancov sa ujíma predovšetkým štát. Podnik nútený hromadne prepúšťať je povinný túto skutočnosť oznámiť príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny. Podnikom, ktoré deklarujú rekvalifikáciou prepustených zamestnancov, sa ponúkajú dve možnosti. Prvou možnosťou je zabezpečiť si túto aktivitu z vlastných zdrojov, prostredníctvom personálneho útvaru. Druhá možnosť je zabezpečiť túto službu externe – od

vzdelávacej, resp. personálnej agentúry, ktorá sa špecializuje na tento druh rekvalifikácie, resp. požiadať o pomoc špecializovanú mimovládnu organizáciu, ktorá sa zaoberá touto problematikou. Mimovládne organizácie poskytujú túto službu za výrazne nižšie náklady ako personálne alebo vzdelávacie agentúry. Pomerne málo sa zatiaľ využíva aj aktívna spolupráca podniku pri rekvalifikácii prepustených zamestnancov s príslušným úradom práce, sociálnych vecí a rodiny. Pritom už existuje celá skupina aktívnych nástrojov štátu v zmysle zákona o službách zamestnanosti (č. 5/2004 Zb.z. v znení ďalších doplnkov a nariadení) pre danú skupinu evidovaných nezamestnaných.

Ľudské práva, rovnosť príležitostí a rodová rovnosť deklarujú najmä zákonnú zodpovednosť podnikov (Ústava SR, zákon č. 365/2004 Z.z.). Existujú nasledovné formy uplatňovania rovnosti príležitostí v podnikoch: zavedenie princípu rovnosti príležitostí do etického kódexu, podpora kariérneho rastu žien, budovanie materských škôlok, rovnosť miezd, zamedzenie diskriminácie pri získavaní pracovníkov, aktívne zamestnávanie žien a mužov nad 50 rokov. V súčasnosti je už aj táto oblasť podchytená v dokumentoch Európskej únie (Strategický záväzok pre rodovú rovnosť na roky 2016-2019). V roku 2017 dosiahla zamestnanosť žien v EÚ rekordných 66,4 %, ale situácia je v každom členskom štáte iná. V roku 2016 dostalo v rámci európskeho semestra 8 členských štátov odporúčanie, aby zvýšili účasť žien na trhu práce (Rakúsko, Česko, Nemecko, Estónsko, Írsko, Taliansko, Poľsko a Slovensko). Ženy majú však stále v priemere o 16 % nižšie platy ako muži. Uvedená skutočnosť sa premieta aj do rozdielu v dôchodkoch žien a mužov, ktorý v roku 2017 dosiahol 35,7 %. V podnikateľskej praxi je naďalej realitou tzv. sklenený strop, vo veľkých kótovaných spoločnostiach v EÚ zastávajú ženy len 6,3 % najvyšších výkonných pozícií.

Z hľadiska ústavného rámca je zosúladenie pracovného a rodinného života podmienené právom zamestnanca na primerané pracovné podmienky, ktoré vychádza z článku 28 Listiny základných práv a slobôd, ako aj z článku 36 Ústavy SR, podľa ktorého zamestnanci majú právo na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky. Zákonný rámec nevyhnutnej minimálnej starostlivosti zamestnávateľa v pracovnoprávnej oblasti zameranej na dosahovanie súladu, resp. vyváženého pracovného a rodinného života zamestnanca je determinovaný kogentnými ustanoveniami Zákonníka práce. Priestor na širšiu realizáciu podnikovej sociálnej zodpovednosti poskytuje Zákonník práce prostredníctvom podnikovej sociálnej politiky, ktorej základným nástrojom je kolektívna zmluva poskytujúca sociálnym partnerom širší priestor na podporu vyváženého pracovného a osobného života zamestnancov, napr. flexibilný pracovný čas. Zavedenie flexibilného pracovného času podmieňuje charakter odvetvia, v ktorom podniky pôsobia. Uvedená oblasť SZP je podchytená aj v Smernici EÚ

o zosúladiení pracovného a súkromného života rodičov (Európska komisia, 2019 Work-Life Balance). Nové pravidlá sú vzorom na zosúladienie sociálnych a ekonomických priorít. Podniky budú schopné prilákať a udržať si talentované ženy a mužov, čo prispeje k odstráneniu rozdielov v zamestnanosti žien a mužov.

Štandard SA 8000:2008 (Social Account Ability International SAI) je komplexnou a globálnou normou na audit a certifikovanie sociálnej oblasti spoločenskej zodpovednosti. SA8000 je celosvetovo uznávaná ako referenčná norma pre oblasť spoločenskej zodpovednosti. Je kompatibilná so štruktúrou ISO 9001, ISO 14001 a OHSAS18001 a založená na dohovoroch Medzinárodnej organizácie práce (ILO), na Všeobecnej deklarácii ľudských práv a Dohovore OSN o právach dieťaťa. Vychádza z medzinárodných konvencií, svetovej deklarácie ľudských práv a konvencie o právach detí a jej cieľom je chrániť a posilniť práva všetkých zamestnancov organizácie vrátane dodávateľov a subdodávateľov.

Ďalšou dôležitou oblasťou je možnosť kariérneho postupu a zvyšovanie kvalifikácie. Z pohľadu podniku systematický prístup ku vzdelávaniu a rozvoju zamestnancov zvyšuje stabilitu. Platí, že ak sú plány kariéry zamestnancov spojené s manažmentom kariéry podniku, pravdepodobnosť ich odchodu z podniku sa znižuje (Vetráková, 2011) a zvyšuje sa príležitosť pre podniky udržať si špičkových zamestnancov. Podnikové vzdelávanie znamená investovať do zamestnancov na dosiahnutie ich lepšieho výkonu a čo najefektívnejšie využívanie ich prirodzených schopností (Vetráková, 2011) pomocou vzdelávacích programov, inštruktáží, rozvojových programov a plánovaného získavania skúseností (Armstrong, 1999, s. 531). Pre zamestnancov je dôležitým signálom, ktorý ukazuje, že si ich podnik váži a vidí v nich perspektívu, čo im umožňuje dosiahnuť vyšší stupeň uspokojenia pri výkone ich činnosti (Vodák, Kucharčíková, 2011, s. 76).

V rámci skúmania problematiky mobbingu v tejto oblasti možno uviesť, že tak na národnej, medzinárodnej, ako aj európskej úrovni neexistuje jej explicitná právna úprava. Hoci sa na úrovni Medzinárodnej organizácie práce aj na úrovni Európskej únie prezentujú názory, že problematika šikanovania na pracovisku je významným problémom vyžadujúcim si náležitú pozornosť, nebola prijatá v tomto smere žiadna úprava. Zamedziť mobbingu a sexuálnemu obťažovaniu na pracovisku je v podnikoch povinnosťou, ale spôsob riešenia a komunikácia tohto problému je vecou príslušných zodpovedných osôb v podnikoch. Na európskej úrovni sa vynaložila snaha podporovať akcie na riešenie fenoménu mobbing a začína so Smernicou 89/391 / Directive 89/391 ktorá dáva zamestnávateľom viac zodpovednosti z hľadiska bezpečnosti a ochrany zdravia "v každom aspekte súvisiacom s prácou. Európsky parlament tiež schválil rezolúciu (Resolution A5-0283/2001) vyzývajúcu

členské štáty EÚ, zrevidovať a dokončiť ich právne systémy v súvislosti s opatreniami na riešenie šikanovania a sexuálneho obťažovania a dosiahnutia harmonizovanej definície.

Problematika oznamovania nekalých praktík, tzv. whistleblowing je ďalšia citlivá téma, lebo nie je možné presne vymedziť jej zákonný a dobrovoľný rozmer. V zmysle § 13 ods. 3 nášho Zákonníka práce musí byť výkon práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávných vzťahov v súlade s dobrými mravmi. Nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu druhého účastníka pracovnoprávneho vzťahu alebo spoluzamestnancov a nikto by nemal byť prenasledovaný, ani inak postihovaný za to, že podá na iného zamestnanca alebo zamestnávateľa sťažnosť, žalobu alebo návrh na začatie trestného stíhania. Toto ustanovenie možno chápať ako určitý princíp, ktorý platí pre celú oblasť pracovnoprávných vzťahov, teda aj pre uplatňovanie oznamovania nekalých praktík. Problematické a do určitej miery aj konfliktné je ustanovenie § 81 písm. f) Zákonníka práce, podľa ktorého je zamestnanec povinný „zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel pri výkone zamestnania a ktoré v záujme zamestnávateľa nemožno oznamovať iným osobám.“ Zákonná definícia „skutočnosti, ktorú v záujme zamestnávateľa nemožno oznamovať iným osobám“, samozrejme, neexistuje (Právna ochrana whistleblowerov na Slovensku, 2009).

Národná rada Slovenskej republiky dňa 30.01.2019 prijala úplne nový zákon č. 54/2019 Z.z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť dňa 01.03.2019. Nový zákon o ochrane oznamovateľov nahrádza pôvodný zákon č. 307/2014 Z.z. o niektorých opatreniach súvisiacich s oznamovaním protispoločenskej činnosti, pričom vychádza z predchádzajúcej koncepcie pôvodného zákona o ochrane oznamovateľov s mnohými zmenami, ktorými sa reaguje na nedostatky zistené aplikačnou praxou. Na základe nového zákona sú dotknutí zamestnávateľa povinní ustanoviť zodpovednú osobu, stanoviť systém a spôsob preverovania oznámení o protispoločenskej činnosti, a to vo svojom vnútornom predpise, preverovať všetky oznámenia o protispoločenskej činnosti a plniť si evidenčné povinnosti. Za porušenie povinností podľa nového zákona môže Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti uložiť dotknutému zamestnávateľovi pokutu až do výšky 20.000,- Eur.

Aj ochrana osobných údajov nadobudla v súčasnosti novú legislatívnu podobu a to vo forme Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov. Tieto základné princípy v zásade reflektujú doterajšiu právnu úpravu ochrany osobných údajov, pričom Nariadenie a zákon č. 18/2018 Z. z. jednotlivé zásady precizujú a stanovujú konkrétnejšie pravidlá pre prevádzkovateľov. Zásady sa prelínajú celým Nariadením a

zákonom č. 18/2018 Z. z. a ovplyvňujú výklad jednotlivých ustanovení, ako aj ich správnu aplikáciu.

Pri skúmaní uplatňovania podnikovej filantropie sme sa zamerali na akúkoľvek formu peňažného a nepeňažného darcovstva realizovaného buď samotným podnikom, vlastnou nadáciou, alebo tzv. matchingovým fondom zozbieraným od zamestnancov. Súčasným trendom, najmä veľkých podnikov, je presunúť svoj nadačný fond neziskovej organizácii (napr. Nadácia Pontis), ktorá potom zabezpečuje strategickú filantropiu a informuje podnik o projektoch, ktoré sú financované ich nadačným fondom. Keďže téma podnikovej filantropie je veľmi široká, podrobne sa jej budeme venovať v samostatnej podkapitole.

V *environmentálnej oblasti* sa zodpovedné podnikanie a konanie prejavuje monitorovaním a znižovaním negatívnych vplyvov organizácie na životné prostredie, napr. znižovaním energetických a materiálnych zdrojov. V nevýrobných podnikoch to môže znamenať predovšetkým šetrenie energiami, sústredenie administratívnych centier v energeticky nenáročných budovách, separovanie a recyklovanie odpadu, používanie elektronických faktúr a iných dokumentov. Efektívnejšie sa tento indikátor môže využívať vo výrobných podnikoch, kde sa pracuje s materiálmi. Zamestnanci môžu byť v zvýšenej miere odmeňovaní za šetrenie materiálu a energie použitých pri výrobe výrobkov. Tento indikátor má však aj makroekonomický rozmer a pramení v raste energetickej a surovinovej náročnosti priemyselných odvetví prehlbujúcich závislosť štátov od životne dôležitých zdrojov a pravdepodobnosť vzniku surovinových a energetických kríz.

Medzi najdôležitejšie patrí napríklad recyklácia, používanie ekologických produktov, dodržiavanie štandardov ISO 14000 a EMAS, ochrana prírodných zdrojov, používanie alternatívnych energetických zdrojov a pod., teda oblasti, ktoré sa etablujú v početnom množstve aj v organizáciách verejného sektora (Trnková, 2004). Uvedené prvky jednotlivých oblastí spoločensky zodpovedného podnikania budeme považovať za smerodajné, ale nie postačujúce pre potreby nášho ďalšieho skúmania.

Environmentálnu zodpovednosť podniky deklarujú aj spoločnými programami na ochranu životného prostredia. Takéto partnerstvá vznikajú medzi podnikmi v rámci jednotlivých odvetví, niekedy v spolupráci s mimovládnu organizáciou, ktorá je garantom tejto spolupráce. V koncepcii spoločensky zodpovedného podnikania je v súvislosti s dodávateľmi zastúpený aj indikátor deklarujúci podiel dodávateľov dodržiavajúcich medzinárodne uznávané normy ochrany životného prostredia, prostredníctvom ktorého môžu nielen výrobné podniky, ale aj nevýrobné podniky zamedziť aktivity podnikov, ktoré

nedodržiavajú zákony v rámci ochrany životného prostredia. Najmä v rámci výrobných odvetví vznikajú partnerstvá, ktorých cieľom je spoločná ochrana životného prostredia.

Zavedenie a realizácia environmentálneho manažmentu v podnikoch je odpoveďou na zhoršovanie životného prostredia a vyčerpávanie prírodných zdrojov. Záujem o environmentálne nástroje v podnikovej praxi narastá najmä zo strany podnikov z výrobných odvetví. Implementácia environmentálnych systémov manažérstva (EMS) sa chápe ako environmentálna organizačná inovácia. Certifikácia systému environmentálneho manažérstva na Slovensku podľa normy ISO 14001 je časť celkového systému manažérstva v podniku, ktorá zahŕňa organizačnú štruktúru, plánovacie činnosti, zodpovednosti, praktiky, postupy, procesy a zdroje na prípravu, uplatňovanie, dosahovanie, preskúmavanie a udržiavanie environmentálnej politiky. Certifikácia systémov environmentálneho manažérstva v zmysle požiadaviek normy EN ISO 14001 napomáha organizáciám efektívne dosahovať ich environmentálne a finančné ciele. Certifikácia EMS podľa normy EN ISO 14001 je dobrovoľným efektívnym nástrojom na hodnotenie environmentálneho správania organizácie, ktorý napomáha sústavne zlepšovať environmentálnu výkonnosť organizácie poskytovaním prvkov efektívneho systému environmentálneho manažérstva pri formulácii environmentálnej politiky, identifikácii environmentálnych aspektov a vplyvov, stanovení krátkodobých a dlhodobých cieľov, ako aj pri systematickom a pravidelnom hodnotení efektivity zavedeného EMS. Certifikovaný EMS v zmysle normy ISO 14001 je nástrojom umožňujúcim zvýšenie konkurencieschopnosti podniku, prevenčným nástrojom na minimalizáciu spotreby surovín a energie, predchádzanie vzniku odpadu a vzniku environmentálnych havárií, ako aj nástrojom preukazovania kvality a dôveryhodnosti zavedeného environmentálneho manažérského systému (SAŽP, 2019).

Zatiaľ čo ISO 14001 je celosvetovo (príloha 13) aplikovateľná dobrovoľná medzinárodne uznávaná norma, ktorá umožňuje podniku certifikovať aj určitú časť v podniku (hospodárske stredisko, sklad alebo len určitú aktivitu, proces, personálne oddelenie), EMAS je európskou normou uplatňovanou v krajinách EÚ (skutočné nariadenie platné v EÚ) a povoľuje účasť v schéme EMAS len podnikateľskej jednotke ako celku. EMAS III (Eco-Management and Audit Scheme) je systémovým nástrojom Spoločenstva na ochranu životného prostredia a podporu udržateľného rozvoja, predstavuje aktívny prístup organizácie ku sledovaniu a postupnému znižovaniu vplyvu jeho činností na životné prostredie. EMAS bol zavedený nariadením EHS č. 1836/1993 (EMAS I). Základným nástrojom na zavedenie EMAS II je nariadenie ES č. 1221/2009 o dobrovoľnej účasti organizácií v systéme

Spoločenstva pre environmentálne riadenie organizácií a audit. Nové nariadenie EMAS III má účinnosť od 11.1.2011 (Andrašová, 2013, s. 140).

V koncepcii spoločensky zodpovedného podnikania môžu vlastníci (ako jedna zo zainteresovaných skupín) environmentálnu oblasť ovplyvniť najmä realizovaním environmentálneho manažmentu a vyhodnocovaním environmentálnej výkonnosti. Najmä indikátor vyhodnocovanie environmentálnej výkonnosti podniku za predpokladu vyhodnocovania investícií do environmentálnych riešení môže v značnej miere ovplyvniť efektívnosť vyhodnocovania ich návratnosti. Táto skutočnosť súvisí s povinnosťou podnikov vyhodnocovať environmentálny dosah ich činnosti na životné prostredie. Zvýšená činnosť podnikov z výrobných odvetví v tejto oblasti je spojená aj so snahou podnikov zmeniť negatívne vnímanie spoločnosti vo vzťahu k výrobe ako takej. Toto sa dotýka najmä energeticky náročných odvetví.

Nevyhnutnou súčasťou podnikov v súvislosti s environmentálnou stránkou spoločenskej zodpovednosti by malo byť aj monitorovanie vplyvu na životné prostredie v mieste pôsobenia. Ak vychádzame z predpokladu, že podnik je občan a je súčasťou komunity, je žiaduce, aby bol iniciátorom riešenia problémov životného prostredia na mieste, kde pôsobí. Spolupracovať s miestnou komunitou alebo mimovládnyimi organizáciami, ktoré sa zaoberajú problematikou životného prostredia, môžu nielen veľké podniky, ale aj podniky s malým počtom zamestnancom, ktoré na lokálnej úrovni pôsobia v určitej komunite. Konkrétny ekonomický prínos, ktorý táto spolupráca podnikom prinesie, môže mať podobu zníženia nákladov (napr. ušetrením na pokutách) a získania dobrého mena v miestnej komunite. Hlavne malé podniky sa touto formou dokážu viac zviditeľniť a môžu sa stať súčasťou väčšieho dodávateľského reťazca.

Podľa Zeleného (2011, s. 299) sa od environmentálnej dimenzie v interakcii so štátom najčastejšie očakáva napĺňanie dvoch základných cieľov: dodržiavanie relevantnej environmentálnej legislatívy a noriem a eliminovanie alebo aspoň minimalizovanie environmentálnych dôsledkov aktivít a činností vykonávaných podnikom pre dotknuté okolie.

1.2. Subjekty spoločensky zodpovedného podnikania

V súvislosti so spoločensky zodpovedným podnikaním je nevyhnutné opísať ďalší kľúčový aspekt a tým sú zainteresované subjekty. Subjekty spoločensky zodpovedného podnikania sa označujú spoločným pojmom stakeholders (Hroncová Vicianová, 2014) a spomínajú sa takmer v každej definícii tejto koncepcie. Aj Dahlsrud (2008) na základe

skúmania 37 definícií o spoločensky zodpovednom podnikaní vymedzil ako jeden z 5 základných aspektov, ktoré sa v definíciách vyskytovali najčastejšie aj zainteresované skupiny. Tieto sa vyskytovali v definíciách v 88 %.

Americký profesor R. Edward Freeman (1984), považovaný za prvého teoretika tzv. teórie stakeholderov, definoval zainteresovanú skupinu ako ktorúkoľvek skupinu alebo jednotlivcov, ktorí môžu ovplyvniť dosahovanie podnikových cieľov alebo sú ním ovplyvnení a sú životne dôležití pre úspech a prežitie podniku. Uvedená definícia zainteresovaných skupín je v rozpore s klasickým postojom povinnosti podniku, kde je akcionár v centre záujmu a podnik je povinný uspokojiť jeho potreby dosiahnutím maximálneho zisku (Friedman, 1970).

Podľa Clarksona (1995), Hlaváčka (2007), Kašparovej (2007) a Zeleného (2007) je v niektorých prípadoch vhodné rozdelenie zainteresovaných skupín na primárne – majúce priame záujmy v podniku (vlastníci, zamestnanci, zákazníci, obchodní partneri, blízke komunity a pod.) a sekundárne – predstavujúce verejnosť a špeciálne záujmové skupiny, ktoré nemajú priame záujmy v podniku, resp. na podnik sú napojené len nepriamo (regulačné orgány, samospráva a štátna správa, mimovládne organizácie, médiá, konkurencia a pod.). Do skupiny primárnych zainteresovaných skupín môžeme podľa niektorých autorov (Clarkson, 1995, Hillman, Keim, 2001) zaradiť aj vládu a jej regulačné orgány, ktorých zákony musí podnik rešpektovať a ktorým odvádza časť zisku vo forme daní. Primárne zainteresované skupiny ďalej definuje Clarkson (1995) a Woodová (1991) ako skupiny, ktoré znášajú určité riziko v dôsledku toho, že investovali do podniku určitú formu kapitálu, či už ľudského alebo finančného. Prikláňajú sa k názoru profesora Edwarda Freemana a tvrdia, že bez nich by podnik nemohol existovať. Ďalšie členenie zainteresovaných skupín rešpektuje rôzne sféry záujmu (Zelený, 2007). Podľa tohto kritéria môžeme zainteresované skupiny rozdeliť na obchodných stakeholderov (dodávatelia, odberatelia, konkurenčné podniky, strategickí partneri, regulačné úrady, odborné zoskupenia a pod.), sociálnych stakeholderov (verejnosť, médiá, odbory, mimovládne organizácie, občianske združenia a pod.), environmentálnych stakeholderov (verejnosť, mimovládne organizácie, orgány štátnej správy a samosprávy, občianske združenia a pod.), ekonomicko-finančných stakeholderov (investori, finančné organizácie a pod.).

Správanie podnikov v súlade s princípmi zodpovedného podnikania prináša podniku celý rad výhod predovšetkým nefinančnej podoby. Rovnako ako sú pre podnik dôležité hmotné aktíva, sú preň dôležité aj nehmotné aktíva, ako je ľudský kapitál, hodnota značky, reputácia či vzťah dôvery a partnerstva. Ekonomické prínosy predstavujú pre podniky

najväčšie motivačné faktory, a preto je potrebné vymedziť ekonomický aspekt zodpovedného podnikania v interakcii so zainteresovanými skupinami (tabuľka 1). Z pohľadu vlastníkov je jedným z najdôležitejších prínosov skúmanej koncepcie lepší prístup ku kapitálu. Skutočnosť, že spoločensky zodpovedné podniky profitujú zo zvýšeného záujmu investorov, je preukázateľná aj niektorými burzovými indexmi (Dow Jones Sustainability Index, FTSE4Good a Domini 400 Social Index: index 400 veľkých spoločností, ktoré spĺňajú kritéria pre SZI), ktoré začali zohľadňovať kritériá zodpovedného podnikania.

Tabuľka 1 Prínosy spoločensky zodpovedného podnikania v interakcii so zainteresovanými skupinami

Zainteresovaná skupina	Prínosy pre podnik
Vlastníci	- dodatočný prístup ku kapitálu, - zvýšenie príťažlivosti pre potenciálnych investorov, - zníženie nákladov na manažment rizík, - vyššia transparentnosť, - ochrana pred nákladnými súdnymi spormi, - dlhodobá udržateľnosť podniku
Zamestnanci	- zlepšenie podnikovej kultúry a podnikovej sociálnej politiky, - lojálni a spokojní zamestnanci, - zníženie fluktuácie zamestnancov, - zlepšenie pozície podniku na trhu pracovných príležitostí
Zákazníci	- budovanie dobrej povesti, - odlíšenie sa od konkurencie, - zvýšenie konkurenčnej výhody, - zvýšenie sociálne a environmentálne citiacich zákazníkov
Dodávatelia	- oboznamovanie sa s víziou a zámermi, - budovanie dobrej povesti v dodávateľskom reťazci, - vyššia efektívnosť dodávateľského reťazca
Konkurencia	- rešpekt zo strany konkurencie
Komunita/MVO	- dobré meno v komunite
Štát	- znížený monitoring zo strany štátu, - zamedzenie sankciám zo strany štátu, - zmiernenie zákonných opatrení, - možnosť uchádzať sa o tendre verejnej správy

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Podľa Hlaváčka (2007, s. 8 – 9) je prirodzené, že investície do spoločensky zodpovedných fondov sú pre investorov menej rizikové, pretože averzia k riziku investorov kladie na ziskovosť rizikových projektov také vysoké nároky, že v konečnom dôsledku to znamená ich „odstrihnutie“ od únosných finančných zdrojov. A odtiaľto plynie záujem investorov o podniky, ktoré rešpektujú spoločensky zodpovedné podnikanie a záujem bánk poskytnúť im úver, čo predstavuje pozitívnu spätnú väzbu, pretože nižšie úroky z úverov poskytujú ďalšiu komparatívnu výhodu v porovnaní s ostatnými podnikmi. Je nespochybniteľné, že v súčasnosti rastie počet takýchto investorov. Rastúci počet aktérov zo

súkromného sektora sa zameriava na investície do konkrétnych sociálnych, environmentálnych alebo ekonomických projektov vrátane tých, ktoré sú načrtnuté v cieľoch trvalo udržateľného rozvoja (OECD, 2019, s. 29-30). Patria sem nadácie a filantropi, ktorí sa tradične zameriavajú na využívanie grantov a teraz zahŕňajú investičné modely, ktoré sa zameriavajú na dosiahnutie finančnej udržateľnosti spolu so sociálnymi výnosmi (OECD, 2015). Na druhej strane kapitálového spektra sa väčšinou investori čoraz viac presúvajú od jediného zamerania na finančné výnosy k snahe zmierniť environmentálne a sociálne riziká a pre rastúci počet investičných príležitostí zameraných na dosiahnutie konkrétnych pozitívnych výsledkov.

Ekonomické prínosy v interakcii so zamestnancami sa opierajú predovšetkým o zvýšenú lojalitu zamestnancov (Kašparová, 2007, Hlaváček, 2007), ktorá nadväzuje na možnosť prilákať a udržať si nielen kvalitných, ale aj špičkových zamestnancov. Opierajúc sa o spomínané prínosy a výskumy, ktoré dokázali kauzalitu uplatňovania spoločensky zodpovedného podnikania v interakcii so zamestnancami a atraktivnosťou podniku pre potenciálnych zamestnancov (Buchholtz, Carrol 2012, Greening, Tourban, 2000), môžeme tvrdiť, že uplatňovanie tejto koncepcie v podnikovej praxi nielen znižuje fluktuáciu zamestnancov, ale aj zvyšuje celkovú pozíciu podniku na trhu pracovných príležitostí.

Prínosy plynúce podnikom zo vzájomnej interakcie so zákazníkmi môžu mať podobu zvýšených ziskov, väčšej vernosti zákazníkov, vyššej dôvery, pozitívneho postoja k značke (Hroncová Vicianová, 2014), predstavujú možnosť zamedziť negatívnej publicite (Maignan, Ferrel, 2001, Sen a kol. 2006) alebo môžu zvýšiť sociálne povedomie (Laszlo, 2006) a environmentálne povedomie (Musová, 2013) uvedomelých zákazníkov, umožniť rozvinúť nové trhy (Porter, Kramer, 2006), pozitívne ovplyvniť zákaznícku lojalitu a uľahčiť nákupné rozhodnutia (Kotler, Lee, 2005).

Súčasný trendy zodpovedného podnikania v dodávateľskom reťazci upozorňujú na prebratie zodpovednosti veľkých, nadnárodných podnikov za environmentálne a pracovné postupy svojich dodávateľov (Andersen, Skjoett-Larsen, 2009, s. 77). Na základe uvedeného by si podniky mali vyberať svojich dodávateľov nielen podľa ich ekonomickej situácie, ale zohľadňujúc aj sociálne a environmentálne praktiky. Ak má byť teda podnik súčasťou spoločensky zodpovedného dodávateľského reťazca, musí brať do úvahy ekonomické, sociálne, environmentálne a etické kritériá, podľa ktorých podnik hodnotí svojich dodávateľov, resp. je sám hodnotený v dodávateľsko-odberateľských vzťahoch. Samotný ekonomický prínos plynúci podniku v interakcii s dodávateľmi môžeme komplexne charakterizovať ako zlepšenie dobrého mena v dodávateľsko-odberateľských vzťahoch.

Jedným z najčastejšie citovaných ekonomických prínosov je aj získanie konkurenčnej výhody (Kašparová, 2007, Majdúchová, 2008, Bussard a kol., 2005, Trnková 2004, Hlaváček, 2007, Grant, 2008). Mohtshamsaeed a Arshad (2012) považujú za zdroj konkurenčnej výhody sociálny kapitál podniku a dobrú povesť, ktorú podnik získa, podľa Portera a Kramera (2006) konkurenčná výhoda v súvislosti s uplatňovaním skúmanej koncepcie plyní podnikom najmä z implementácie sociálnych a environmentálnych praktík v strategickom riadení podniku a z odlišenia sa od konkurencie. Za ďalší zdroj konkurenčnej výhody je považované aj zlepšenie dobrého mena podniku v miestnej komunite (Bussard a kol., 2005) a budovanie vzťahu dôvery s okolím podniku (Hlaváček, 2007).

Ďalšie ekonomické prínosy majú podobu zmiernenia zákonných opatrení, napr. priamych finančných úspor spojených s ekologickou (Hlaváček, 2007, Zelený, 2011) a sociálnou praxou.

1.3. Publikovanie výročných správ o zodpovednom podnikaní v Európe a vo svete

V zmysle skúmanej koncepcie sa od podnikov očakáva zverejňovanie informácií v ekonomickej, sociálnej a environmentálnej rovine, t. j. podľa konceptu trojitej výsledovky (Marková, 2011), v rámci ktorého je možné nazerať na podnikanie v širšom systéme spoločenských a ekologických vzťahov. Zverejnené informácie môžu mať podobu výročnej správy. Výročná správa je považovaná za verejný dokument prístupný všetkým zainteresovaným skupinám, ktorý im poskytuje informácie o jej pozícii a aktivitách v širších ekonomických, sociálnych a environmentálnych súvislostiach.

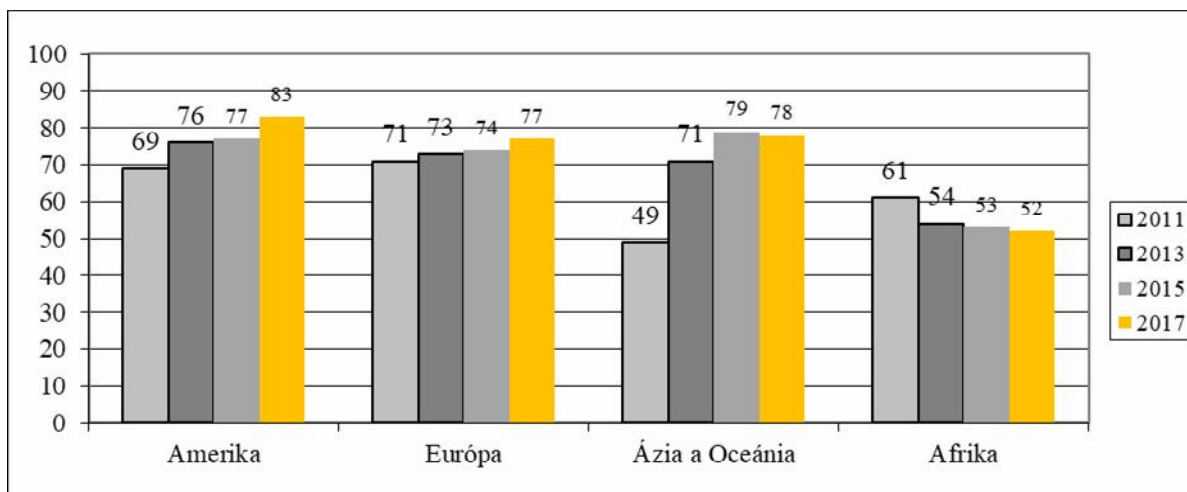
Publikovanie výročných správ alebo reporting teda môžeme chápať ako činnosť, ktorou organizácie predkladajú informácie o svojich aktivitách vhodným spôsobom, v požadovanej forme, v určitom časovom intervale ostatným subjektom. Za ostatné subjekty považujeme subjekty pôsobiace vnútri organizácie, alebo subjekty z vonkajšieho prostredia. Rozlišujeme medzi reportingom aktivít nefinančného charakteru, alebo finančným reportingom, ktorý zahŕňa dôležité informácie o ekonomickom stave organizácie. Uplatňovanie konceptu CSR a následný reporting aktivít spoločenskej zodpovednosti prispieva k transparentnosti, k budovaniu značky a dobrého mena organizácie, k zlepšeniu dodávateľských a odberateľských vzťahov a pod. V súčasnej dobe sa kladie veľký dôraz na vykonávanie reportingu a to nielen v organizáciách súkromného sektora. Zatiaľ čo v súkromnom sektore a v organizáciách III. sektora je reporting aktivít vhodný, resp. žiaduci, vo verejnom sektore je povinný. Podniky

súkromného sektora zverejňujú informácie, ktoré považujú za najvhodnejšie pri prezentácii samotnej organizácie (Lee, 2002).

1.3.1. Európske a svetové štatistiky reportingu spoločensky zodpovedného podnikania

Informácie o aktivitách, ktoré firma vykonáva v oblasti spoločenskej zodpovednosti, sú čoraz častejšie vnímané akcionármi ako relevantné pre pochopenie rizík a príležitostí danej spoločnosti a preto by sa podniky mali zamerať na tú časť zodpovedného podnikania, ktorá najviac ovplyvňuje jeho obchodnú hodnotu, a podávať správy o pokroku v danej oblasti v ročnej účtovnej závierke. Niektoré členské štáty už zaviedli požiadavky nefinančného zverejňovania, ktoré prekračujú rámec existujúcich právnych predpisov Európskej únie. Štvrtá smernica o ročnej účtovnej závierke 2003/51/ES vyžaduje od podnikov, aby vo svojich výročných správach zverejňovali informácie o životnom prostredí a zamestnancoch v rozsahu nevyhnutnom na pochopenie vývoja podniku, výkonnosti a jeho pozície. Všetky členské štáty sa dohodli na tom, že sa táto požiadavka nebude vzťahovať na malé a stredné podniky, pretože by to mohlo viesť k dodatočným nákladom pre podniky, ktoré vykonávajú svoju činnosť vo viacerých členských štátoch. Európska smernica o nefinančnom reportingu bola zavedená v decembri 2014 a členské štáty EÚ mali dva roky na to, aby splnili jej požiadavky. Uvedená skutočnosť sa prejavila aj v globálnych prieskumoch, aj keď v súčasnosti ešte nie sú dostupné všetky relevantné dáta na zhodnotenie platnosti smernice.

Existuje niekoľko štúdií zaoberajúcich sa publikovaním výročných správ v rôznych regiónoch sveta. Najkomplexnejšie štúdie realizujú odborníci z KPMG. Jedna z najkomplexnejších je posledná štúdia KPMG (2017), ktorá skúmala reportovanie v 49 krajinách na svete (spolu 4900 podnikov). Globálna priemerná miera publikovania o SZP v rámci N100 sa neustále zvyšuje, z 56 % (rok 2015), až na 60 % v roku 2017. Nárast počtu výročných správ v 100 najväčších spoločnostiach skúmaných krajín je viditeľný vo všetkých regiónoch (obrázok 2).

Obrázok 2 Publikovanie výročných správ o SZP v N100 podľa regiónu v %

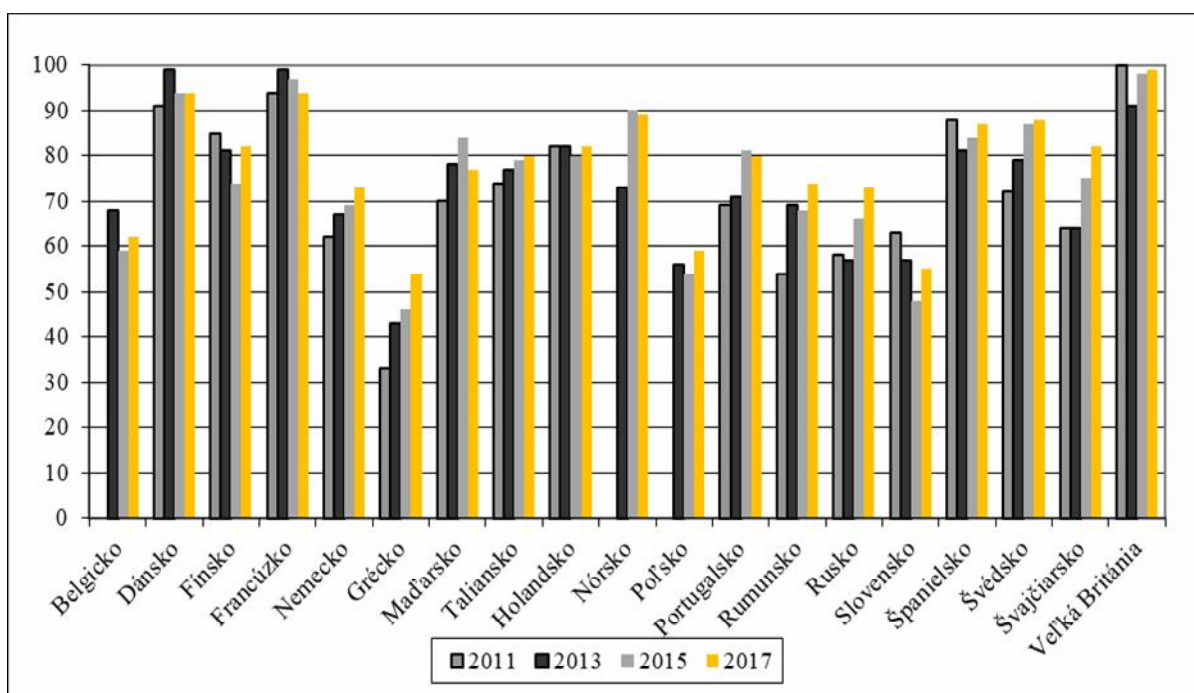
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa KPMG, 2013, s. 22.

V severnej a južnej Amerike sa počet podnikov, ktoré zverejňujú správy o SZP zvýšil z roku 2011 až o 14 %, a to predovšetkým v dôsledku nárastu výročných správ v Južnej Amerike. Aj napriek tomu, že v niektorých regiónoch, ako je napríklad Brazília a Mexiko počet správ klesá, počet podnikov v Spojených štátoch amerických a Kanade je stabilný, resp. mierne narastá. Najvýraznejší nárast v počte výročných správ zaznamenala Ázia, kde došlo k nárastu v dôsledku zvýšeného počtu publikovaných správ v niekoľkých krajinách. Napríklad v Indii sa zvýšil počet správ z 20 % v roku 2011 na 73 %, v Singapure zo 43 % na 80 %, narastá aj reporting v Číne, a do hodnotenia boli zahrnuté aj nové krajiny, ako Malajzia a Indonézia. Nárast v niektorých regiónoch Ázie je spôsobený reakciou podnikov na požiadavky Šanghajskej burzy publikovať výročné správy o spoločenskej zodpovednosti. Aj burza cenných papierov v Indii vydala pre podniky usmernenie, ktoré vyžaduje publikovanie sociálnych, ekologických a ekonomických informácií za roky 2012/2013, a za roky 2014/2015 od podnikov vyžaduje zriadenie „výboru pre spoločenskú zodpovednosť“ a investovanie najmenej 2 % z čistého zisku na spoločensky zodpovedné aktivity a povinnosť zverejniť, na aké účely boli prostriedky použité.

Aj napriek tomu, že koncepcia SZP by mala byť založená na dobrovoľnosti, vlády niektorých krajín regulujú povinnosť zverejňovať sociálne a environmentálne dopady podnikovej činnosti na spoločnosť. Postoj vlády k zodpovednému podnikaniu môže mať pasívny charakter, ktorý sa prejavuje tichým pozorovaním a uspokojením so skutočnosťou, že veľké podniky sa pod tlakom trhu samy pridávajú k spoločensky zodpovednému podnikaniu, ale aj aktívny charakter podporujúci túto koncepciu rôznymi nástrojmi. V Európe vidieť

reguláciu zo strany štátu v krajinách, ktorých počet výročných správ v N100 sa blíži k 100 %. Patrí sem Veľká Británia, Francúzsko a Dánsko (obrázok 3). V Dánsku najväčšie spoločnosti majú zákonnú povinnosť zverejniť výročnú správu o SZP, v opačnom prípade musia vo výročnej správe zverejňujúcej iba ekonomické informácie, vysvetliť dôvody nepublikovania aj sociálnych a environmentálnych dopadov svojich aktivít na spoločnosť. V roku 2014 v tejto krajine vzniká nová zákonná povinnosť, a to reportovať o internej sociálnej oblasti SZP (zamestnanci, ľudské práva) a environmentálnej oblasti. Vo Veľkej Británii majú veľké a stredné podniky zákonnú povinnosť zverejňovať a publikovať výročné správy o SZP aktivitách každý rok, vo Francúzku vyplýva veľkým podnikom zákonná povinnosť overiť svoje výročné správy o SZP nezávislým audиторom.

Podľa výskumu KPMG (2013) sa počet publikovaných výročných správ o SZP na Slovensku v rámci N100 znížil z 63 % na 57 % (2013) a v roku 2015 na 48 % (KPMG, 2017), v roku 2017 je to 55 %. Klesajúci trend zaznamenali aj iné štáty, napríklad aj Španielsko, Belgicko a Veľká Británia.

Obrázok 3 Publikovanie výročných správ o SZP v N100 v Európe v %

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa KPMG, 2013, 2017.

Striktná regulácia zverejňovania výročných správ o SZP zo strany štátu v podstate popiera jeden z aspektov koncepcie, a to dobrovoľnosť. Aj v literatúre sa nachádzajú rôzne názory na reguláciu spoločensky zodpovedného podnikania. Na jednej strane medzinárodné

organizácie zastupujúce záujmy spoločensky zodpovedných podnikov trvajú na dobrovoľnosti uplatňovania spoločenskej zodpovednosti, na druhej strane vplyvné mimovládne organizácie tlačia na jej povinný a právne vymáhateľný rámec (Trnková, 2004, s. 12). V súčasnosti je veľmi aktuálny aj tretí názor na reguláciu SZP, ktorý vedie k prepojeniu verejného a súkromného sektora (Steurer, 2010, Nelson, 2008).

Vzhľadom na dobrovoľný charakter SZP sa môže vynoriť otázka, prečo sa má vláda zaujímať o podporovanie spoločensky zodpovedných aktivít. Táto otázka môže byť zodpovedaná niekoľkými argumentmi (Steurer, 2010). Vlády sa zaujímajú o uplatňovanie koncepcie SZP v podnikovej praxi z dôvodu splnenia spoločných cieľov vo vzťahu k trvalo udržateľnému rozvoju, ochrane životného prostredia, ale aj zahraničnopolitických cieľov, ako je napríklad rozvojová pomoc. Spoločenská zodpovednosť môže byť tiež nástrojom redistribúcie podnikových zdrojov na verejné účely (Liston-Heyes, Ceton, 2007), tak ako to je podľa prieskumu KPMG (2013) v Indii.

1.3.2. Súčasné trendy v pravidlách prípravy správ o SZP

Koncepcia SZP v jej troch rovinách zachytáva spektrum parametrov a kritérií plánovania, merania a vyhodnocovania výkonov podniku. V tomto kontexte bolo na úrovni medzinárodných, národných, vládnych a mimovládnych organizácií vyvinutých niekoľko nástrojov, návodov a odporúčaní umožňujúcich podávať správy o SZP. Odporúčania vedúce k dobrovoľným zásadám a štandardom sú Smernice OECD pre nadnárodné spoločnosti (OECD Guidelindes), ktoré predstavujú odporúčania vládam krajín, ktoré sú zlučiteľné s ich platnými právnymi predpismi. Tieto smernice by mali posilniť vzájomné dobrovoľné zásady a štandardy spoločenskej zodpovednosti, dôveru medzi organizáciami a prostredím, v ktorom sú činné, pomáhať zlepšiť prostredie a zvýšiť tak možnosť prispieť k trvalému rozvoju. Uvedené smernice okrem iného deklarujú povinnosť organizácií, aby podávali informácie o svojich aktivitách v nasledovných oblastiach: výsledky hospodárenia organizácie, plány a ciele organizácie, zoznam členov správnej rady a výkonného manažmentu a ich finančné ohodnotenie, predvídateľné rizikové faktory, otázky vzťahov organizácie so zamestnancami a ostatnými stakeholdermi, štruktúra riadenia a politika organizácie.

Ďalším medzinárodným odporúčaním, ktoré sa dotýka SZP, je Iniciatíva UN GlobalCompact, ktorá vychádza z deviatich kľúčových zásad prevzatých zo Všeobecnej deklarácie ľudských práv, pracovných zásad Medzinárodnej organizácie práce a zásad vzťahujúcich sa na rozvoj a životné prostredie (tabuľka 2).

Tabuľka 2 Oblasti a princípy Iniciatívy UN Global Compact

Oblasti SZP	Princípy
Ľudské práva	Podporovať a rešpektovať medzinárodne deklarované ľudské práva.
	Nedopúšťať sa ich porušovania.
Pracovné štandardy	Rešpektovať a podporovať slobodu združovania a uznať právo na kolektívne vyjednávanie .
	Eliminovať akékoľvek formy nútenej práce.
	Nedovoliť využívanie detskej pracovnej sily.
	Eliminovať diskrimináciu v práci.
Životné prostredie	Podporovať ochranu životného prostredia.
	Podporovať iniciatívy propagujúce zodpovedný prístup k životnému prostrediu.
	Podporovať vývoj a rozširovanie technológií ohľaduplných k životnému prostrediu.
Protikorupčné opatrenia	Eliminovať všetky formy korupcie vrátane vydierania a úplatkárstva.

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Zeleného, 2010, s. 98.

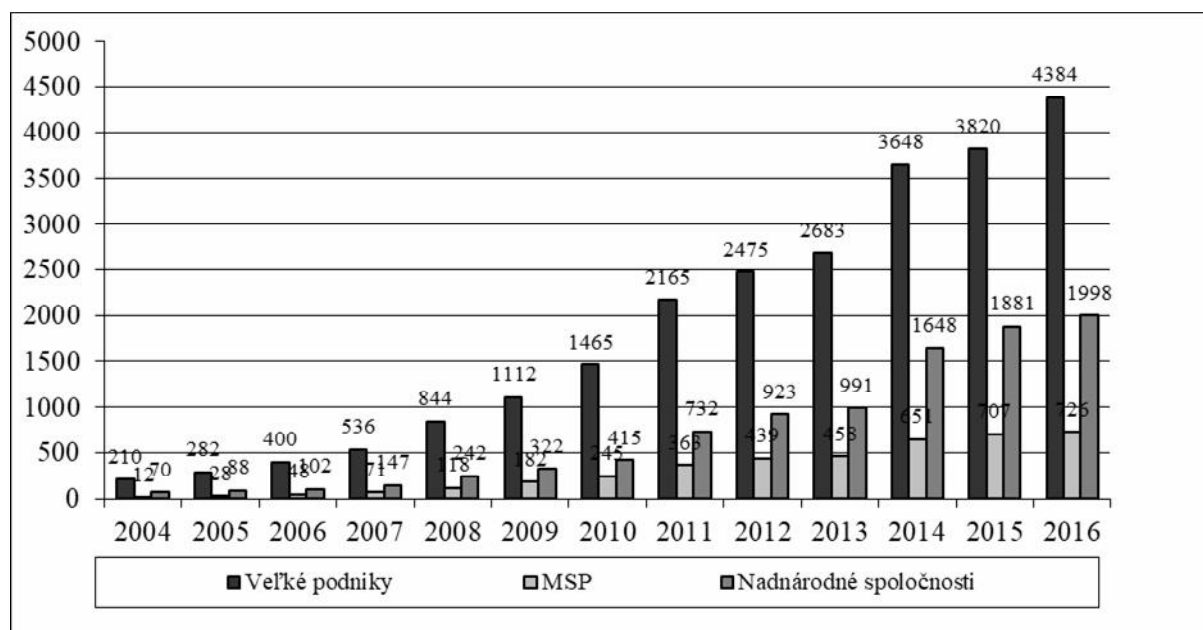
Medzinárodná nezisková organizácia Global Reporting Initiative (GRI) vydáva smernicu, ktorá ponúka návod na podávanie správ o spoločenskej zodpovednosti podniku. Smernica G4 Sustainability Reporting Guidelines sa skladá z implementačného manuálu (Implementation Manual) a reportingových princípov a štandardov (Reporting Principles and Standard Disclosures). Smernica pomáha organizáciám s reportingom aktivít, ktoré slúžia verejnosti, audítorm, zákazníkom a ďalším zainteresovaným subjektom. Výhodou spracovania informácií na základe pokynov z G4 smernice je komplexnosť a objektívnosť vypracovanej správy, resp. iného dokumentu. Kvalitu reportingu vymedzujú základné princípy, ktorými sú: vyváženosť: Správa by mala odrážať pozitívne aj negatívne aspekty výkonnosti organizácie tak, aby sa umožnilo spravodlivé hodnotenie výkonu, porovnateľnosť: Organizácia by mala dôsledne selektovať a zverejňovať informácie spôsobom, ktorý umožní zainteresovaným stranám porovnávať zmeny výkonnosti organizácie v časových obdobiach, ako aj vo vzťahu k iným organizáciám, presnosť: Zverejnené informácie by mali byť dostatočne presné a podrobné, aby zúčastnené strany vedeli posúdiť výkonnosť organizácie, včasnosť: Organizácie by mali poskytovať informácie v pravidelných intervaloch tak, aby boli vždy k dispozícii pre zainteresované strany, zreteľnosť: Organizácia by mala sprístupniť informácie spôsobom, ktorý je zrozumiteľný a prístupný pre všetky zúčastnené strany a spoľahlivosť: Organizácia by mala zhromažďovať, zostavovať, analyzovať a zverejňovať informácie tak, aby bola zaručená ich relevantnosť a požadovaná kvalita (G4 Sustainability Reporting Guidelines, 2013).

Väčšina spoločností N100 (74%) a G250 (89%) používa na vykazovanie určitý druh usmernenia alebo medzinárodného štandardu. Najčastejšie sa používa štandardizovaný rámec

GRI, pričom ho uplatňuje 63 % spoločností N100 a 75 % spoločností G250. Spomínané smernice využívajú viac ako tri štvrtiny skúmaných 100 najväčších podnikov (N100) zo 49 krajín. Na obrázku 4 je zachytený nárast počtu výročných správ podnikov vo svete za posledných 12 rokov zostavený podľa tejto metodiky v závislosti od veľkosti podniku.

Narastajúci trend v publikovaní výročných správ o SZP podľa reportingového rámca GRI môže byť spôsobený aj regulačnými požiadavkami niektorých vlád krajín (napr. Brazília, Fínsko, Južná Afrika, Španielsko, Švédsko), ktoré ich buď odporúčajú, alebo striktné prikazujú použiť.

Aj napriek tomu, že metodika GRI je považovaná za komplexnú metodiku, má niekoľko nedostatkov. Za jeden z nich možno považovať to, že ukazovatele GRI prezentujú len výsledky. Ak tieto ukazovatele nie sú manažérsky implementované (začlenené do systému riadenia organizácie), môže sa stať, že ich nebude možné prakticky využiť, že nebudú dostupné v okamihu potreby. Rizikom je aj to, že reportované výsledky môžu byť jednorazové, bez bližšej nadväznosti na prebiehajúce procesy v organizácii. Ďalším rizikom je len pasívne sledovanie, bez ctižiadosti relevantné procesy riadiť a zlepšovať (Sakál, 2013).

Obrázok 4 Publikovanie výročných správ o SZP zostavených podľa smerníc GRI v podnikoch v závislosti od veľkosti podniku v období rokov 2004 – 2016

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa databázy Corporate Register.

Uvedené nedostatky odstraňuje metodika Korp. Jej základnými východiskami sú sústava ukazovateľov GRI, model excelentnosti EFQM – metodika samohodnotenia a

metodika samohodnotenia modelu CAF 2006. Česká metodika hodnotenia spoločenskej zodpovednosti systematicky vedie organizácie k tomu, aby všetky uvedené prvky boli plánované, a preto táto metodika využíva model excelentnosti EFQM a predovšetkým praktické skúsenosti s hodnotením organizácií podľa modelu CAF (The Common Assessment Framework).

Správa o udržateľnom spoločensky zodpovednom podnikaní (USZP) organizácie je spracovaná podľa metodiky ukazovateľov GRI, rovnako jej hodnotenie. Hodnotenie zahŕňa všetky piliere USZP (ekonomický, ekologický a sociálny). V rámci každého kritéria sú hodnotené subkritériá prevzaté z metodiky GRI, pričom pre každé subkritérium sa hodnotia samostatne predpoklady a výsledky. Výsledkom hodnotenia je inšpekčná správa, ktorá zdôrazňuje silné stránky organizácie v oblasti spoločensky zodpovedného podnikania, resp. USZP, ako aj námety na neustále zlepšovanie, obsahuje tiež bodové hodnotenie, ktoré daná organizácia dosiahla. Inšpekčná správa je ďalej podkladom na vydanie "osvedčenia" (vydáva Združenie korektného podnikania) a umiestnenie sa v súťaži o najlepšiu správu Korp vyhlasované Manažérskym zväzovým fondom a Radou Českej republiky pre kvalitu (Sakál, 2013).

Nielen vo svete, ale aj na Slovensku vznikajú nové iniciatívy na implementáciu, monitorovanie, hodnotenie a publikovanie spoločensky zodpovedných aktivít podnikov. Jednou zo slovenských iniciatív je aj platforma SmartHead, ktorá ponúka podnikom zastrešenie nad agendou o spoločensky zodpovednom podnikaní. Uvedená iniciatíva vychádza z cieľov Udržateľného rozvoja, ku ktorým sa podniky hlásia a vykazujú príslušné aktivity. Podľa toho sa zostaví % účasti v rámci cieľov udržateľného rozvoja a následne podnikových aktivít (SmartHead, 2019).

Vláda, resp. príslušné ministerstvá komunikujú s mnohými medzinárodnými autoritami, ktorých úlohou je presadzovanie princípov zodpovednosti a udržateľnosti v najširších spoločenských oblastiach. Aktívna spolupráca podnikov so štátom sa javí ako optimálne riešenie v boji s celospoločenskými problémami (Pavlík, Bělčík, 2010), kde jednotlivé subjekty vystupujú ako rovnocenní partneri.

Smernica EÚ o nefinančnom výkazníctve (ktorá vyžaduje, aby veľké spoločnosti v EÚ zverejňovali informácie o sociálnej oblasti, životnom prostredí a rozmanitosti) je najvýznamnejšou legislatívnou iniciatívou v rámci celej EÚ na podporu podávania správ o zodpovednom podnikaní. Pravdepodobne to už malo určitý vplyv na mieru vykazovania spoločenskej zodpovednosti v Európe. V súčasnosti je však náročné zhodnotiť, aký dosah mala práve táto smernica na reporting v tomto regióne, pretože proces implementácie

smernice do vnútroštátnych právnych predpisov krajín EÚ bol rozdielny. Takmer polovica členských štátov EÚ premeškala termín na implementáciu v decembri 2016. Aj keď smernica poskytuje usmernenia na vysokej úrovni, členské štáty majú značnú flexibilitu, pokiaľ ide o jej uplatňovanie vo svojich vnútroštátnych právnych predpisoch. To znamená, že štáty, ktoré už mali existujúce právne predpisy týkajúce sa podávania správ o spoločenskej zodpovednosti, ako napríklad Spojené kráľovstvo, Nemecko a Švédsko, boli schopné formovať požiadavky smernice podľa týchto existujúcich nariadení, čím sa zabezpečila určitá kontinuita pre podniky. Podniky v mnohých štátoch, ktoré nemali existujúcu právnu úpravu, však musia počkať, aby zistili, ako sa bude smernica uplatňovať vo vnútroštátnom práve. Sme presvedčení, že skutočný vplyv smernice sa začne prejavovať v priebehu rokov 2019 alebo dokonca 2020, keď sa spoločnosti oboznámia s právnymi predpismi a zavedú nové interné systémy podávania správ alebo prispôbia svoje existujúce systémy. Napriek oneskoreniam a ťažkostiam je smernica kľúčovým krokom k zvýšeniu dôležitosti podávania správ o spoločenskej zodpovednosti, najmä v tých členských štátoch EÚ, v ktorých takéto požiadavky predtým neexistovali. Skutočné výhody nefinančného výkazníctva sa však prejavujú iba vtedy, keď je správne začlenené do finančného výkazníctva a nebude sa s nimi zaobchádzať ako so samostatným výkazom v rámci organizácie (KPMG, 2017).

Koncepcia SZP sa počas uplynulých rokov stala celosvetovo rozhodujúcim nástrojom tak podnikovej, ako aj verejnej politiky. Už niekoľko rokov zastáva prvenstvo v publikovaní výročných správ Amerika, najvýraznejší nárast v počte publikovaných správ zaznamenala Ázia. Výrazný nárast v tomto regióne ovplyvnilo niekoľko faktorov. Jedným z najdôležitejších je štátna regulácia v publikovaní výročných správ o ekonomických, sociálnych a environmentálnych dopadoch činnosti podniku na celú spoločnosť. V niektorých štátoch regulácia niektorých aktivít zodpovedného podnikania spôsobila, že spoločenská zodpovednosť podnikov sa stala nástrojom redistribúcie podnikových zdrojov na verejné účely. Uskutočnený prieskum tiež potvrdil, že v krajinách, kde je publikovanie výročných správ o SZP regulované štátom, dosahujú podniky vyššie percento publikovaných výročných správ. Súčasný trend v publikovaní výročných správ o SZP naznačuje, že najpoužívanejšou metodikou na zostavenie výročnej správy sú GRI smernice. Ako jednotnú metodiku zostavenia výročnej správy ich odporúčajú nielen nezávislé mimovládne organizácie, ale aj vlády niektorých krajín.

Aj napriek výraznej regulácii SZP v niektorých krajinách sveta zastávame názor, že zodpovedné podnikanie by malo byť založené najmä na samoregulácii, ktorej predchádza slobodná voľba o tom, do akej miery podnikat' spoločensky zodpovedne pri dosahovaní

ekonomických, sociálnych a environmentálnych cieľov, resp. záujem vlády o uplatňovanie koncepcie SZP v podnikovej praxi by mal byť ohraničený na splnenie spoločných cieľov vo vzťahu k trvalo udržateľnému rozvoju, ochrane životného prostredia, ale aj zahraničnopolitických cieľov, ako je napríklad rozvojová pomoc a ochrana ľudských práv.

2. UPLATŇOVANIE KONCEPTU SPOLOČENSKY ZODPOVEDNÉHO PODNIKANIA V PROSTREDÍ MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV

Spoločensky zodpovedné podnikanie je koncepcia riadenia, v rámci ktorej sa od podniku očakáva dobrovoľné plnenie nadštandardných záväzkov voči všetkým zainteresovaným skupinám a voči spoločnosti. V rámci skúmania predmetnej problematiky budeme hodnotiť spoločensky zodpovedné podnikanie podľa jednotnej metodiky (Hroncová Vicianová, 2014), ktorá vychádza zo všetkých troch oblastí zodpovedného podnikania, v interakcii s vybranými zainteresovanými skupinami.

2.1. Metodické východiská skúmania problematiky spoločensky zodpovedného podnikania

V rámci výskumu vedeckej monografie sme analyzovali 236 podnikov z vybraných odvetví, z toho 104 veľkých podnikov, 114 stredných podnikov a 18 malých podnikov (rok 2011). Veľké podniky vstupovali do výskumu za účelom porovnania rozsahu realizovaných aktivít oproti skupine malých a stredných podnikov, ktoré boli predmetom výskumu vedeckej monografie. Rozdelenie výskumnej vzorky je uvedené v tabuľke 3. Údaje o 121 podnikoch sme získali v období od júna 2019 do septembra 2019. Cieľom tejto analýzy bolo získať komplexný pohľad na uplatňovanie spoločenskej zodpovednosti vo vybraných odvetviach národného hospodárstva v čase. Výsledky výskumu boli zároveň porovnané s výsledkami predchádzajúceho výskumu z roku 2011. Porovnanie výsledkov v rovnakej výskumnej vzorke s dostatočným časovým odstupom nám umožnilo získať objektívnejší pohľad na dynamiku zavádzania aktivít spoločenskej zodpovednosti.

V prvej fáze prieskumu sme analyzovali stav implementácie jednotlivých konceptov zodpovedného podnikania v najväčších podnikoch v rámci vybraných odvetví národného hospodárstva, ktorý bol východiskom skúmania problematiky a rovnako východiskom v ďalšej fáze výskumu vedeckej monografie. Tabuľka 3 prezentuje výskumnú vzorku z roku 2011.

Pri analýze úrovne SZP sme vychádzali z výročných správ, interných dokumentov a smerníc, reportov SZP, propagačných a informačných materiálov, mediálnych správ o aktivitách analyzovaných podnikov, informácií publikovaných na webových stránkach

podnikov. Zhodnotenie úrovne jednotlivých indikátorov si vyžadovalo podrobné preštudovanie uvedených materiálov

Tabuľka 3 Rozdelenie výskumnej vzorky

Vybrané krit.	Veľkosť			Kapitál		Pôsobnosť v SR				Sektor			spolu
Vybraný sektor	malé	stredné	veľké	zahr.	domáci	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc	
Bankový sektor	2	12	15	25	4	3	0	0	26	0	0	29	29
Poist'ovne	5	4	14	23	0	0	0	0	23	0	0	23	23
Telekomunikácie	4	6	4	6	8	7	0	1	6	0	0	14	14
Textilný priemysel	0	21	10	12	19	16	5	9	1	0	31	0	31
Energetický priem.	2	15	19	17	19	15	7	6	8	0	33	3	36
Vodohosp. podniky	0	13	0	0	13	5	6	2	0	0	6,5	6,5	13
Hutnícky priemysel	0	3	10	5	8	4	6	3	0	0	13	0	13
Strojársky priem.	0	19	6	21	4	14	5	6	0	0	25	0	25
Chemický priem.	0	10	11	17	4	7	4	10	0	0	21	0	21
Drevospracujúci p.	5	10	6	5	16	7	6	6	2	0	21	0	21
Maloobchodné siete	0	1	9	8	2	1	0	0	9	0	0	10	10
Spolu	18	114	104	139	97	79	39	43	75	0	150,5	85,5	236

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Vo výskumnej vzorke z roku 2019 (tabuľka 4) sme zmapovali náhodným výberom vybrané podniky v jednotlivých odvetviach národného hospodárstva, pričom sme sa zámerné zamerali na najväčšie podniky v odvetví a súčasne najvýraznejšie aktivity spoločensky zodpovedného podnikania.

Do výberového súboru sme okrem cielených malých a stredných podnikov zahrnuli aj veľé podniky, aby bolo možné porovnávať lídrov v tejto oblasti s menšími podnikmi, ktoré nemajú dostatok finančných prostriedkov na etablovanie konceptu spoločenskej zodpovednosti v želateľnej miere. Keďže je spoločenská zodpovednosť doménou skôr veľkých podnikov, bol problém s výberom malých a stredných podnikov, v ktorých by bolo dostatočne možné identifikovať komplexnejšie činnosti spadajúce do konceptu spoločensky zodpovedného podnikania.

Po náhodnom výbere boli z výberového súboru vybrané malé, stredné a veľké podniky, ktoré spĺňali stanovené podmienky. Skupina malých a stredných podnikov tvorila polovicu skupiny veľkých podnikov. Celkovo bolo vybraných 41 podnikov spĺňajúcich podmienku veľkosti.

Tabuľka 4 Štruktúra výskumnej vzorky podľa veľkosti podniku

Kritérium	veľkosť		
	malé	stredné	veľké
Bankový sektor	2	0	12
Stavebné sporiteľne	0	0	3
Poist'ovne	0	0	12
Telekom	0	0	4
Textil	0	6	4
Energetika	0	2	8
Vodárenské spoločnosti	0	13	0
Metalurgia	0	1	9
Hypermarkety	0	1	9
Automobilový priemysel	0	5	6
Chemický priemysel	0	4	6
Drevospracujúci priemysel	1	6	7
spolu	3	38	80

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Najviac malých a stredných podnikov spadalo do odvetví vodárenských spoločností, textilného priemyslu, drevospracujúceho ako aj automobilového priemyslu. Vybraná výskumná vzorka bola štrukturovaná aj z pohľadu prítomnosti zahraničného kapitálu (tabuľka 5). Vo všeobecnosti možno tvrdiť, že väčší sklon k uskotočňovaniu spoločensky zodpovedných aktivít možno sledovať práve pri podnikoch zo zahraničnou účasťou. Najviac podnikov so zahraničným kapitálom bolo v odvetviach bankový sektor, poisťovníctvo a automobilový priemysel.

Tabuľka 5 Štruktúra výskumnej vzorky podľa kapitálu

Kritérium	kapitál	
	zahraničný kap.	domáci kapitál
Bankový sektor	10	4
Stavebné sporiteľne	3	0
Poist'ovne	12	0
Telekom	4	0
Textil	4	6
Energetika	6	4
Vodárenské spoločnosti	0	13
Metalurgia	8	2
Hypermarkety	8	2
Automobilový priemysel	11	0
Chemický priemysel	9	1
Drevospracujúci priemysel	9	5
spolu	84	37

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Z hľadiska regionálnej alokácie bolo najviac podnikov z celoslovenskou pôsobnosťou, ako aj podnikov umiestnených na západnom a strednom Slovensku (tabuľka 6). Možno

predpokladať, že podniky umiestnené viac na západ Slovenska budú uplatňovať spoločensky zodpovedné podnikanie vo väčšej miere ako v prípade podnikov na strednom a východnom Slovensku.

Tabuľka 6 Štruktúra výskumnej vzorky podľa regionálnej alokácie podniku

Kritérium	pôsobnosť v SR			
	z	s	v	SR
Bankový sektor	1	0	0	13
Stavebné poisťovne	0	0	0	3
Poisťovne	0	0	0	12
Telekom	0	0	0	4
Textil	5	2	2	1
Energetika	1	0	1	8
Vodárenské spoločnosti	5	6	2	0
Metalurgia	1	0	0	9
Hypermarkety	1	0	0	9
Automobilový priemysel	5	1	1	4
Chemický priemysel	7	1	2	0
Drevospracujúci priemysel	5	4	3	2
spolu	31	14	11	65

Zdroj: Vlastné spracovanie.

V rámci výskumu sme analyzovali stav implementácie jednotlivých konceptov v podnikoch prostredníctvom zostavenej metodiky, ktorý bol východiskom skúmania problematiky. Výsledky boli konfrontované s výsledkami výskumu z roku 2011. Východiskom pre spracovanie výskumu boli výročné správy, reporty o SZP, interné dokumenty a smernice podnikov, propagačné a informačné materiály, mediálne správy o aktivitách analyzovaných podnikov, informácie publikované na webových stránkach podnikov.

Na základe skutočnosti, že koncepciu SZP je možné skúmať v rámci jej troch rovín – ekonomickej, sociálnej a environmentálnej, sme rozdelili sledované indikátory do 3 skupín: ekonomika, spoločnosť a životné prostredie. V každej skupine sme indikátory rozdelili podľa zainteresovaných skupín. Každá analyzovaná oblasť zodpovedá jednej dimenzii SZP.

Nasledujúca tabuľka prezentuje analyzované indikátory v oblasti „ekonomika“. Celkovo bolo v ekonomickej oblasti stanovených 19 indikátorov.

Tabuľka 7 Analyzované indikátory v oblasti „ekonomika“

Názov indexu	Označenie	Zainteres. skupina
Finančné toky medzi podnikom a poskytovateľmi kapitálu	V1	vlastníci
Dlhodobá stabilita podniku	V2	
Zosúladenie aktivít s hodnotami akcionárov	V3	

Postupy na zvyšovanie kvalifikácie	Zam1	zamestnanci
Primerané mzdy	Zam2	
Tréningy a vzdelávanie	Zam3	
Spokojnosť zákazníkov	Zak1	zákazníci
Dostupnosť produktov	Zak2	
Férová reklama	Zak3	
Dodržanie dohodnutých podmienok	D1	dodávatelia
Kvalita a cena dodávaných produktov	D2	
Zneužívanie moci, spokojnosť partnerov	D3	
Rešpektovanie ochrany duševného vlastníctva	K1	konkurencia
Rešpektovanie férového konkurenčného boja	K2	
Obchodné kartely	K3	
Dotácie, granty, daňové úľavy	G1	vláda
Podniková filantropia, dary MVO, samospráva	MVO1	MVO
Investovanie do komunitných programov	MVO2	
Sociálny dialóg	MVO3	

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Nasledujúca tabuľka prezentuje zoznam indikátorov v oblasti „spoločnosť“. V oblasti „spoločnosť“ bolo pre analýzu stanovených 21 indikátorov.

Tabuľka 8 Analyzované indikátory v oblasti „spoločnosť“

Názov indexu	Označenie	Zainteres. skupina
Vplyv investícií na vývoj ľudských práv	V1	vlastníci
Prehľadnejšie hodnotenie výročných správ	V2	
Transparentné účtovníctvo	V3	
Zdravie a bezpečnosť zamestnancov	Zam1	zamestnanci
Vyváženosť pracovného a osobného života	Zam2	
Ľudské práva a rovnosť príležitostí	Zam3	
Mobbing, sexuálne obťažovanie	Zam4	
Zdravie a bezpečnosť zákazníkov	Zak1	zákazníci
Monitorovanie ľudských práv	Zak2	
Ochrana osobných údajov	Zak3	
Úplatkárstvo a korupcia	D1	dodávatelia
Rovnosť príležitostí pri výbere dodávateľa	D2	
Podiel lokálnych dodávateľov	D3	
Dodržiavanie etických kódexov	K1	konkurencia
Príspevky politickým stranám	G1	vláda
Úplatkárstvo a korupcia	G2	
Podpora a riadenie podnikovej filantropie	G3	
Rozvoj ľudského kapitálu	MVO1	MVO
Rekvalifikácia prepustených zamestnancov	MVO2	
Rozvoj infraštruktúry	MVO3	
Sťažnosti verejnosti na porušovanie pravidiel SZP	MVO4	

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Posledné indikátory boli stanovené v oblasti „životné prostredie“, v počte 14.

Tabuľka 9 Analyzované indikátory v oblasti „životné prostredie“

Názov indexu	Označenie	Zainteres. skupina
Environmentálny manažment	V1	vlastníci
Vyhodnocovanie environmentálnej výkonnosti podniku	V2	

Plánovanie rizík	V3	
Znižovanie energetických a materiálnych zdrojov	Zam1	zamestnanci
Znalosti o správnom používaní produktov	Zak1	zákazníci
Recyklácia použitých produktov	Zak2	
Packaging	Zak3	
Propagovanie ochrany životného prostredia	D1	dodávatelia
Podiel dodávateľov dodržiavajúcich medzinárodné uznávané normy ochrany ŽP	D2	
Transport polotovarov, produktov a pracovníkov	D3	
Riešenie problémov ŽP	K1	konkurencia
Monitorovanie vplyvov na životné prostredie	G1	vláda
Vplyv na životné prostredie v mieste pôsobenia	MVO1	MVO
Využívanie lokálnych obnoviteľných zdrojov	MVO2	

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Úroveň SZP a realizácia aktivít sme zhodnotili nasledovne. V prípade, že podnik vykonával aktivity v rámci sledovaného indikátora náhodne, prípadne okrajovo, získal podnik 0,5 bodu. Ak dochádzalo v podniku k systematickému vykonávaniu aktivít, ale nie v rámci konceptu SZP, získal podnik v rámci indikátora hodnotu 1. Podniky, ktoré vykonávali aktivity v rámci SZP, mali indikátory hodnotené bodom 1,5. Najprogresívnejšie podniky s dlhodobou tradíciou v tejto oblasti, ktoré sa systematicky venovali aktivitám SZP a vykonávali každoročné reportovanie týchto aktivít, boli hodnotené bodom 2. Následne sme hodnoty za jednotlivé zainteresované skupiny pri každom podniku spriemerovali. Priemerná hodnota udávala následne úroveň SZP v oblasti a zainteresovanej skupine. Objem vykonávaných aktivít bol stanovený percentuálnym rozdielom od plného počtu bodov v hodnotení. Podrobné hodnotenie indikátorov v jednotlivých zainteresovaných skupinách bolo následne spriemerované do agregovanej veličiny.

2.2. Analýza uplatňovania konceptu spoločensky zodpovedného podnikania vo vybraných odvetviach národného hospodárstva

Spoločenská zodpovednosť podnikania predstavuje relatívne novú koncepciu podnikania, ktorej cieľom je vytvárať podmienky trvalo udržateľného rozvoja v ekonomickej, sociálnej a environmentálnej oblasti a preberať v nich aj zodpovednosť. Práve preto by sa spoločensky zodpovedné podniky mali správať tak, aby zohľadňovali nielen svoje vnútorné potreby, ale aj potreby svojho okolia, a tak napomáhali k zlepšovaniu stavu spoločnosti. Na Slovensku je SZP známe hlavne vo veľkých podnikoch, ktoré ako dcérske spoločnosti nadnárodných spoločností prevzali stratégie na implementáciu tejto koncepcie od svojich materských spoločností a podľa nich realizujú všetky svoje činnosti v súlade s princípmi zodpovedného podnikania. Práve z tohto dôvodu je možné rozsah aktivít SZP skúmať hlavne

vo veľkých podnikoch, prevažne so zahraničnou účasťou, ktoré majú svoje koncepty zodpovedného podnikania nielen vypracované, ale už aj implementované vo svojich podnikových stratégiách.

Účelom prieskumu týkajúceho sa motívov SZP bolo zistiť, aký význam pripisujú podniky ekonomickým, sociálnym a environmentálnym motívom. Motivácia podnikov k implementácii SZP do praxe môže mať rôzne dôvody. Podnikom zo SZP plynú výhody ako vyššie tempo rastu, nárast investícií o spoľahlivých investorov, skvalitnenie ľudských zdrojov v dôsledku zvýšenej motivácie, zvýšená kvalita produkcie, znížené náklady na nábor zamestnancov, lepšie obchodné podmienky zo strany obchodných partnerov, zníženie rizík.

Skúmanie uplatňovania SZP na Slovensku sme realizovali pomocou zostavenej metodiky uvedenej v metodologickej časti práce. Metodika bola zostavená na základe výberu indikátorov z ekonomickej, sociálnej a environmentálnej oblasti. Ťažiskovým zdrojom informácií boli výročné správy podnikov o SZP. Výročnú správu môžeme definovať ako verejne publikovaný dokument prístupný všetkým partnerom podniku, poskytujúci detailný prehľad o pozícii podniku a jej aktivitách v širších ekonomických, environmentálnych a sociálnych súvislostiach (Slater, 2004, s. 24). Pre potreby ďalšieho výskumu sme z metodiky vyselektovali vybrané indikátory a zostavili sme čiastkové metodiky za účelom skúmania uplatňovania vybraných konceptov: podnikovej filantropie, sociálnych investícií, podnikového občianstva a etiky podnikania. Cieľom tejto rozsiahlej analýzy bolo získať komplexný pohľad na vybrané odvetvia národného hospodárstva na Slovensku a porovnať ho s výsledkami výskumu z roku 2011.

V prvej časti analýzy sa zameriavame na stav implementácie spoločensky SZP vo vybraných odvetviach národného hospodárstva. Cieľom tejto analýzy bolo získať komplexný pohľad uplatňovanie SZP vo vybraných odvetviach národného hospodárstva. Z tohto dôvodu sme z každého odvetvia zámerne vybrali najväčšie podniky v odvetví. Vybrali sme podniky, ktorých hlavnou činnosťou je poskytovanie služieb, výrobná činnosť a obchodná činnosť.

Medzi podniky poskytujúce služby podľa klasifikácie ekonomických činností SK NACE Rev. 2 boli zaradené podniky kategórie K – finančné a poisťovacie činnosti a JB – Telekomunikácie.

Medzi podniky, ktorých hlavnou činnosťou je výroba, sme zaradili podniky sekcie CB – výroba textilu, odevov, kože a kožených výrobkov, CH – výroba kovov a kovových konštrukcií, okrem strojov a zariadení, CL – výroba dopravných prostriedkov, CE – výroba chemikálií a chemických produktov, CC – výroba drevených a papierenských výrobkov. Keďže pri týchto podnikoch sme analyzovali uplatňovanie SZP s dôrazom na

environmentálnu oblasť, do tejto kategórie podnikov sme zaradili aj podniky sekcie D – dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu a E – dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov.

Kategória Obchod je reprezentovaná podnikmi, ktoré patria do divízie 47 - Maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov.

Stav a úroveň zodpovedného podnikania sme hodnotili na základe metodiky prezentovanej v metodickej časti vedeckej monografie podnikov z vybraných odvetví na Slovensku. Metodika bola zostavená podľa konceptu trojitej výsledovky, sledované indikátory boli rozdelené do 3 skupín: ekonomika, spoločnosť a životné prostredie. V každej skupine sme indikátory rozdelili podľa zainteresovaných skupín, pričom v ekonomickej oblasti bolo stanovených 19 indikátorov, v sociálnej oblasti bolo stanovených 21 indikátorov a v oblasti životného prostredia bolo stanovených 14 indikátorov.

Uplatňovanie spoločensky zodpovedného podnikania v bankovom sektore

Podľa klasifikácie ekonomických činností SK NACE Rev. 2, môžeme podniky pôsobiace v bankovom sektore zaradiť do kategórie K – finančné a poisťovacie činnosti, divízia 64 – okrem činnosti centrálnej banky. V tejto skupine sme analyzovali 14 bankových spoločností, z toho 12 bánk zaradíme do kategórie veľkých podnikov a 2 podniky do kategórie malých podnikov. Celkovo 10 bolo so zahraničnou účasťou, 2 podniky mali čisto domáci kapitál. Výber bánk bol zámerný, pozornosť sme sústredili na najväčšie podniky v tomto odvetví. Tabuľka 10 prezentuje štruktúru výskumnej vzorky z hľadiska veľkosti, kapitálu, pôsobnosti a sektoru v ktorom podniká. Väčšina bánk disponuje zahraničným kapitálom, resp. sú dcérskymi spoločnosťami zahraničných bánk. V kombinácii s veľkosťou podniku je teda možné predpokladať, že sa budú systematicky zaoberať aktivitami v oblasti SZP.

Tabuľka 10 Rozdelenie výskumnej vzorky podnikov bankového sektora

veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
malé	stredné	veľké	zahraničný	domáci	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
2	0	12	10	4	1	0	0	13	0	0	14

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Podľa zostavenej metodiky sme jednotlivé hodnotiace indikátory rozdelili do 3 oblastí: ekonomickej, sociálnej a environmentálnej. Súčasný stav uplatňovania SZP vo všetkých troch oblastiach je uvedený v tabuľke 11. Tabuľka porovnáva výsledky skúmania z roku 2011 a v roku 2019.

V ekonomickej oblasti je v priemere koncepcia SZP rozpracovaná na 66,5 %. V roku 2011 to bolo 41,5 %. Z pohľadu zainteresovaných skupín sa banky zameriavajú hlavne na skupinu zákazníkov, zamestnancov, dodávateľov a konkurenciu. V prípade vlastníkov možno SZP hodnotiť na 59,5 % rozpracovanosti.

Tabuľka 11 Priemerné plnenie indikátorov trojitej výsledovky podnikov bankového sektora

Bankový sektor	vlastníci	zamestnanci	zákazníci	dodávatelia	konkurencia	vláda	MVO
Ekonomika	59,5	79,8	92,9	76,8	64,3	25,0	39,9
Spoločnosť	63,7	71,4	60,7	46,4	76,8	41,7	50,0
Životné prostredie	34,5	100,0	20,2	7,1	21,4	0,0	0,0
Priemer	52,6	83,7	57,9	43,5	54,2	22,2	30,0

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Ďalšou zainteresovanou skupinou, ktorá dominuje v hodnotení, sú zamestnanci. Priemerné plnenie v tejto skupine je na úrovni 83,7 %. Banky sa zameriavajú hlavne na primerané mzdy, majú vypracované postupy na zvyšovanie kvalifikácie a pre svojich zamestnancov realizujú tréningy a ďalšie vzdelávanie.

Zainteresované skupiny „dodávatelia“ a „zákazníci“ sú hodnotené v rozsahu 57,9 - 43,5 %. Špecifikom bánk vo vzťahu k zákazníkom je okrem férovej reklamy aj implementácia kódexu na ochranu spotrebiteľa, ktorý je súborom etických pravidiel predstavujúci záväzok zúčastnených bánk poskytovať finančné služby klientom na vysokej úrovni, dodržiavajúc zásady slušnosti a transparentnosti podnikania.

Zainteresované skupiny „Mimovládne organizácie“, „Vláda“ a „Konkurencia“ sa pohybujú v rozmedzí od 22,2 - 54,2 %. Tým znižujú tomuto sektoru celkový priemer.

Najmenej aktivít banky uskutočňujú v špecifických indikátoroch, ako sú férová reklama, boj proti kartelizácii. Banky vnímajú túto oblasť skôr ako samozrejmosť a nemajú potrebu prezentovať tieto činnosti. Relatívne málo aktivít realizujú v oblasti charitatívnej. Výnimkou sú vybrané banky, ktoré realizujú svoje filantropické aktivity prostredníctvom vlastných grantových programov. Pozitívne možno hodnotiť aktivity v oblasti starostlivosti a ďalšieho rozvoja zamestnancov. S uvedeným súvisí aj systematické vytváranie vzťahov v rámci obchodných aktivít.

Priemerné percentuálne plnenie analyzovaných indikátorov v sociálnej oblasti je 58,7 %. Najvyššie hodnoty v tejto oblasti boli dosiahnuté v skupine konkurencia, zamestnanci a vlastníci. Rozmedzie priemerných percentuálnych hodnôt bolo od 41,7 - 71,4 %. Zainteresovaná skupina vlastníci obsahuje v sociálnej oblasti iba jeden indikátor – „dodržiavanie etických kódexov“. Tento indikátor je v správach o SZP uvedený v najväčšej

miere. Ďalšou skupinou s vysokými hodnotami je skupina „zamestnanci“. Banky teda dávajú dôraz na zdravie a bezpečnosť zamestnancov, vyváženosť osobného a pracovného života a rovnosť príležitostí.

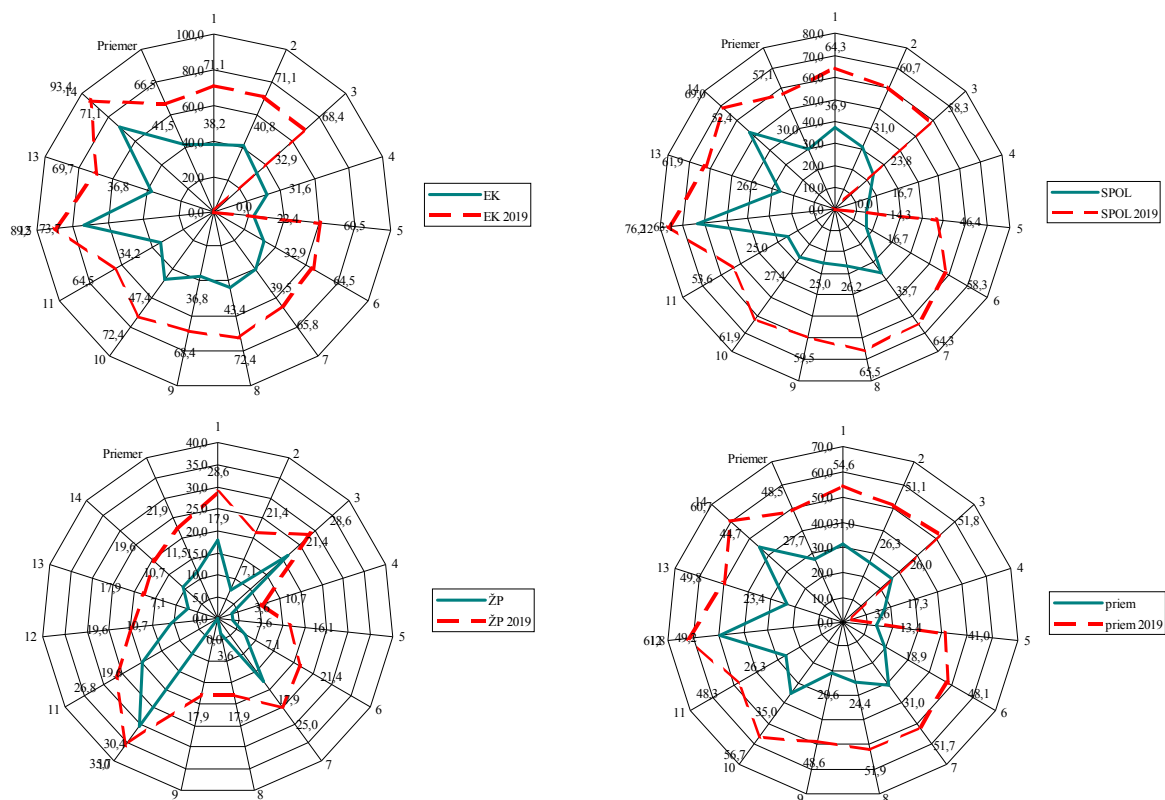
Z pohľadu jednotlivých oblastí sa v rámci aktivít SZP banky zameriavajú hlavne na ekonomickú a spoločenskú oblasť. Od roku 2011 došlo v oboch prípadoch k výraznému nárastu aktivít. V mnohých prípadoch (a to nielen pri podnikoch bankového sektora) bol nárast spôsobený povinným zavádzaním opatrení v rámci legislatívnych zmien (napr. GDPR a pod.). K najvyššiemu nárastu aktivít došlo v oblasti spoločnosť. Priemerný % nárast plnenia indikátorov bol v tomto prípade 27,1 %. Druhý najvyšší nárast bol zaznamenaný v oblasti ekonomika (tabuľka 12).

Tabuľka 12 Porovnanie priemerného plnenia oblastí SZP v čase v bankovom sektore

Bankový sektor	2011				2019				rozdiel			
Podnik/ Ukazovateľ	EK	SPOL	ŽP	priem	EK 2019	SPOL 2019	ŽP 2019	priem 2019	EK	SPOL	ŽP	priem
1	38,2	36,9	17,9	31,0	71,1	64,3	28,6	54,6	32,9	27,4	10,7	23,7
2	40,8	31,0	7,1	26,3	71,1	60,7	21,4	51,1	30,3	29,8	14,3	24,8
3	32,9	23,8	21,4	26,0	68,4	58,3	28,6	51,8	35,5	34,5	7,1	25,7
4	31,6	16,7	3,6	17,3	0,0	0,0	10,7	3,6	-31,6	-16,7	7,1	-13,7
5	22,4	14,3	3,6	13,4	60,5	46,4	16,1	41,0	38,2	32,1	12,5	27,6
6	32,9	16,7	7,1	18,9	64,5	58,3	21,4	48,1	31,6	41,7	14,3	29,2
7	39,5	35,7	17,9	31,0	65,8	64,3	25,0	51,7	26,3	28,6	7,1	20,7
8	43,4	26,2	3,6	24,4	72,4	65,5	17,9	51,9	28,9	39,3	14,3	27,5
9	36,8	25,0	0,0	20,6	68,4	59,5	17,9	48,6	31,6	34,5	17,9	28,0
10	47,4	27,4	30,4	35,0	72,4	61,9	35,7	56,7	25,0	34,5	5,4	21,6
11	34,2	25,0	19,6	26,3	64,5	53,6	26,8	48,3	30,3	28,6	7,1	22,0
12	73,7	63,1	10,7	49,2	89,5	76,2	19,6	61,8	15,8	13,1	8,9	12,6
13	36,8	26,2	7,1	23,4	69,7	61,9	17,9	49,8	32,9	35,7	10,7	26,4
14	71,1	52,4	10,7	44,7	93,4	69,0	19,6	60,7	22,4	16,7	8,9	16,0
Priemer	41,5	30,0	11,5	27,7	66,5	57,1	21,9	48,5	25,0	27,1	10,5	20,9

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Nasledujúce grafy (obrázok 5) prezentujú intenzitu zmien sledovaných podnikov oproti roku 2011. Vo väčšine prípadov došlo k výraznému nárastu aktivít SZP.

Obrázok 5 Intenzita zmien oblastí spoločensky zodpovedného podnikania v čase v bankovom sektore

Zdroj: Vlastné spracovanie.

K najmenším zmenám došlo v prípade oblasti životné prostredie. Dôvodom je zameranie sektora v ktorom podniky pôsobia. Z hľadiska dopadov produkcie nemá bankový sektor výrazný negatívny vplyv na životné prostredie a preto sa aktivity SZP nepriemietajú do takýchto činností.

Tabuľka 13 Intenzita zmien spoločensky zodpovedného podnikania podľa kritérií rozdelenia výskumnej vzorky podnikov bankového sektora v čase

Kritérium	veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
	malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
2011	15,3	0,0	29,7	31,0	19,4	13,4	0,0	0,0	28,8	0,0	0,0	27,7
2019	22,3	0,0	52,9	53,8	35,4	41,0	0,0	0,0	49,1	0,0	0,0	48,5
rozdiel	6,9	0,0	23,2	22,8	16,0	27,6	0,0	0,0	20,3	0,0	0,0	20,9

Zdroj: Vlastné spracovanie.

K najväčším zmenám došlo v skupine veľkých podnikov, kde bol oproti roku 2011 zaznamenaný 23,2 % nárast aktivít SZP. Z hľadiska kapitálu bol nárast väčší v skupine

podnikov so zahraničnou účasťou. Podniky lokalizované na západe Slovenska zvýšili aktivity SZP o 27,6 %.

Na základe výsledkov možno konštatovať, že skúmané banky sú vo väčšej miere zamerané na ekonomickú a sociálnu oblasť, a to konkrétne v interakcii s vlastníkmi, zamestnancami, zákazníkmi a dodávateľmi. Zo skúmaných bánk iba jedna banka podáva správy o zodpovednom podnikaní v rámci smerníc GRI na úrovni B, čo predstavuje úroveň, kde je táto správa overená externou inštitúciou (nadácia Pontis). Táto banka má aj vlastný program podpory malých a stredných podnikov, v ktorom pomáha týmto podnikom zostavovať vlastné správy o SZP.

Pre bankový sektor je typický najmä boj proti korupcii (všetky banky), prevencia proti praniu špinavých peňazí (všetky banky) a boj proti terorizmu. Banky sa zameriavajú na podporu rôznych projektov buď formou vlastnej nadácie, ktorú zriadia na tento účel alebo formou spolupráce s nadáciami a neziskovými organizáciami, ktoré podporia finančne alebo nefinančne. Väčšina týchto projektov má dlhodobý charakter. Spolupráca s komunitou je dôležitým výrazom SZP a môže zahŕňať projekty podporujúce vzdelávanie a vedu formou prednášok významných svetových osobností, grantových vzdelávacích programov, voľnočasové aktivity detí a mládeže, rekonštrukcie historických a kultúrnych pamiatok, podporu organizácií, ktoré pomáhajú ľuďom s postihnutím a sociálne slabším občanom, podpora obetí záplav, programy na obnovu školských športovísk, telesne postihnutých športovcov, lekárske pomôcky a rehabilitačné pobyty, podpora ústavov, podpora energetickej náročnosti budov a úspory energií poskytnutím bankovej záruky na úvery na zateplňovanie budov.

Uplatňovanie spoločensky zodpovedného podnikania v stavebných sporiteľniach

V skupine podnikov stavebné sporiteľne sme sa zamerali na najväčšie podniky na slovenskom trhu. Celkovo sme analyzovali aktivity SZP v 3 takýchto podnikoch (tabuľka 14).

Tabuľka 14 Rozdelenie výskumnej vzorky stavebných sporiteľní

veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
0	0	3	3	0	0	0	0	3	0	0	3

Zdroj: Vlastné spracovanie.

V oblasti „*Ekonomika*“ je v priemere koncepcia SZP rozpracovaná v skupine týchto podnikov na 71,5 %. Oproti roku 2011 došlo k výraznejšiemu nárastu + 27,6 %. Tabuľka 15 prezentuje uplatňovanie konceptu z pohľadu jednotlivých zainteresovaných skupín. Najväčšie aktivity SZP boli zaznamenané v oblasti Ekonomika a zainteresovaných skupinách vlastníci a zákazníci. Pomerne vysoké plnenie bolo zaznamenané aj v prípade zamestnancov a konkurencie. Pomerne vysoké percento pri zainteresovanej skupine konkurencia možno vysvetliť oligopolným trhom. Konkurenčné vzťahy sú viac špecifické ako na atomizovanom trhu.

Tabuľka 15 Priemerné plnenie indikátorov trojitej výsledovky stavebných sporiteľní

Stavebné poisťovne	vlastníci	zamestnanci	zákazníci	dodávatelia	konkurencia	vláda	MVO
Ekonomika	100,0	83,3	100,0	58,3	83,3	0,0	27,8
Spoločnosť	41,7	75,0	83,3	66,7	100,0	50,0	33,3
Životné prostredie	0,0	0,0	0,0	5,6	16,7	0,0	8,3
Priemer	47,2	52,8	61,1	43,5	66,7	16,7	23,1

Zdroj: Vlastné spracovanie.

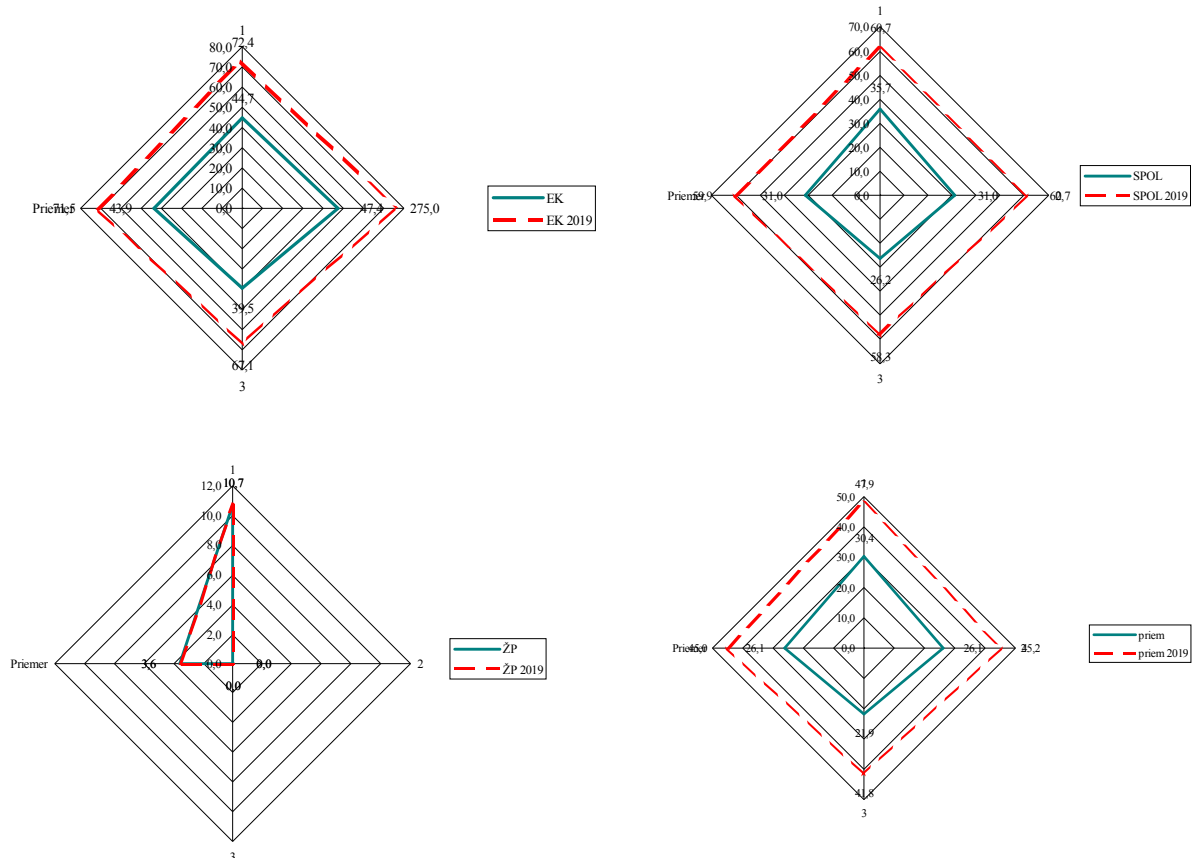
Pri porovnaní dynamiky aktivít SZP možno najväčšie zmeny identifikovať v prípade oblasti ekonomika a v sociálnej oblasti. V prvom prípade došlo k 27,6 % nárastu aktivít SZP a v druhom prípade až o 29,0 % nárast. Najmenej zmien bolo identifikovaných v oblasti životné prostredie, čo je vzhľadom na charakter produkcie a okolností predaja pochopiteľné.

Tabuľka 16 Porovnanie priemerného plnenia oblastí SZP v čase v stavebných sporiteľniach

Podnik/ Ukazovateľ	2011				2019				rozdiel			
	EK	SPOL	ŽP	priem	EK 2019	SPOL 2019	ŽP 2019	priem 2019	EK	SPOL	ŽP	priem
1	44,7	35,7	10,7	30,4	72,4	60,7	10,7	47,9	27,6	25,0	0,0	17,5
2	47,4	31,0	0,0	26,1	75,0	60,7	0,0	45,2	27,6	29,8	0,0	19,1
3	39,5	26,2	0,0	21,9	67,1	58,3	0,0	41,8	27,6	32,1	0,0	19,9
Priemer	43,9	31,0	3,6	26,1	71,5	59,9	3,6	45,0	27,6	29,0	0,0	18,9

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Ako prezentujú nasledujúce grafy (obrázok 6), až na oblasť životného prostredia bol nárast vo všetkých prípadoch kontinuálny.

Obrázok 6 Intenzita zmien oblastí spoločensky zodpovedného podnikania v čase v stavebných sporiteľniach

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Z pohľadu ostatných charakteristík sledovaných podnikov došlo k zmenám hlavne pri podnikoch so zahraničnou účasťou a celoslovenskou pôsobnosťou.

Tabuľka 16 Intenzita zmien spoločensky zodpovedného podnikania podľa kritérií rozdelenia výskumnej vzorky stavebných sporiteľní v čase

Kritérium	veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
	malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
2011	0,0	0,0	26,1	26,1	0,0	0,0	0,0	0,0	26,1	0,0	0,0	26,1
2019	0,0	0,0	45,0	45,0	0,0	0,0	0,0	0,0	45,0	0,0	0,0	45,0
rozdiel	0,0	0,0	18,9	18,9	0,0	0,0	0,0	0,0	18,9	0,0	0,0	18,9

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Všetky podniky spadali do terciárneho sektora. Celkový prírastok SZP aktív predstavoval 18,9 %.

Uplatňovanie spoločensky zodpovedného podnikania v poisťovniach

V skupine poisťovní bolo pôvodne analyzovaných celkovo 23 podnikov. Ich počet sa zámerným výberom znížil na 12. Všetky poisťovne spadali do kategórie s celoslovenskou pôsobnosťou a zahraničnou účasťou. Podľa klasifikácie ekonomických činností SK NACE Rev. 2, podniky pôsobiace v poisťovníctve zaraďujeme rovnako ako banky do kategórie K – finančné a poisťovacie činnosti. Tabuľka 17 prezentuje štruktúru výskumnej vzorky z hľadiska veľkosti, kapitálu, pôsobnosti a sektoru v ktorom podniká.

Tabuľka 17 Rozdelenie výskumnej vzorky poisťovní

veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
-	-	12	12	-	-	-	-	12	-	-	12

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Priemer v celej oblasti (tabuľka 18) výrazne znižuje skupina „vláda“, čo svedčí nielen o slabej spolupráci podnikov s vládou v oblasti dotácií, ale hlavne o činnosti, resp. nečinnosti vlády poskytovať podnikom uplatňujúcim SZP v praxi nejakú formu zvýhodnenia. Analyzované podniky v tomto sektore dosiahli najvyššie hodnotenie podobne ako v bankovom sektore pri skupine „zamestnanci“ (66,1 %). Okrem environmentálnej stránky podniky vytvárajú tlak na zamestnancov kvôli znižovaniu materiálových nákladov.

Tabuľka 18 Priemerné plnenie indikátorov trojitej výsledovky poisťovní

Poisťovne	vlastníci	zamestnanci	zákazníci	dodávatelia	konkurencia	vláda	MVO
Ekonomika	75,0	82,6	81,9	67,4	50,0	0,0	65,3
Spoločnosť	41,7	65,6	66,7	68,1	75,0	50,0	33,3
Životné prostredie	20,8	50,0	0,0	12,5	22,9	0,0	0,0
Priemer	45,8	66,1	49,5	49,3	49,3	16,7	32,9

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Oblasť SZP „Spoločnosť“ je v tomto sektore rozpracovaná na cca. 57,2 %. Najvyššie hodnotenie (66,1% oproti 46,2 % z roku 2011) bolo dosiahnuté v skupine „zamestnanci“. V skupinách „vláda“ a „mimovládne organizácie“ sú hodnoty nízke (16,7 a 32,9 % z možného hodnotenia). Indikátory dosahujúce najnižšie hodnoty (G1 – 0 %) príslušné skupine „vláda“ predstavujú obsahovo citlivé témy. Jedná sa o úplatkárstvo a korupciu a o príspevky politickým stranám. Tieto indikátory sú vo výročných správach o SZP najmenej komunikované. Na druhej strane došlo oproti predchádzajúcemu obdobiu k legislatívnym zmenám.

Indikátor G3 – Podpora a riadenie podnikovej filantropie dosahuje v tejto skupine 50 % (45,7 % oproti roku 2011). Aj napriek tomu, že toto hodnotenie dosahuje len polovicu možného hodnotenia, hodnotíme tento výsledok ako vysoko pozitívny, a to vzhľadom na nízke hodnoty predchádzajúcich indikátorov.

Prvou skúmanou oblasťou bola oblasť ekonomiky. *Ekonomická oblasť* SZP je v sledovanom sektore rozpracovaná na cca 66,7 %. V roku 2011 to bolo len 46,6 %. Spolu so sociálnou oblasťou došlo počas sledovaného obdobia k najvyšším zmenám.

Tabuľka 19 Porovnanie priemerného plnenia oblastí SZP v čase v poisťovniach

rok	2011				2019				rozdiel			
Podnik/ Ukazovateľ	EK	SPOL	ŽP	priem	EK 2019	SPOL 2019	ŽP 2019	priem 2019	EK	SPOL	ŽP	priem
1	43,4	28,6	17,9	29,9	61,8	54,8	17,9	44,8	18,4	26,2	0,0	14,9
2	38,2	21,4	3,6	21,1	59,2	51,2	7,1	39,2	21,1	29,8	3,6	18,1
3	40,8	38,1	21,4	33,4	67,1	54,8	17,9	46,6	26,3	16,7	-3,6	13,1
4	39,5	25,0	3,6	22,7	61,8	51,2	7,1	40,1	22,4	26,2	3,6	17,4
5	61,8	48,8	23,2	44,6	72,4	61,9	14,3	49,5	10,5	13,1	-8,9	4,9
6	47,4	26,2	3,6	25,7	67,1	51,2	7,1	41,8	19,7	25,0	3,6	16,1
7	51,3	31,0	10,7	31,0	68,4	56,0	7,1	43,8	17,1	25,0	-3,6	12,8
8	42,1	26,2	3,6	24,0	64,5	51,2	7,1	40,9	22,4	25,0	3,6	17,0
9	63,2	60,7	46,4	56,8	78,9	69,0	32,1	60,0	15,8	8,3	-14,3	3,3
10	36,8	19,0	3,6	19,8	64,5	48,8	7,1	40,1	27,6	29,8	3,6	20,3
11	42,1	28,6	3,6	24,7	65,8	52,4	7,1	41,8	23,7	23,8	3,6	17,0
12	52,6	39,3	23,2	38,4	68,4	54,8	16,1	46,4	15,8	15,5	-7,1	8,0
Priemer	46,6	32,7	13,7	31,0	66,7	54,8	12,4	44,6	20,1	22,0	-1,3	13,6

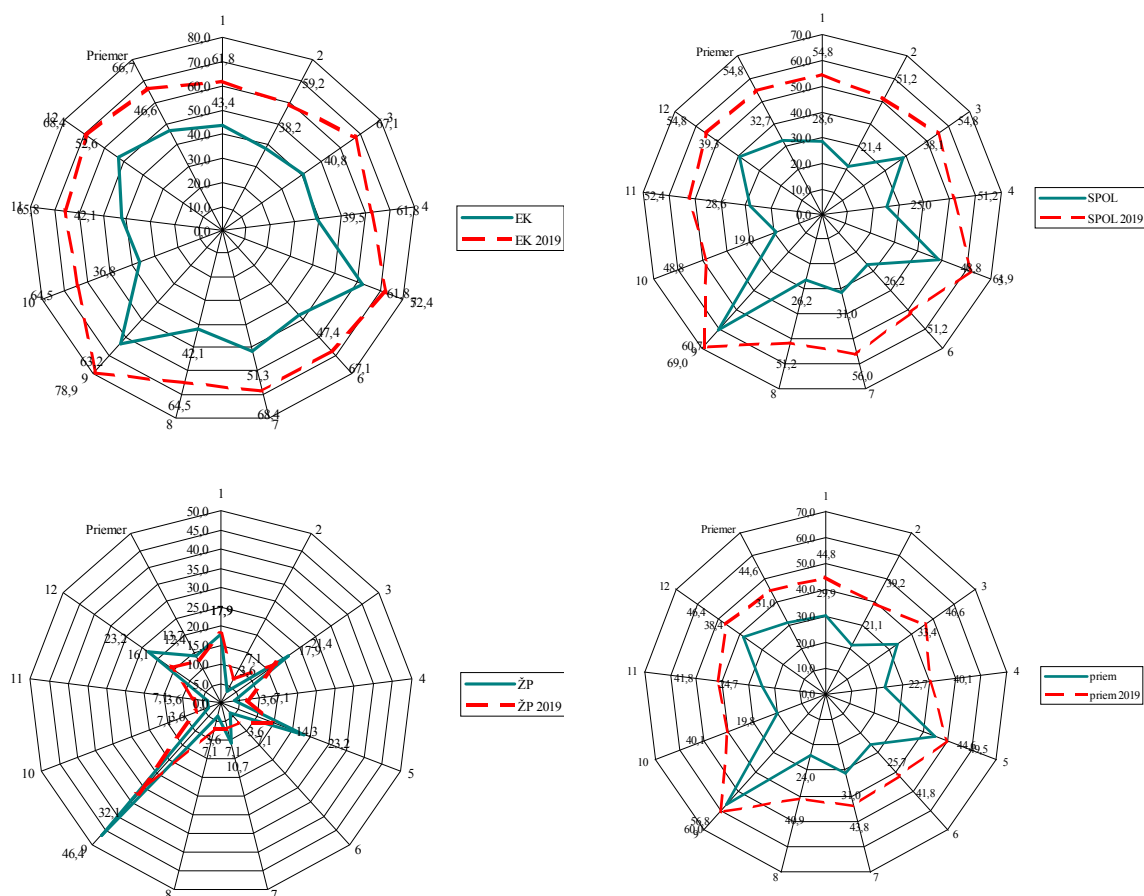
Zdroj: Vlastné spracovanie.

Sociálna oblasť SZP (tabuľka 19) je v tomto sektore rozpracovaná na 54,8 %. Aj v tejto oblasti sú výrazné rozdiely medzi dvoma vedúcimi podnikmi v odvetví a ostatnými podnikmi.

Dodávatelia (68,1 %) a Zamestnanci (65,6 %) majú nadpolovičnú úroveň priemerného plnenia. Dodávatelia teda predstavujú prioritnú skupinu pre toto odvetvie a podniky systémovo predchádzajú úplatkárstvu a korupcii a dávajú dôraz na rovnosť príležitostí pri výbere dodávateľa.

V sociálnej oblasti dosahujú indikátory mimovládnych organizácií (33,3 %) vyššie hodnoty ako v ekonomickej oblasti (65,3 %). Analyzované indikátory súvisia s aktivitami spojenými s rozvojom ľudského kapitálu, rekvalifikácie prepustených zamestnancov – či už cez službu personálnych alebo vzdelávacích agentúr – outplacement alebo vlastným vzdelávacím programom. Môžeme sem zahrnúť rozvoj infraštruktúry v mieste pôsobenia, ale aj systém riešenia sťažností na porušovanie pravidiel SZP.

SZP je v *environmentálnej oblasti* uplatňované v priemere na 15,2 %. Hodnotenie je nízke, ale podobne ako v bankovom sektore tento výsledok vyplýva z hlavnej činnosti poisťovní.

Obrázok 7 Intenzita zmien oblastí spoločensky zodpovedného podnikania v čase v poisťovniach
Zdroj: Vlastné spracovanie.

K najväčším zmenám došlo v skupine veľkých podnikov, kde bol oproti roku 2011 zaznamenaný 13,6 % nárast aktivít SZP. Z hľadiska kapitálu bol nárast väčší v skupine podnikov so zahraničnou účasťou. Podniky lokalizované na celom území Slovenska zvýšili aktivity SZP na 44,6 %.

Tabuľka 20 Intenzita zmien spoločensky zodpovedného podnikania podľa kritérií rozdelenia výskumnej vzorky poisťovní v čase

Kritérium	veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
	malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
2011	0,0	0,0	31,0	31,0	0,0	0,0	0,0	0,0	31,0	0,0	0,0	31,0
2019	0,0	0,0	44,6	44,6	0,0	0,0	0,0	0,0	44,6	0,0	0,0	44,6
rozdiel	0,0	0,0	13,6	13,6	0,0	0,0	0,0	0,0	13,6	0,0	0,0	13,6

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Uplatňovanie spoločensky zodpovedného podnikania v telekomunikáciách

V skupine podnikov poskytujúcich hlasové a dátové služby sme sa zamerali na najväčšie podniky na slovenskom trhu. Podľa SK NACE 2 zaraďujeme tieto podniky do kategórie JB – Telekomunikácie.

Tabuľka 21 Rozdelenie výskumnej vzorky podnikov v telekomunikáciách

veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
malé	stredné	veľké	zahraničný	domáci	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
0	0	4	4	0	0	0	0	4	0	0	4

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Ak by podniky dosiahli priemerné plnenie v rámci zainteresovaných skupín nad 75 % (toto hodnotenie dosiahli 2 najväčšie podniky v odvetví), aktivity SZP by bolo možné považovať za systematické, v rámci koncepcie SZP. Priemerné plnenie skupín vlastníkov a zamestnancov je 100 %, zákazníci a dodávatelia sú v rozmedzí 91,7 - 97,2 %. Skupina „vláda“ dosahuje hodnotu 66,7 %. Skupina „Mimovládne organizácie“ dosiahla priemerné plnenie 83,3 % (tabuľka 22).

Najväčšie podniky v odvetví majú tieto indikátory spracované na 100 %. Ide o rôzne formy podnikovej filantropie a investície do komunitných programov.

Tabuľka 22 Priemerné plnenie indikátorov trojitej výsledovky v telekomunikáciách

Telekom	vlastníci	zamestnanci	zákazníci	dodávatelia	konkurencia	vláda	MVO
Ekonomika	100,0	100,0	91,7	91,7	54,2	0,0	100,0
Spoločnosť	100,0	93,8	83,3	100,0	100,0	100,0	100,0
Životné prostredie	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	50,0
Priemer	100,0	97,9	91,7	97,2	84,7	66,7	83,3

Zdroj: Vlastné spracovanie.

V oblasti „Ekonomika“ je v priemere koncepcia SZP rozpracovaná v skupine telekomunikačných podnikov na 84,9 %.

Najvyššiu úroveň rozpracovania jednotlivých indikátorov má Slovak Telekom a Orange Slovensko. Hodnotenie je najvyššie možné spomedzi všetkých podnikov. Ide o podniky s niekoľkoročnou tradíciou v uplatňovaní jednotlivých konceptov a podávaní správ o SZP.

V prípade sociálnej oblasti došlo k nárastu z 81,3 % v roku 2011 na 96,4 % v roku 2019. Vysoký nárast a plnenie je spôsobené aj zavedením európskej legislatívy v tejto oblasti, ktorá zaviedla povinné aktivity do riadenia podnikov. Indikátory sa týkali napr. zdravia a

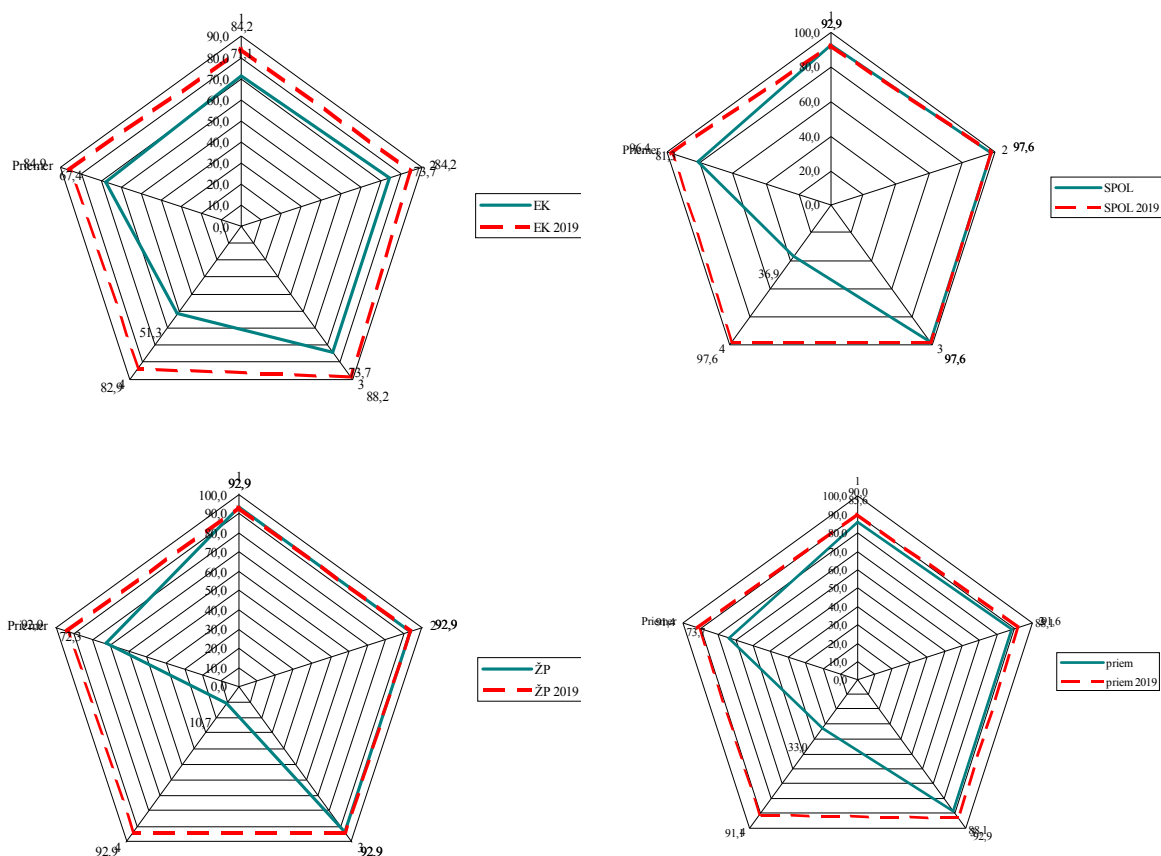
bezpečnosti zamestnancov, vyváženosti pracovného a osobného života, ľudských práv a rovnosti príležitostí, mobbingu, sexuálneho obťažovania, zdravia a bezpečnosti zákazníkov, monitorovanie ľudských práv, ochrany osobných údajov (GDPR) a iných.

Tabuľka 23 Porovnanie priemerného plnenia oblastí SZP v čase v telekomunikáciách

Podnik/ Ukazovateľ	2011				2019				rozdiel			
	EK	SPOL	ŽP	priem	EK 2019	SPOL 2019	ŽP 2019	priem 2019	EK	SPOL	ŽP	priem
1	71,1	92,9	92,9	85,6	84,2	92,9	92,9	90,0	13,2	0,0	0,0	4,4
2	73,7	97,6	92,9	88,1	84,2	97,6	92,9	91,6	10,5	0,0	0,0	3,5
3	73,7	97,6	92,9	88,1	88,2	97,6	92,9	92,9	14,5	0,0	0,0	4,8
4	51,3	36,9	10,7	33,0	82,9	97,6	92,9	91,1	31,6	60,7	82,1	58,1
Priemer	67,4	81,3	72,3	73,7	84,9	96,4	92,9	91,4	17,4	15,2	20,5	17,7

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Ak vezmeme do úvahy všetky analyzované podniky, môžeme tvrdiť, že jednotlivé aktivity SZP sú realizované systematicky, aj keď nie v rámci koncepcie SZP.

Obrázok 8 Intenzita zmien oblastí spoločensky zodpovedného podnikania v čase v telekomunikáciách

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Všetky sledované podniky spadali do kategórie veľkých podnikov. Podniky boli s celoslovensou pôsobnosťou a z hľadiska svojich aktivít spadali do terciárneho sektora.

Tabuľka 24 Intenzita zmien spoločensky zodpovedného podnikania podľa kritérií rozdelenia výskumnej vzorky telekomunikácií v čase

Kritérium	veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
	malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
2011	0,0	0,0	73,7	73,7	0,0	0,0	0,0	0,0	73,7	0,0	0,0	73,7
2019	0,0	0,0	91,4	91,4	0,0	0,0	0,0	0,0	91,4	0,0	0,0	91,4
rozdiel	0,0	0,0	17,7	17,7	0,0	0,0	0,0	0,0	17,7	0,0	0,0	17,7

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Celkové plnenie indikátorov SZP oproti roku 2011 stúplo na 91,4 %. Vysoké plnenie bolo spôsobené aj pomerne vysokou hodnotou plnenia v roku 2011 (73,7 %).

Uplatňovanie spoločensky zodpovedného podnikania v odevnom, textilnom a kožiarskom priemysle

V odvetví textilných spoločností bolo analyzovaných celkovo 10 podnikov. Z hľadiska počtu zamestnancov možno zaradiť 6 medzi stredné podniky a 4 podniky boli zaradené do skupiny veľkých podnikov. Celkovo 4 podniky boli so zahraničnou kapitálovou účasťou. Najviac textilných podnikov bolo alokovaných na západnom Slovensku. Tabuľka 25 prezentuje štruktúru textilných podnikov.

Tabuľka 25 Rozdelenie výskumnej vzorky podnikov textilného priemyslu

veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
malé	stredné	veľké	zahraničný	domáci	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
0	6	4	4	6	5	2	2	1	0	8,5	1,5

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Podľa zainteresovaných skupín, najviac aktivít podniky uskutočňujú pre skupinu konkurencia (51,1 %) a zákazníci (45,3 %). Treťou najvyššie hodnotenou skupinou boli zákazníci (45,3 %).

V oblasti „Ekonomika“ je v priemere koncepcia SZP rozpracovaná v skupine analyzovaných podnikov na 33,4 % (oproti roku 2011 stúpila jeho hodnota o 3,8 %). Najmenej aktivít, ktoré spadajú do oblasti spoločenskej zodpovednosti bolo identifikovaných v prípade vlády a MVO.

Tabuľka 26 Priemerné plnenie indikátorov trojitej výsledovky v textilnom priemysle

Textil	vlastníci	zamestnanci	zákazníci	dodávatelia	konkurencia	vláda	MVO
Ekonomika	49,2	21,7	36,7	44,2	53,3	10,0	3,3
Spoločnosť	10,8	70,0	80,0	36,7	80,0	21,7	10,0
Životné prostredie	13,3	20,0	19,2	16,7	20,0	20,0	15,0
Priemer	24,4	37,2	45,3	32,5	51,1	17,2	9,4

Zdroj: Vlastné spracovanie.

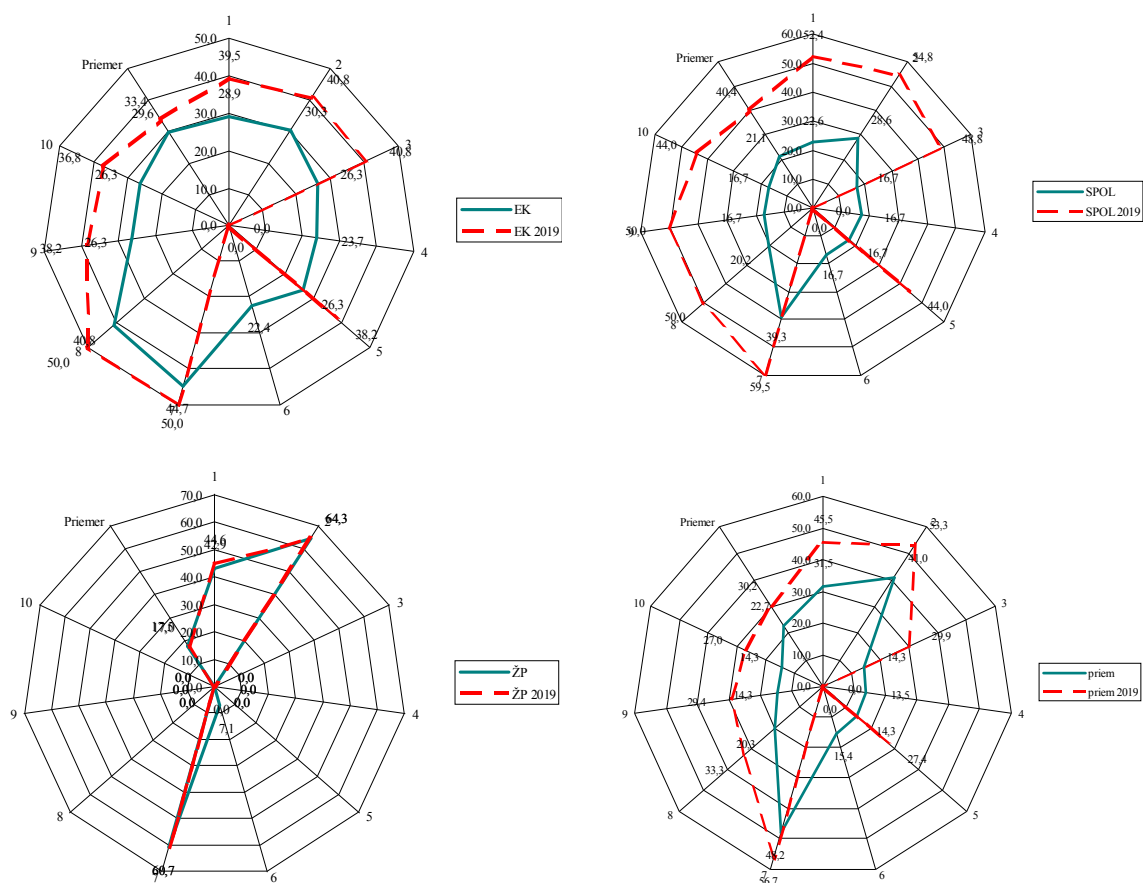
Uvedené súvisí aj so samotným sektorom, v ktorom podniky pôsobia. Dôsledky ekonomickej krízy a dlhodobá ekonomická poddimenzovanosť rezortu (spôsobená aj agresívnou dumpingovou politikou čínskych výrobcov) nútia podniky redukovať výdavky na minimum.

Tabuľka 27 Porovnanie priemerného plnenia oblastí SZP v čase v textilnom priemysle

Podnik/ Ukazovateľ	2011				2019				rozdiel			
	EK	SPOL	ŽP	priem	EK 2019	SPOL 2019	ŽP 2019	priem 2019	EK	SPOL	ŽP	priem
1	28,9	22,6	42,9	31,5	39,5	52,4	44,6	45,5	10,5	29,8	1,8	14,0
2	30,3	28,6	64,3	41,0	40,8	54,8	64,3	53,3	10,5	26,2	0,0	12,2
3	26,3	16,7	0,0	14,3	40,8	48,8	0,0	29,9	14,5	32,1	0,0	15,5
4	23,7	16,7	0,0	13,5	0,0	0,0	0,0	0,0	-23,7	-16,7	0,0	-13,5
5	26,3	16,7	0,0	14,3	38,2	44,0	0,0	27,4	11,8	27,4	0,0	13,1
6	22,4	16,7	7,1	15,4	0,0	0,0	0,0	0,0	-22,4	-16,7	-7,1	-15,4
7	44,7	39,3	60,7	48,2	50,0	59,5	60,7	56,7	5,3	20,2	0,0	8,5
8	40,8	20,2	0,0	20,3	50,0	50,0	0,0	33,3	9,2	29,8	0,0	13,0
9	26,3	16,7	0,0	14,3	38,2	50,0	0,0	29,4	11,8	33,3	0,0	15,1
10	26,3	16,7	0,0	14,3	36,8	44,0	0,0	27,0	10,5	27,4	0,0	12,6
Priemer	29,6	21,1	17,5	22,7	33,4	40,4	17,0	30,2	3,8	19,3	-0,5	7,5

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Sociálna oblasť SZP je v tomto sektore rozpracovaná na 40,4 %. Priemerné plnenie analyzovaných podnikov voči zainteresovaným skupinám zamestnancov, zákazníkov a dodávateľov sa pohybuje v rozmedzí od 10 do 80 %, čo je veľký rozptyl. Najmenej aktivít, ktoré by mohli vykazovať znaky SZP, podniky vykonávajú voči vládnomu sektoru a mimovládny organizáciám. Nečinnosť voči týmto dvom skupinám súvisí so spomínanou zlou ekonomickou situáciou v tomto rezorte. Podniky sa zameriavajú na udržanie samotnej ekonomickej aktivity a zamestnanosti, nie sú ochotné uskutočňovať aktivity, ktoré súvisia inou ako výrobnou a obchodnou činnosťou.

Obrázok 9 Intenzita zmien oblastí spoločensky zodpovedného podnikania v čase v textilnom priemysle

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Environmentálna oblasť SZP je hodnotená na 17 %. V rámci tejto oblasti neboli vysoké percentuálne rozdiely. Textilné podniky by mali vo väčšej miere rozpracovať environmentálne programy, hlavne keď je ich výroba spojená priamo so znečisťovaním životného prostredia. Je nevyhnutné sa zamerať na indikátory K1, G1, MVO1 a MVO2. Uvedené indikátory súvisia s riešením dopadov a monitorovaním vplyvov na životné prostredia v mieste ich pôsobenia.

Tabuľka 28 Intenzita zmien spoločensky zodpovedného podnikania podľa kritérií rozdelenia výskumnej vzorky v textilnom priemysle v čase

Kritérium	veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
	malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
2011	0,0	21,2	25,1	25,3	21,0	20,9	22,9	31,3	14,3	0,0	22,7	25,7
2019	0,0	29,4	31,5	39,5	24,1	23,2	36,2	43,3	27,4	0,0	30,2	18,9
rozdiel	0,0	8,2	6,5	14,2	3,1	2,3	13,3	12,0	13,1	0,0	7,5	-6,8

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Z hľadiska ďalších ukazovateľov a porovnávania obdobia z roku 2011 (tabuľka 28) možno konštatovať, že väčšie aktivity v oblasti zavádzania spoločensky zodpovedných aktivít realizovali stredné podniky. Uvedené môže súvisieť so skutočnosťou, že v predchádzajúcom období dosahovali väčšie rezervy práve malé a stredné podniky. Veľké podniky uskutočňovali aktivity SZP už v roku 2011 vo väčšej miere. Podobne ako v predchádzajúcich prípadoch, aj v prípade podnikov so zahraničnou účasťou badať vyššiu dynamiku zavádzania aktivít SZP. Z pohľadu lokalizácie to boli hlavne podniky na strednom a východnom Slovensku.

Uplatňovanie spoločensky zodpovedného podnikania v energetickom priemysle

V skupine podnikov pôsobiacich v oblasti energetiky bolo analyzovaných celkovo 36 podnikov a po zámernom výbere v druhom kole 10 podnikov. Okrem výrobných podnikov boli súčasťou skupiny 3 distribučné podniky zaoberajúce sa len obchodnou činnosťou. Z hľadiska veľkosti boli 2 stredné a 8 veľkých podnikov. Podnikov so zahraničným kapitálom bolo 6 a s domácim kapitálom 4 podniky (tabuľka 29). Väčšina podnikov (15) je s celoslovenskou pôsobnosťou, bolo ich 8.

Tabuľka 29 Rozdelenie výskumnej vzorky podnikov v energetickom priemysle

veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
0	2	8	6	4	1	0	1	8	0	4,5	5,5

Zdroj: Vlastné spracovanie.

V energetickom priemysle sa realizujú činnosti SZP v rámci sledovaných indikátorov na 64,9 % (tabuľka 31). Dva najväčšie podniky v odvetví dosahujú priemerné plnenie jednotlivých indikátorov v tejto oblasti 81,6 a 79,2 %. Tieto podniky už niekoľko rokov reportujú uplatňovanie SZP vo svojich výročných správach. Ide o najprogresívnejšie podniky s dlhodobou tradíciou v tejto oblasti, ktoré sa systematicky venujú danej problematike.

Tabuľka 30 Priemerné plnenie indikátorov trojitej výsledovky v energetickom priemysle

Energetika	vlastníci	zamestnanci	zákazníci	dodávatelia	konkurencia	vláda	MVO
Ekonomika	80,8	80,8	59,2	50,8	53,3	15,0	53,3
Spoločnosť	37,5	75,0	100,0	69,2	100,0	51,7	51,9
Životné prostredie	82,5	62,5	50,8	54,2	100,0	100,0	66,3
Priemer	66,9	72,8	70,0	58,1	84,4	55,6	57,2

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Konkurencia (84,4 %) a zamestnanci (72,8 %) patria v tomto odvetví medzi skupiny, ktorých indikátory (tabuľka 30) dosahujú najvyššie hodnoty (v roku 2011 to boli dodávatelia a zákazníci). Zákazníci dosahujú 70 % - né priemerné plnenie indikátorov, vlastníci 66,9 %. Zameranie podnikov vyžaduje systematickú starostlivosť o zamestnancov z hľadiska permanentného vzdelávania, ako aj následnej pracovnej rehabilitácie a doplnkovej starostlivosti.

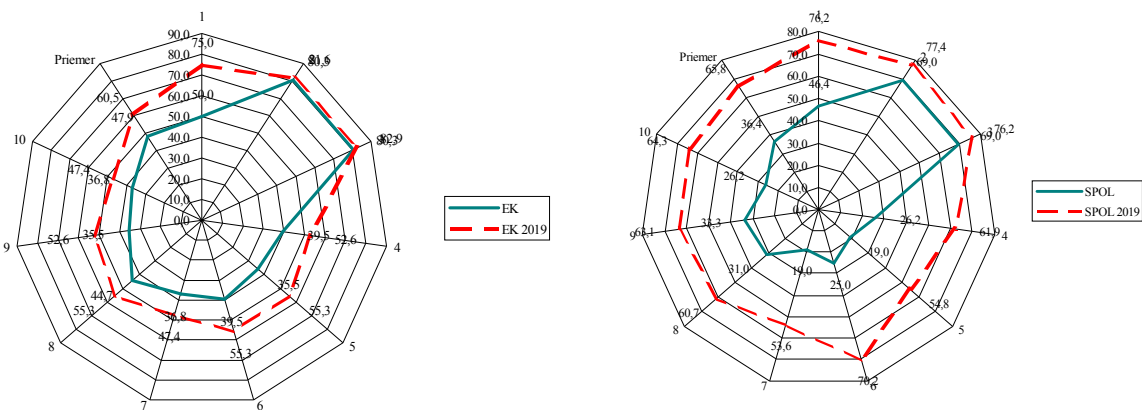
Najmenej aktivít podniky v energetike uskutočňujú vo vzťahu k vláde a mimovládne mu sektoru. Podniky v obmedzenej miere realizujú špecializované komunitné programy.

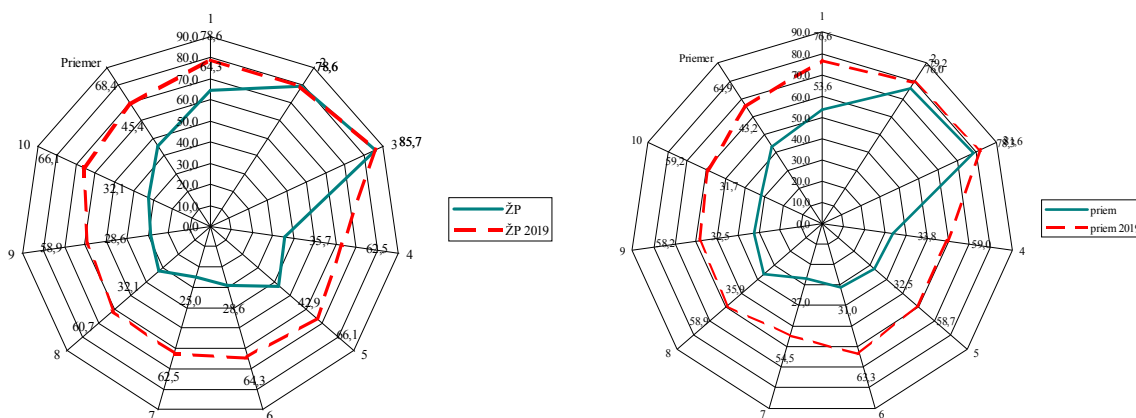
Tabuľka 31 Porovnanie priemerného plnenia oblastí SZP v čase v energetickom priemysle

rok	2011				2019				rozdiel			
Podnik/ Ukazovateľ	EK	SPOL	ŽP	priem	EK 2019	SPOL 2019	ŽP 2019	priem 2019	EK	SPOL	ŽP	priem
1	50,0	46,4	64,3	53,6	75,0	76,2	78,6	76,6	25,0	29,8	14,3	23,0
2	80,3	69,0	78,6	76,0	81,6	77,4	78,6	79,2	1,3	8,3	0,0	3,2
3	80,3	69,0	85,7	78,3	82,9	76,2	85,7	81,6	2,6	7,1	0,0	3,3
4	39,5	26,2	35,7	33,8	52,6	61,9	62,5	59,0	13,2	35,7	26,8	25,2
5	35,5	19,0	42,9	32,5	55,3	54,8	66,1	58,7	19,7	35,7	23,2	26,2
6	39,5	25,0	28,6	31,0	55,3	70,2	64,3	63,3	15,8	45,2	35,7	32,2
7	36,8	19,0	25,0	27,0	47,4	53,6	62,5	54,5	10,5	34,5	37,5	27,5
8	44,7	31,0	32,1	35,9	55,3	60,7	60,7	58,9	10,5	29,8	28,6	23,0
9	35,5	33,3	28,6	32,5	52,6	63,1	58,9	58,2	17,1	29,8	30,4	25,7
10	36,8	26,2	32,1	31,7	47,4	64,3	66,1	59,2	10,5	38,1	33,9	27,5
Priemer	47,9	36,4	45,4	43,2	60,5	65,8	68,4	64,9	12,6	29,4	23,0	21,7

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Oblasť SZP Ekonomika bola v roku 2019 v priemere plnená na 60,5 % (tabuľka 31 a obrázok 10). Oproti roku 2011 došlo k výraznému nárastu aktivít v tejto oblasti - 12,6 %. Dva podniky dosiahli plnenie v ekonomickej oblasti viac ako 80 %. Najnižšie plnenie bolo zaznamenané v prípade 2 podnikov, kde aktivity nedosiahli ani 50 %-nú úroveň.

Obrázok 10 Intenzita zmien oblastí spoločensky zodpovedného podnikania v čase v energetickom priemysle

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Oblasť SZP „Spoločnosť“, alebo „sociálna oblasť“ je v tomto sektore rozpracovaná na 65,8 %. Oproti roku 2011 došlo k 29,4 % nárastu aktivít v oblasti SZP.

Potrebu starostlivosti o životné prostredie vnímajú energetické podniky rozdielne. Aj v tomto odvetví výrazne dvíhajú priemer v hodnotenej oblasti dva najprogressívnejšie podniky. Aktivita podnikov v environmentálnej oblasti sú systematické a smerujú nad rámec zákonom stanovených aktivít. Oblasť životného prostredia alebo environmentálna oblasť je plnená z hľadiska aktivít SZP v priemere na 68,4 %. V tomto odvetví dominuje konkurencia a vláda (100 %) ako skupina s najvyšším priemerným plnením. Energetické podniky podávajú správy najmä o zodpovednosti voči životnému prostrediu, vrátane ochrany vôd, ovzdušia a prírodných zdrojov, majú detailne prepracovanú environmentálnu politiku, environmentálne manažérstvo a podporujú verejnoprospešné aktivity.

Najlepšie hodnotenie bolo dosiahnuté v plnení indikátorov – zákazníci a konkurencia. Dodržiavanie obchodných podmienok a cien je jednou z kľúčových oblastí úspešnosti podnikov. Liberalizácia trhu v energetike rozšírila konkurenčné prostredie, z uvedeného dôvodu sa najviac aktivít realizuje v tejto oblasti. Celkovo 6 podnikov vykonáva systematicky aktivity v oblasti spoločenskej zodpovednosti. Len 3 podniky realizujú reportovanie jednotlivých aktivít.

Z pohľadu veľkosti podnikov bol najväčší prírastok aktivít SZP zaznamenaný pri stredných podnikoch. Oproti roku 2011 stúpol počet ich aktivít o 26,4 %.

Tabuľka 32 Intenzita zmien spoločensky zodpovedného podnikania podľa kritérií rozdelenia výskumnej vzorky v energetickom priemysle v čase

	veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
	malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
2011	0,0	32,8	45,8	51,5	30,9	31,7	0,0	33,8	45,8	0,0	48,3	44,4
2019	0,0	59,1	66,4	68,9	59,0	59,2	0,0	59,0	66,4	0,0	67,5	65,6
rozdiel	0,0	26,4	20,5	17,4	28,1	27,5	0,0	25,2	20,5	0,0	19,2	21,2

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Na rozdiel od predchádzajúcich prípadov za sledované obdobie zaznamenali väčší posun v aktivitách podniky s výhradne domácim kapitálom. Z regionálneho pohľadu boli najviac aktívnymi podnikmi podniky alokované na západe Slovenska a na východnom Slovensku.

Uplatňovanie spoločensky zodpovedného podnikania vo vodohospodárskych podnikoch

V rámci skupiny vodárenských spoločností bolo analyzovaných 13 podnikov. Všetky podniky spadali do kategórie stredných podnikov (tabuľka 33).

Tabuľka 33 Rozdelenie výskumnej vzorky vodohospodárskych podnikov

veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
malé	stredné	veľké	zahraničný	domáci	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
0	13	0	0	13	5	6	2	0	0	6,5	6,5

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Z hľadiska pôsobenia ide o lokálne pôsobiace podniky. Všetky spoločnosti pôsobia v oblasti výroby a poskytovania služieb. Celkovo 5 podnikov bolo alokovaných do regiónu západného Slovenska, 6 stredného a 2 podniky boli alokované na východnom Slovensku.

Tabuľka 34 Priemerné plnenie indikátorov trojitej výsledovky vo vodohospodárskych podnikoch

Vodárenské spoločnosti	vlastníci	zamestnanci	zákazníci	dodávatelia	konkurencia	vláda	MVO
Ekonomika	75,0	28,8	50,6	33,3	50,6	100,0	50,0
Spoločnosť	27,6	75,0	51,3	66,7	100,0	3,2	38,9
Životné prostredie	91,7	51,9	25,0	26,3	75,0	75,0	75,0
Priemer	64,7	51,9	42,3	42,1	75,2	59,4	54,6

Zdroj: Vlastné spracovanie.

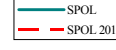
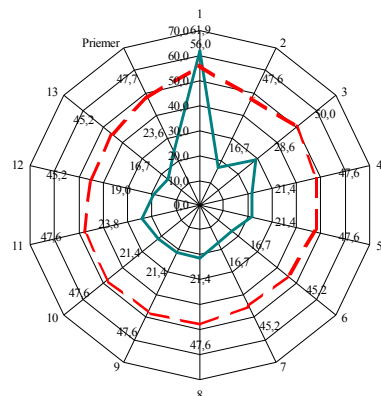
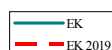
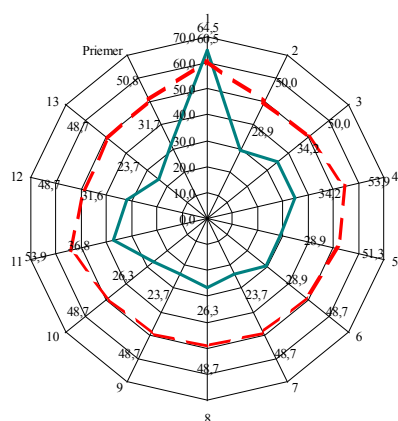
Ekonomická oblasť SZP je v tomto sektore rozpracovaná na 50,8 % (tabuľka 35). Najvyššie priemerné hodnotenie indikátorov je v skupine vláda - 100 % a vlastníkov (75 %) (tabuľka 34). Keďže podniky pôsobia v regiónoch ako monopolní poskytovatelia, možno aktivity v oblasti zákazníkov považovať za dostačujúce (50,6 %). Najnižšie hodnotenie je v skupinách zamestnancov (28,8 %) a dodávateľov (33,3 %). Uvedené je spôsobené nižším filantropickým upovedomením podnikov.

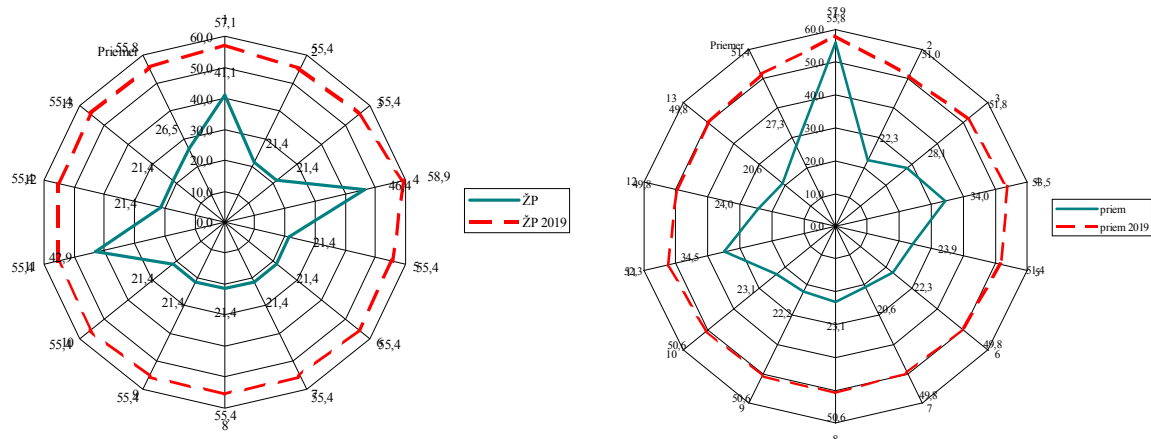
Tabuľka 35 Porovnanie priemerného plnenia oblastí SZP v čase vo vodohospodárskych podnikoch

Podnik/ Ukazovateľ	2011				2019				rozdiel			
	EK	SPOL	ŽP	priem	EK 2019	SPOL 2019	ŽP 2019	priem 2019	EK	SPOL	ŽP	priem
1	64,5	61,9	41,1	55,8	60,5	56,0	57,1	57,9	-3,9	-6,0	16,1	2,1
2	28,9	16,7	21,4	22,3	50,0	47,6	55,4	51,0	21,1	31,0	33,9	28,6
3	34,2	28,6	21,4	28,1	50,0	50,0	55,4	51,8	15,8	21,4	33,9	23,7
4	34,2	21,4	46,4	34,0	53,9	47,6	58,9	53,5	19,7	26,2	12,5	19,5
5	28,9	21,4	21,4	23,9	51,3	47,6	55,4	51,4	22,4	26,2	33,9	27,5
6	28,9	16,7	21,4	22,3	48,7	45,2	55,4	49,8	19,7	28,6	33,9	27,4
7	23,7	16,7	21,4	20,6	48,7	45,2	55,4	49,8	25,0	28,6	33,9	29,2
8	26,3	21,4	21,4	23,1	48,7	47,6	55,4	50,6	22,4	26,2	33,9	27,5
9	23,7	21,4	21,4	22,2	48,7	47,6	55,4	50,6	25,0	26,2	33,9	28,4
10	26,3	21,4	21,4	23,1	48,7	47,6	55,4	50,6	22,4	26,2	33,9	27,5
11	36,8	23,8	42,9	34,5	53,9	47,6	55,4	52,3	17,1	23,8	12,5	17,8
12	31,6	19,0	21,4	24,0	48,7	45,2	55,4	49,8	17,1	26,2	33,9	25,7
13	23,7	16,7	21,4	20,6	48,7	45,2	55,4	49,8	25,0	28,6	33,9	29,2
Priemer	31,7	23,6	26,5	27,3	50,8	47,7	55,8	51,4	19,1	24,1	29,3	24,2

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Všetky podniky majú len regionálny charakter bez zahraničnej účasti. Z uvedeného dôvodu nie sú podniky nútené prispôbovať sa globálnym trendom materských zahraničných podnikov. Oblasť SZP „Spoločnosť“ je v tomto sektore rozpracovaná na cca. 47,7 % (tabuľka 35). Najvyššie hodnotenie – 56,0 % dosiahol jeden z najväčších analyzovaných podnikov. SZP aplikuje v skupine zamestnanci, dodávatelia, konkurencia a vláda.

Obrázok 11 Intenzita zmien oblastí spoločensky zodpovedného podnikania v čase vo vodohospodárskych podnikoch

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Oblasť *životného prostredia* je realizovaná z hľadiska aktivít SZP na 55,8 % (tabuľka 35 a obrázok 11). Najmenej aktivít podniky uskutočňujú vo vzťahu k dodávateľom a zákazníkom. V rámci environmentálnych aktivít ide v tomto odvetví prevažne o aktivity, ktoré musia podniky uskutočňovať zo zákona. Ide hlavne o pravidelné monitorovanie kvality vody. Mnohé podniky majú fungujúci environmentálny manažment a manažment kvality. Z pohľadu zainteresovaných skupín sa najviac aktivít realizuje v skupine konkurencia a vláda. V skupine MVO získali podniky 75 %, čo súvisí s povinnosťou vodárenských podnikov pravidelne monitorovať kvalitu vody v jej pôsobnosti.

Vodohospodárske podniky uskutočňujú aktivity v oblasti zodpovednosti voči životnému prostrediu, vrátane ochrany vôd, ovzdušia a prírodných zdrojov, majú detailne prepracovanú environmentálnu politiku, environmentálne manažerstvo a podporujú verejnoprospešné aktivity.

Tabuľka 36 Intenzita zmien spoločensky zodpovedného podnikania podľa kritérií rozdelenia výskumnej vzorky vo vodohospodárskych podnikoch v čase

Kritérium	veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
	malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
2011	0,0	27,3	0,0	0,0	27,3	29,0	25,7	27,5	0,0	0,0	27,3	27,3
2019	0,0	51,4	0,0	0,0	51,4	52,0	51,1	51,0	0,0	0	51,4	51,4
rozdiel	0,0	24,2	0,0	0,0	24,2	23,0	25,4	23,5	0,0	0,0	24,2	24,2

Zdroj: Vlastné spracovanie.

V prípade alokácie podnikov uskutočnili najväčší posun SZP podniky na strednom a východnom Slovensku. V porovnaní s rokom 2011 išlo o 24,2 % nárast aktivít SZP.

Uplatňovanie spoločensky zodpovedného podnikania v hutníckom priemysle

V hutníckom priemysle bolo analyzovaných 10 podnikov, z toho 1 stredný a 9 veľkých podnikov. Z hľadiska pôsobenia ide o lokálne pôsobiace podniky a to v oblasti výroby. Celkovo 3 podniky sú alokované v regióne západného Slovenska, 4 na strednom a 3 podniky sú alokované na východnom Slovensku (tabuľka 37).

Tabuľka 37 Rozdelenie výskumnej vzorky v hutníckom priemysle

veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
0	1	9	5	5	3	4	3	0	0	10	0

Zdroj: Vlastné spracovanie.

V ekonomickej oblasti dosiahli podniky najlepšie hodnotenie pri subjektoch vlastníci, zamestnanci a zákazníci (tabuľka 37). Nedostatočné aktivity sa uskutočňujú v skupine „vláda“.

Tabuľka 37 Priemerné plnenie indikátorov trojitej výsledovky v hutníckom priemysle

Metalurgia	vlastníci	zamestnanci	zákazníci	dodávatelia	konkurencia	vláda	MVO
Ekonomika	90,0	90,8	72,5	61,7	52,5	15,0	61,7
Spoločnosť	40,0	77,5	100,0	83,3	60,0	68,3	53,8
Životné prostredie	91,7	70,0	47,5	65,0	75,0	100,0	85,0
Priemer	73,9	79,4	73,3	70,0	62,5	61,1	66,8

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Aktivity v prípade „konkurencia“ sú rovnako na nízkej úrovni, čo súvisí s charakterom podnikania a nízkou elasticitou ponuky odvetvia. Priemerné plnenie sledovaných indikátorov v tejto oblasti je 62,5 % - né. Oproti roku 2011 došlo k nárastu aktivít. Najviac aktivít (3 podniky systematicky v rámci spoločenskej zodpovednosti) je uskutočňovaných v indikátoroch vlastníkov a pri zákazníkoch. Málo aktivít uskutočňujú podniky v skupine vláda.

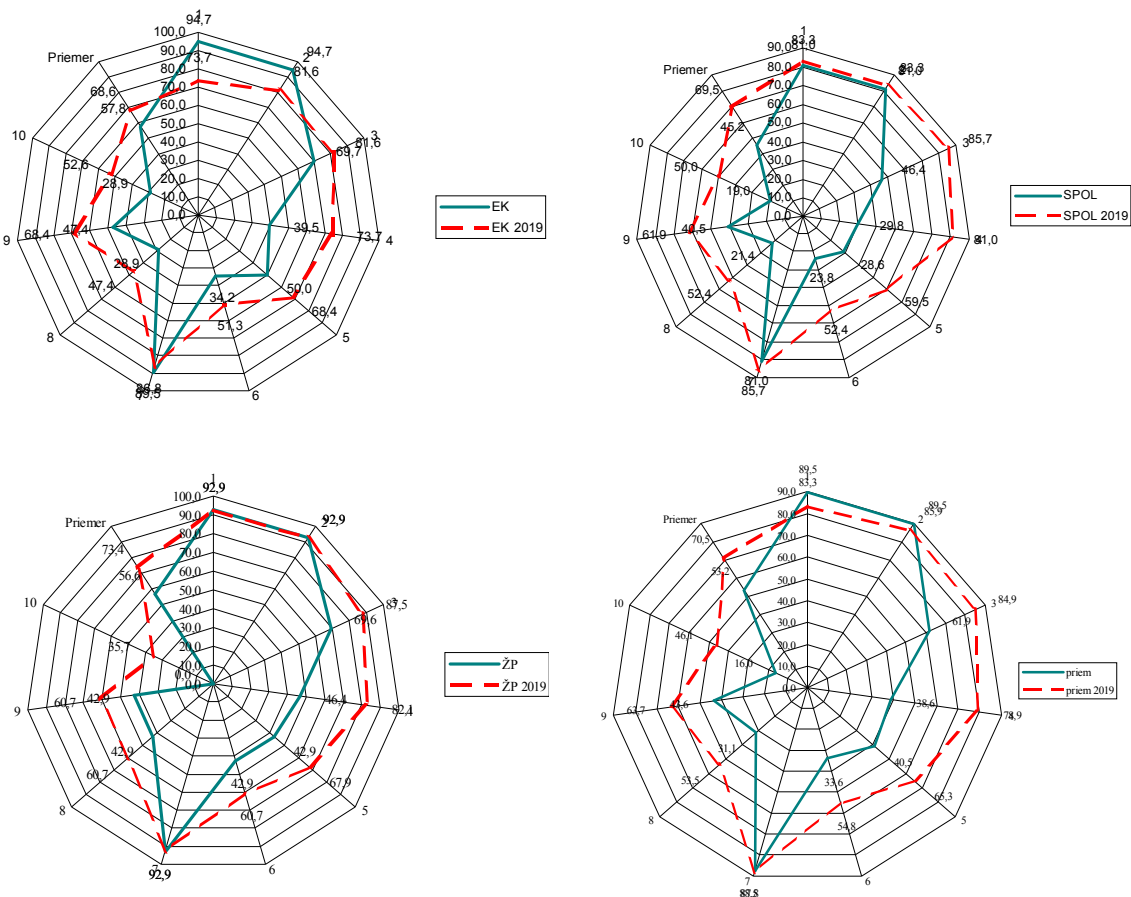
Sociálna oblasť SZP (tabuľka 38) je v tomto sektore rozpracovaná na 69,5 %. Hutnícke podniky ako skupina najviac aktivít SZP uskutočňuje v skupine dodávatelia (83,3 %), zákazníci (100 %) a zamestnanci (77,5 %).

Tabuľka 38 Porovnanie priemerného plnenia oblastí SZP v čase v hutníckom priemysle

rok	2011				2019				rozdiel			
Podnik/ Ukazovateľ	EK	SPOL	ŽP	priem	EK 2019	SPOL 2019	ŽP 2019	priem 2019	EK	SPOL	ŽP	priem
1	94,7	81,0	92,9	89,5	73,7	83,3	92,9	83,3	-21,1	2,4	0,0	-6,2
2	94,7	81,0	92,9	89,5	81,6	83,3	92,9	85,9	-13,2	2,4	0,0	-3,6
3	69,7	46,4	69,6	61,9	81,6	85,7	87,5	84,9	11,8	39,3	17,9	23,0
4	39,5	29,8	46,4	38,6	73,7	81,0	82,1	78,9	34,2	51,2	35,7	40,4
5	50,0	28,6	42,9	40,5	68,4	59,5	67,9	65,3	18,4	31,0	25,0	24,8
6	34,2	23,8	42,9	33,6	51,3	52,4	60,7	54,8	17,1	28,6	17,9	21,2
7	89,5	81,0	92,9	87,8	86,8	85,7	92,9	88,5	-2,6	4,8	0,0	0,7
8	28,9	21,4	42,9	31,1	47,4	52,4	60,7	53,5	18,4	31,0	17,9	22,4
9	47,4	40,5	42,9	43,6	68,4	61,9	60,7	63,7	21,1	21,4	17,9	20,1
10	28,9	19,0	0,0	16,0	52,6	50,0	35,7	46,1	23,7	31,0	35,7	30,1
Priemer	57,8	45,2	56,6	53,2	68,6	69,5	73,4	70,5	10,8	24,3	16,8	17,3

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Najmenej aktívny podnik uskutočňuje v skupinách vláda a konkurencia (62,5 a 61,1 %).

Obrázok 12 Intenzita zmien oblastí spoločensky zodpovedného podnikania v čase v hutníckom priemysle

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Systematické vyhodnocovanie a reportovanie aktivít je uskutočňované každoročne pri 4 podnikoch. Jeden podnik realizuje aktivity v rámci spoločenskej zodpovednosti. Ostatné nerealizujú aktivity SZP, vykonávajú len činnosti, ktoré je možné medzi SZP zaradiť.

Najmenej aktivít podniky uskutočňujú v skupinách vláda a konkurencia (62,5 a 61,1 %). Systematické vyhodnocovanie a reportovanie aktivít je uskutočňované každoročne pri 4 podnikoch. Jeden podnik realizuje aktivity v rámci spoločenskej zodpovednosti. Ostatné nerealizujú aktivity SZP, vykonávajú len činnosti, ktoré je možné medzi SZP zaradiť.

Oblasť životného prostredia je plnená z hľadiska aktivít SZP len na 73,4 % (obrázok 12). Vzhľadom na charakter produkcie je výsledok nedostatočný. Ide o sektor s vážnym dopadom na životné prostredie, kde je monitoring vplyvov nariadený zákonom. Najväčšia spolupráca sa v tomto sektore realizuje v interakcii so zamestnancami (priem. plnenie 70 %) a s vlastníkmi (priem. plnenie 91,7 %).

Skupina zamestnancov je v environmentálnej oblasti zastúpená len jedným indikátorom (znižovanie energetických a materiálnych zdrojov), ktorý dosahuje priemerné plnenie 70 %. Táto skupina podnikov by mala viac rozpracovať oblasť aktivít dopadov na životné prostredie. Systematické sledovanie a hodnotenie musí byť základom uskutočňovania aktivít SZP. Pravidelné reportovanie dopadov výroby, zlepšovanie environmentálnej výkonnosti by malo pozitívny vplyv na vnímanie z pohľadu komunity v rámci ktorej podnik pôsobí.

Tabuľka 39 Intenzita zmien spoločensky zodpovedného podnikania podľa kritérií rozdelenia výskumnej vzorky v hutníckom priemysle v čase

Kritérium	veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
	malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
2011	0,0	16,0	57,3	55,4	51,0	54,1	43,6	65,0	0,0	0,0	53,2	0,0
2019	0,0	46,1	73,2	71,6	69,4	68,5	71,0	71,8	0,0	0,0	70,5	0,0
rozdiel	0,0	30,1	15,9	16,2	18,4	14,4	27,3	6,8	0,0	0,0	17,3	0,0

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Z hľadiska veľkosti podnikov sa najviac nových aktivít realizovalo v skupine stredných podnikov. Oproti roku 2011 bolo zavedených cca. 30 % nových aktivít SZP. Z pohľadu kapitálu bolo viac aktivít zaznamenaných v prípade podnikov len so slovenským kapitálom. Z pohľadu alokácie to boli podniky umiestnené na strednom Slovensku (27,3 % nárast).

Uplatňovanie spoločensky zodpovedného podnikania v maloobchodných sieťach

V prípade obchodnej činnosti sme pre analýzu úrovne SZP vybrali najsilnejšie obchodné reťazce na Slovensku. Okrem jedného reťazca (len so slovenskou kapitálovou účasťou) ide o veľké podniky s viac ako 249 zamestnancami. V rámci výskumu bolo skúmaných 10 podnikov (tabuľka 40).

Tabuľka 40 Rozdelenie výskumnej vzorky v maloobchodných sieťach

veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc.
0	1	9	8	2	1	0	0	9	0	0	10

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Okrem jedného podniku majú všetky celoslovenskú pôsobnosť. V oblasti zainteresovaných skupín dosiahli reťazce najlepšie hodnotenie pri subjektoch zamestnanci, konkurencia a zákazníci. Nedostatočné aktivity sa uskutočňujú v skupine „vláda“ - 26,4 %. Aktivity v prípade „MVO“ sú rovnako na nízkej úrovni (tabuľka 41).

Tabuľka 41 Priemerné plnenie indikátorov trojitej výsledovky v maloobchodných sieťach

Hypermarkety	vlastníci	zamestnanci	zákazníci	dodávatelia	konkurencia	vláda	MVO
Ekonomika	100,0	80,0	73,3	60,8	53,3	0,0	56,7
Spoločnosť	21,7	86,9	100,0	70,8	100,0	54,2	53,1
Životné prostredie	67,5	60,0	100,0	60,0	75,0	25,0	12,5
Priemer	63,1	75,6	91,1	63,9	76,1	26,4	40,8

Zdroj: Vlastné spracovanie.

V oblasti „Ekonomika“ má najlepšie hodnotenie švédsky podnik predávajúci nábytok. V ekonomickej oblasti získal 90,8 %. Druhý najlepšie hodnotený obchodný reťazec bol v tejto oblasti hodnotený na 78,9 %. Na základe uvedených hodnôt môžeme o týchto podnikoch tvrdiť, že uskutočňujú, publikujú a reportujú všetky aktivity v danej oblasti.

Oblasť SZP „Spoločnosť“ je v tomto sektore rozpracovaná na 66,7 %. Najvyššie hodnotenie – 83,3 % dosiahol už uvedený švédsky nábytkársky podnik (tabuľka 42).

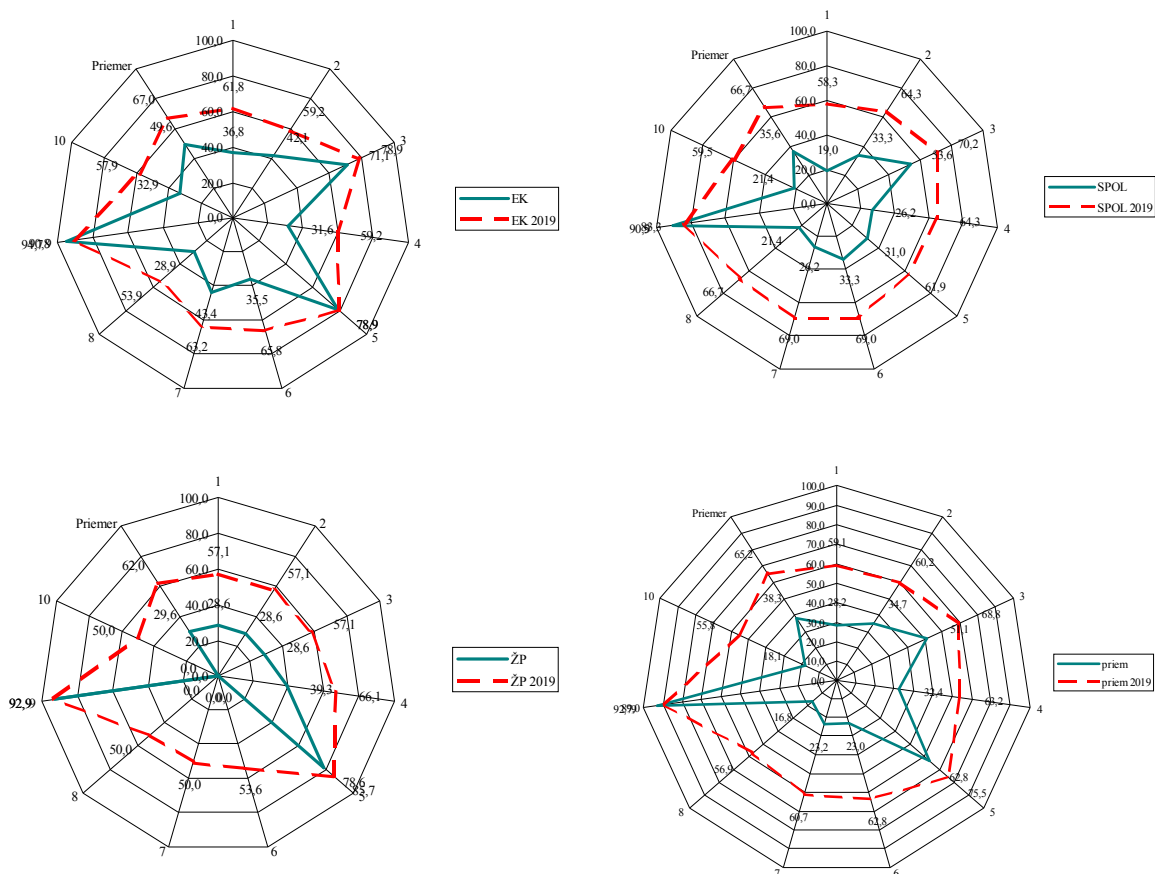
Skupina zákazníkov a konkurencie je v sociálnej oblasti najvyššie hodnotenou skupinou. Indikátory „zdravie a bezpečnosť zamestnancov“, „ľudské práva a rovnosť príležitostí“ a „predchádzanie mobbingu a sexuálnemu obťažovaniu“ boli hodnotené v rámci priemerného plnenia na 86,9 %.

Tabuľka 42 Porovnanie priemerného plnenia oblastí SZP v čase v maloobchodných sieťach

rok	2011				2019				rozdiel			
Podnik/ Ukazovateľ	EK	SPOL	ŽP	priem	EK 2019	SPOL 2019	ŽP 2019	priem 2019	EK	SPOL	ŽP	priem
1	36,8	19,0	28,6	28,2	61,8	58,3	57,1	59,1	25,0	39,3	28,6	31,0
2	42,1	33,3	28,6	34,7	59,2	64,3	57,1	60,2	17,1	31,0	28,6	25,5
3	71,1	53,6	28,6	51,1	78,9	70,2	57,1	68,8	7,9	16,7	28,6	17,7
4	31,6	26,2	39,3	32,4	59,2	64,3	66,1	63,2	27,6	38,1	26,8	30,8
5	78,9	31,0	78,6	62,8	78,9	61,9	85,7	75,5	0,0	31,0	7,1	12,7
6	35,5	33,3	0,0	23,0	65,8	69,0	53,6	62,8	30,3	35,7	53,6	39,8
7	43,4	26,2	0,0	23,2	63,2	69,0	50,0	60,7	19,7	42,9	50,0	37,5
8	28,9	21,4	0,0	16,8	53,9	66,7	50,0	56,9	25,0	45,2	50,0	40,1
9	94,7	90,5	92,9	92,7	90,8	83,3	92,9	89,0	-3,9	-7,1	0,0	-3,7
10	32,9	21,4	0,0	18,1	57,9	59,5	50,0	55,8	25,0	38,1	50,0	37,7
Priemer	49,6	35,6	29,6	38,3	67,0	66,7	62,0	65,2	17,4	31,1	32,3	26,9

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Na základe uvedeného môžeme tvrdiť, že podniky v rámci skupiny zamestnancov systematicky uplatňujú SZP, ale nie v rámci komplexnej koncepcie SZP.

Obrázok 13 Intenzita zmien oblastí spoločensky zodpovedného podnikania v čase v maloobchodných sieťach

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Ďalší analyzovaný indikátor je „vyváženosť osobného a pracovného života“. Tento indikátor dosiahol hodnotu 47,5 %.

Analyzované podniky ako skupina v environmentálnej oblasti najviac aktivít SZP uskutočňujú v skupine konkurencia a zákazníci (priemerné plnenie všetkých skupín je 100 %). Najmenej v oblasti vláda a MVO (26,4 – 40,8 %). Oblasť životného prostredia je plnená z hľadiska aktivít SZP len na 62 % (tabuľka 42 a obrázok 13). Keďže ide o obchodnú činnosť, dopady na životné prostredie sú zväčša nepriame. Najčastejšími praktikami v oblasti životného prostredia sú znižovanie dopadov prostredníctvom znižovania nákladov na balenie (spoplatnené pvc tašky). Najvyššie hodnotenie spomedzi analyzovaných podnikov získal opäť švédsky podnik sídliaci v Bratislave.

Tabuľka 43 Intenzita zmien spoločensky zodpovedného podnikania podľa kritérií rozdelenia výskumnej vzorky v maloobchodných sieťach v čase

Kritérium	veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
	malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
2011	23,2	0,0	40,0	42,9	20,0	92,7	0,0	0,0	32,2	0,0	0,0	38,3
2019	60,7	0,0	65,7	66,8	58,8	89,0	0,0	0,0	62,6	0,0	0,0	65,2
rozdiel	37,5	0,0	25,7	23,9	38,8	-3,7	0,0	0,0	30,3	0,0	0,0	26,9

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Z hľadiska veľkosti podnikov bolo najviac nových aktivít zaznamenaných v prípade skupiny malých podnikov - 37,5 % prírastok. Až 38,8 % nových aktivít SZP bolo zaznamenaných pri podnikoch s domácim kapitálom.

Uplatňovanie spoločensky zodpovedného podnikania v strojárskom a automobilovom priemysle

V rámci skupiny automobilových podnikov bolo analyzovaných 25 podnikov z ktorých zámerným výberom bolo vybraných 11 podnikov. Celkovo 5 patrí do kategórie stredných podnikov a 6 patrí do kategórie veľkých podnikov (Tabuľka 44).

Tabuľka 44 Rozdelenie výskumnej vzorky podnikov v automobilovom priemysle

veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
0	5	6	11	0	5	1	1	4	0	11	0

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Z hľadiska pôsobenia ide o lokálne pôsobiace podniky. Všetky podniky pôsobia v oblasti výroby. Celkovo 5 podnikov je alokovaných v regióne západného Slovenska, 1 na strednom a 1 podnik je alokovaný na východnom Slovensku.

Celkové hodnotenie skupiny podnikov v ekonomickej oblasti dosiahlo 66,4 %. V tejto oblasti dominujú vlastníci, dodávatelia a zamestnanci (tabuľka 45). Podniky deklarujú vo svojich správach o SZP najmä zosúladienie aktivít s hodnotami akcionárov (V3 – priem. plnenie 100 %), dlhodobú stabilitu podniku a finančné toky medzi podnikmi a poskytovateľmi kapitálu (priem. plnenie 100 %).

Tabuľka 45 Priemerné plnenie indikátorov trojitej výsledovky v automobilovom priemysle

Automobilový priemysel	vlastníci	zamestnanci	zákazníci	dodávatelia	konkurencia	vláda	MVO
Ekonomika	100,0	89,4	65,2	57,6	68,2	6,8	37,9
Spoločnosť	42,4	84,1	100,0	33,3	100,0	56,1	28,4
Životné prostredie	78,8	100,0	100,0	73,5	70,5	68,2	45,5
Priemer	73,7	91,2	88,4	54,8	79,5	43,7	37,2

Zdroj: Vlastné spracovanie.

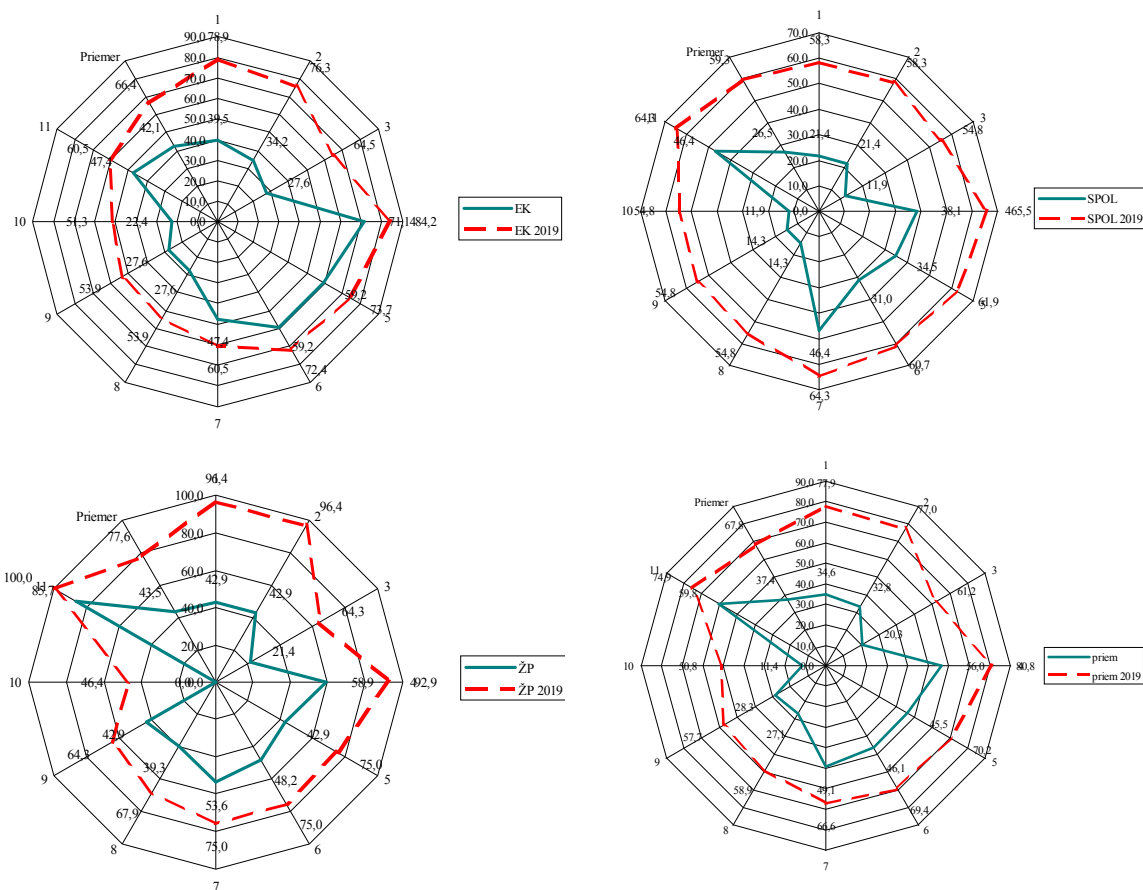
Najnižšie priemerné plnenie v ekonomickej oblasti je v skupinách vláda (6,8 %) a mimovládne organizácie (37,9 %). Sociálna oblasť SZP je v tomto sektore rozpracovaná len na 59,3 % (tabuľka . Najmenej je rozpracovaná oblasť dodávateľov - 33,3 %. Priemer v tejto skupine výrazne znižujú skupiny konkurencia, mimovládne organizácie a vláda, ktoré majú priemerné plnenie indikátorov v rozmedzí 37,2 – 43,7 %.

Tabuľka 46 Porovnanie priemerného plnenia oblastí SZP v čase v automobilovom priemysle

Podnik/ Ukazovateľ	2011				2019				rozdiel			
	EK	SPOL	ŽP	priem	EK 2019	SPOL 2019	ŽP 2019	priem 2019	EK	SPOL	ŽP	priem
1	39,5	21,4	42,9	34,6	78,9	58,3	96,4	77,9	39,5	36,9	53,6	43,3
2	34,2	21,4	42,9	32,8	76,3	58,3	96,4	77,0	42,1	36,9	53,6	44,2
3	27,6	11,9	21,4	20,3	64,5	54,8	64,3	61,2	36,8	42,9	42,9	40,9
4	71,1	38,1	58,9	56,0	84,2	65,5	92,9	80,8	13,2	27,4	33,9	24,8
5	59,2	34,5	42,9	45,5	73,7	61,9	75,0	70,2	14,5	27,4	32,1	24,7
6	59,2	31,0	48,2	46,1	72,4	60,7	75,0	69,4	13,2	29,8	26,8	23,2
7	47,4	46,4	53,6	49,1	60,5	64,3	75,0	66,6	13,2	17,9	21,4	17,5
8	27,6	14,3	39,3	27,1	53,9	54,8	67,9	58,9	26,3	40,5	28,6	31,8
9	27,6	14,3	42,9	28,3	53,9	54,8	64,3	57,7	26,3	40,5	21,4	29,4
10	22,4	11,9	0,0	11,4	51,3	54,8	46,4	50,8	28,9	42,9	46,4	39,4
11	47,4	46,4	85,7	59,8	60,5	64,3	100,0	74,9	13,2	17,9	14,3	15,1
Priemer	42,1	26,5	43,5	37,4	66,4	59,3	77,6	67,8	24,3	32,8	34,1	30,4

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Zamestnanci, ktorí dosiahli v tejto oblasti 75,6 %, boli zastúpení 4 indikátormi: zdravie a bezpečnosť zamestnancov (priemerné plnenie 100 %), vyváženosť osobného a pracovného života (36,4 %), ľudské práva a rovnosť príležitostí (100 %) a zamedzenie mobbingu a sexuálneho obťažovania (100 %). Oblasť životného prostredia je plnená z hľadiska aktivít SZP na 77,6 %

Obrázok 14 Intenzita zmien oblastí spoločensky zodpovedného podnikania v čase v automobilovom priemysle
Zdroj: Vlastné spracovanie.

Podniky najviac sledujú environmentálne dopady na región a nepodporujú využívanie lokálnych obnoviteľných zdrojov.

Tabuľka 47 Intenzita zmien spoločensky zodpovedného podnikania podľa kritérií rozdelenia výskumnej vzorky v automobilovom priemysle v čase

Kritérium	veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
	malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
2011	0,0	34,5	39,8	37,4	0,0	39,7	56,0	46,1	27,6	0,0	37,4	0,0
2019	0,0	63,6	71,2	67,8	0,0	67,9	80,8	69,4	63,9	0,0	67,8	0,0
rozdiel	0,0	29,1	31,4	30,4	0,0	28,2	24,8	23,2	36,3	0,0	30,4	0,0

Zdroj: Vlastné spracovanie.

V porovnaní veľkostných skupín bolo najviac aktivít SZP realizovaných vo veľkých podnikoch. Do roku 2019 stúpili aktivity SZP o 31,4 %. Z regionálneho hľadiska bola najvyššia dynamika zaznamenaná v skupine podnikov alokovaných na západe Slovenska a na strednom Slovensku (tabuľka 47).

Uplatňovanie spoločensky zodpovedného podnikania v chemickom priemysle

V rámci skupiny chemických spoločností bolo analyzovaných 21 podnikov, z ktorých v druhe fáze bolo analyzovaných 10 podnikov (tabuľka 48). Podniky spadali do kategórie stredných (4) a veľkých podnikov (6).

Tabuľka 48 Rozdelenie výskumnej vzorky podnikov v chemickom priemysle

veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
0	4	6	9	1	7	1	2	0	0	10	0

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Chemický priemysel predstavuje odvetvie, ktoré intenzívne zaťažuje životné prostredie. Spomedzi iných odvetví sa umiestňuje na 3. mieste v znečisťovaní.

Ekonomická oblasť SZP je v analyzovanom sektore uplatňovaná na 70,1 % (tabuľka 49). Najvyššie priemerné hodnotenie indikátorov je v skupine zamestnancov a vlastníkov. Dodávatelia sú v danej oblasti zastúpení 3 indikátormi: dodržanie dohodnutých podmienok, kvalita a cena dodávaných produktov (67,5%) a zneužívanie moci, spokojnosť partnerov (62,5 %).

Tabuľka 49 Priemerné plnenie indikátorov trojitej výsledovky v chemickom priemysle

Chemický priemysel	vlastníci	zamestnanci	zákazníci	dodávatelia	konkurencia	vláda	MVO
Ekonomika	91,7	90,0	59,2	76,7	55,0	20,0	65,0
Spoločnosť	43,3	81,3	100,0	88,3	30,0	76,7	44,4
Životné prostredie	95,8	85,0	65,0	50,0	55,0	70,0	55,0
Priemer	76,9	85,4	74,7	71,7	46,7	55,6	54,8

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Ďalšou analyzovanou oblasťou v tomto sektore je *sociálna oblasť*. Priemerná hodnota plnenia indikátorov je v tejto oblasti 69,4 %. Zamestnanci ako jediná skupina dosahuje napolovičnú úroveň možného hodnotenia (81,3 %). Priemer v tejto oblasti výrazne znižujú

všetky skupiny okrem zákazníkov (100 %). Najmenej aktivít podniky smerujú do budovania vzťahov s konkurenciou, vlastními, vládny sektorom a MVO.

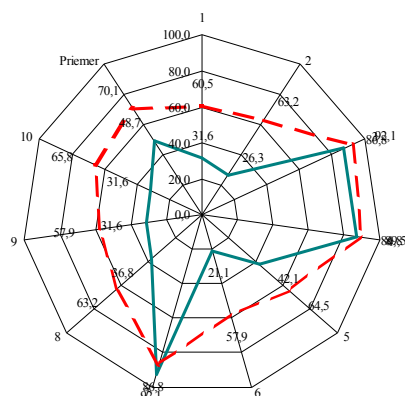
Tabuľka 50 Porovnanie priemerného plnenia oblastí SZP v čase v chemickom priemysle

rok	2011				2019				rozdiel			
Podnik/ Ukazovateľ	EK	SPOL	ŽP	priem	EK 2019	SPOL 2019	ŽP 2019	priem 2019	EK	SPOL	ŽP	priem
1	31,6	16,7	28,6	25,6	60,5	60,7	76,8	66,0	28,9	44,0	48,2	40,4
2	26,3	14,3	17,9	19,5	63,2	60,7	44,6	56,2	36,8	46,4	26,8	36,7
3	86,8	90,5	89,3	88,9	92,1	88,1	89,3	89,8	5,3	-2,4	0,0	1,0
4	86,8	90,5	89,3	88,9	89,5	88,1	89,3	89,0	2,6	-2,4	0,0	0,1
5	42,1	19,0	89,3	50,1	64,5	60,7	89,3	71,5	22,4	41,7	0,0	21,3
6	21,1	14,3	0,0	11,8	57,9	60,7	28,6	49,1	36,8	46,4	28,6	37,3
7	92,1	83,3	100,0	91,8	86,8	88,1	100,0	91,6	-5,3	4,8	0,0	-0,2
8	36,8	16,7	75,0	42,8	63,2	63,1	75,0	67,1	26,3	46,4	0,0	24,2
9	31,6	19,0	42,9	31,2	57,9	60,7	51,8	56,8	26,3	41,7	8,9	25,6
10	31,6	16,7	10,7	19,7	65,8	63,1	35,7	54,9	34,2	46,4	25,0	35,2
Priemer	48,7	38,1	54,3	47,0	70,1	69,4	68,0	69,2	21,4	31,3	13,8	22,2

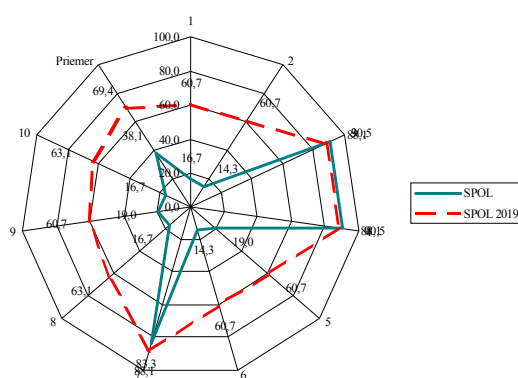
Zdroj: Vlastné spracovanie.

Z celkového počtu podnikov len 2 podniky uskutočňujú aktivity na najvyššej možnej úrovni s reportovaním. Jeden podnik uskutočňuje systematické činnosti v rámci SZP. Ostatné podniky koncepciu SZP nemajú rozpracovanú, realizujú však systematické aktivity, ktoré je možné do konceptu zaradiť.

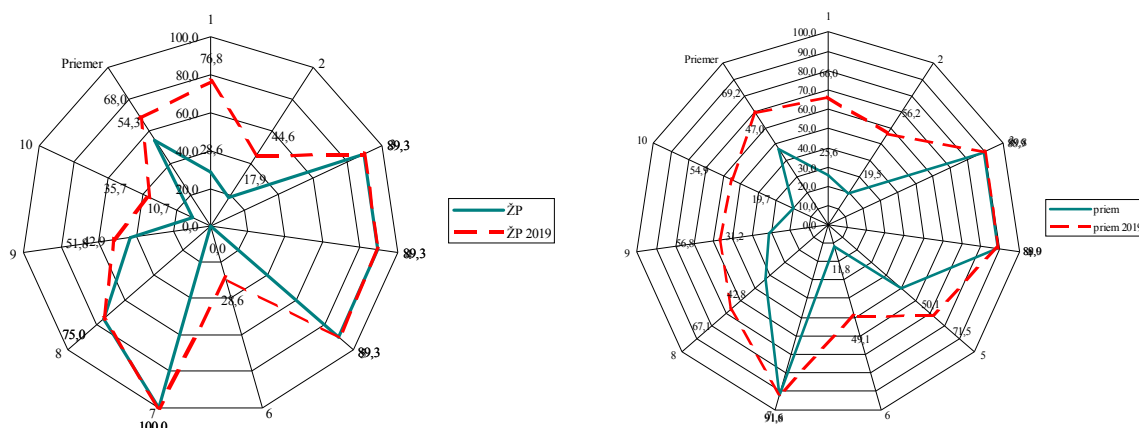
Aj napriek tomu, že v tejto oblasti nie je dosiahnutá potrebná úroveň možného hodnotenia, dosiahnutú 75,6 percentnú úroveň spoločensky zodpovedného podnikania v skupine zamestnancov považujeme za dostačujúcu.

— EK
- - EK 2019

— SPOL
- - SPOL 2019

Obrázok 15 Intenzita zmien oblastí spoločensky zodpovedného podnikania v čase v chemickom priemysle

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Priemerné plnenie indikátorov v environmentálnej oblasti je 68 % (obrázok 15). V tejto oblasti nie sú výrazné rozdiely v hodnotení jednotlivých zainteresovaných skupín. Najviac aktivít skupina podnikov realizuje v zainteresovaných skupinách vlastníci, zamestnanci a vláda (tabuľka 49). Tento výsledok súvisí s povinnosťou podnikov vyhodnocovať environmentálny dopad ich činnosti na životné prostredie. V porovnaní s predchádzajúcimi oblasťami až 4 podniky uskutočňujú reportovanie aktivít environmentálnej výkonnosti. Zvýšená činnosť podnikov v tejto oblasti je spojená aj so snahou podnikov zmeniť negatívne vnímanie spoločnosti vo vzťahu k chemickej výrobe.

Tabuľka 51 Intenzita zmien spoločensky zodpovedného podnikania podľa kritérií rozdelenia výskumnej vzorky v chemickom priemysle v čase

Kritérium	veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
	malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
2011	0,0	34,9	55,1	50,1	19,5	54,6	42,8	22,5	0,0	0,0	47,0	0,0
2019	0,0	62,3	73,8	70,6	56,2	71,8	67,1	61,1	0,0	0,0	69,2	0,0
rozdiel	0,0	27,3	18,7	20,6	36,7	17,2	24,2	38,5	0,0	0,0	22,2	0,0

Zdroj: Vlastné spracovanie.

V porovnaní veľkostných skupín bolo najviac aktivít SZP realizovaných v stredných podnikoch. Do roku 2019 stúpili aktivity SZP o 27,3 %. Z regionálneho hľadiska bola najvyššia dynamika zaznamenaná v skupine podnikov alokovaných na východe Slovenska a na strednom Slovensku (tabuľka 51).

Uplatňovanie spoločensky zodpovedného podnikania v papierenskom, celulózovom a drevospracujúcom priemysle

V rámci tejto skupiny bolo analyzovaných 21 podnikov, z ktorých následne bolo vybraných 14 podnikov (tabuľka 52). Z toho do kategórie malých (1), stredných (6) a veľkých podnikov (7).

Tabuľka 52 Rozdelenie výskumnej vzorky podnikov v drevospracujúcom priemysle

veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
1	6	7	9	5	5	4	3	2	0	14	0

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Z hľadiska pôsobenia ide o lokálne pôsobiace podniky a 2 s celoslovenskou pôsobnosťou. Všetky podniky pôsobia v oblasti výroby. Celkovo 5 podnikov pôsobí v regióne západného Slovenska, 4 podniky na strednom Slovensku a 3 podniky pôsobia na východnom Slovensku.

V oblasti „*Ekonomika*“ sú najvyššie hodnotenou skupinou vlastníci (100 %) a dodávatelia. Priemerné plnenie sledovaných indikátorov v tejto oblasti je 69,6 % (tabuľka 54).

Dva najprogresívnejšie podniky s dlhodobou tradíciou v podávaní správ o SZP dosiahli priemerné plnenie indikátorov na 94,7 %. Tieto podniky uskutočňujú aktivity na najvyššej úrovni, spolu s podávaním správ o týchto aktivitách.

Tabuľka 53 Priemerné plnenie indikátorov trojitej výsledovky v drevospracujúcom priemysle

Drevospracujúci priemysel	vlastníci	zamestnanci	zákazníci	dodávatelia	konkurencia	vláda	MVO
Ekonomika	100,0	60,7	60,7	71,4	70,8	50,0	60,7
Spoločnosť	28,6	83,9	83,3	70,2	60,7	61,3	31,3
Životné prostredie	64,3	75,0	39,3	57,1	64,3	53,6	53,6
Priemer	64,3	73,2	61,1	66,3	65,3	55,0	48,5

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Z hľadiska jednotlivých skupín deklarujú podniky uplatňovanie SZP prostredníctvom indikátorov skupín zamestnancov, dodávateľov, zákazníkov a vlastníkov, v rozmedzí 61,1 – 73,2 %.

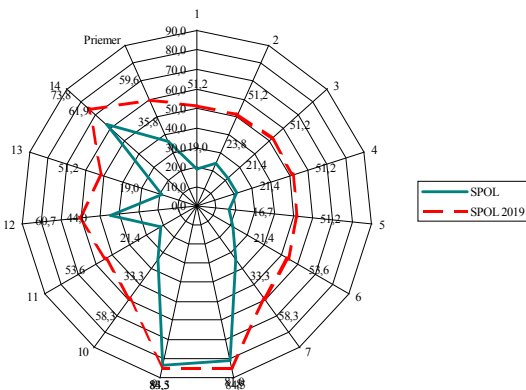
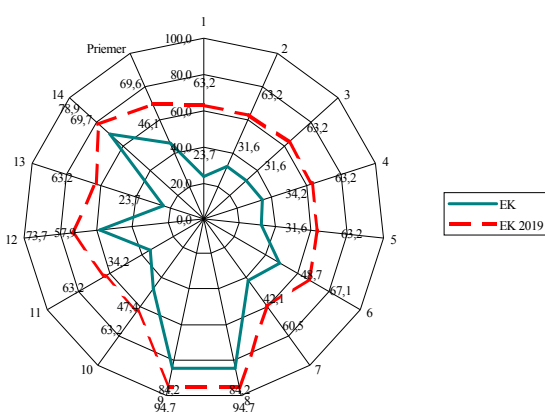
Vláda zastúpená jedinými indikátorom (dotácie, granty, daňové úľavy) dosiahla v tejto oblasti najnižšie hodnotenie – 55 % spolu s MVO - 48,5 %.

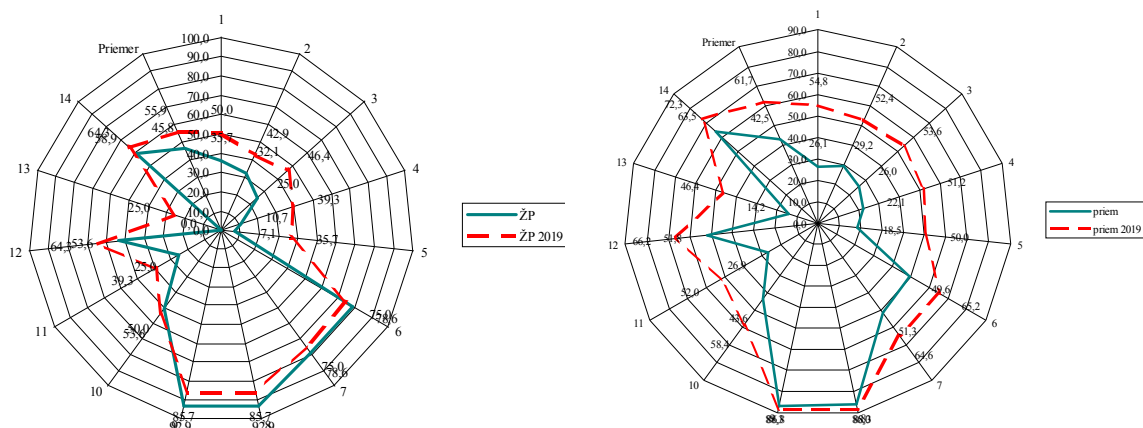
Tabuľka 54 Porovnanie priemerného plnenia oblastí SZP v čase v drevospracujúcom priemysle

rok	2011				2019				rozdiel			
Podnik/ Ukazovateľ	EK	SPOL	ŽP	priem	EK 2019	SPOL 2019	ŽP 2019	priem 2019	EK	SPOL	ŽP	priem
1	23,7	19,0	35,7	26,1	63,2	51,2	50,0	54,8	39,5	32,1	14,3	28,6
2	31,6	23,8	32,1	29,2	63,2	51,2	42,9	52,4	31,6	27,4	10,7	23,2
3	31,6	21,4	25,0	26,0	63,2	51,2	46,4	53,6	31,6	29,8	21,4	27,6
4	34,2	21,4	10,7	22,1	63,2	51,2	39,3	51,2	28,9	29,8	28,6	29,1
5	31,6	16,7	7,1	18,5	63,2	51,2	35,7	50,0	31,6	34,5	28,6	31,6
6	48,7	21,4	78,6	49,6	67,1	53,6	75,0	65,2	18,4	32,1	-3,6	15,7
7	42,1	33,3	78,6	51,3	60,5	58,3	75,0	64,6	18,4	25,0	-3,6	13,3
8	84,2	81,0	92,9	86,0	94,7	84,5	85,7	88,3	10,5	3,6	-7,1	2,3
9	84,2	83,3	92,9	86,8	94,7	84,5	85,7	88,3	10,5	1,2	-7,1	1,5
10	47,4	33,3	50,0	43,6	63,2	58,3	53,6	58,4	15,8	25,0	3,6	14,8
11	34,2	21,4	25,0	26,9	63,2	53,6	39,3	52,0	28,9	32,1	14,3	25,1
12	57,9	44,0	53,6	51,8	73,7	60,7	64,3	66,2	15,8	16,7	10,7	14,4
13	23,7	19,0	0,0	14,2	63,2	51,2	25,0	46,4	39,5	32,1	25,0	32,2
14	69,7	61,9	58,9	63,5	78,9	73,8	64,3	72,3	9,2	11,9	5,4	8,8
Priemer	46,1	35,8	45,8	42,5	69,6	59,6	55,9	61,7	23,6	23,8	10,1	19,2

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Sociálna oblasť SZP je v tomto sektore rozpracovaná na 59,6 % (tabuľka 53). Zamestnanci dosiahli v tejto oblasti 83,9 % priemerné plnenie, Zákazníci dosiahli 83,3 % priemerné plnenie. Najnižšie hodnotenie má skupina MVO (31,3 %). Na základe uvedeného môžeme tvrdiť, že podniky v tejto skupine vykonávajú aktivity v rámci sledovaného indikátora náhodne, prípadne okrajovo. Oproti roku 2011 však vo všetkých oblastiach došlo k posunu v uplatňovaní koncepcie SZP.

Obrázok 16 Intenzita zmien oblastí spoločensky zodpovedného podnikania v čase v drevospracujúcom priemysle

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Oblasť životného prostredia sa naplňa z hľadiska aktivít SZP na 55,9 %. Najvyššie hodnotené indikátory sú zastúpené skupinami konkurencia, vlastníci, zamestnanci. Najnižšie hodnotenou skupinou sú zákazníci (39,3 %). Skupina zákazníkov je v environmentálnej oblasti zastúpená 3 indikátormi – znalosti a o správnom používaní produktov (priemerné plnenie 100 %), recyklácia použitých produktov (50 %) a packaging (100 %).

Tabuľka 55 Intenzita zmien spoločensky zodpovedného podnikania podľa kritérií rozdelenia výskumnej vzorky v drevospracujúcom priemysle v čase

Kritérium	veľkosť			kapitál		pôsobnosť v SR				sektor		
	malé	stredné	veľké	zahraničný kap.	domáci kapitál	z	s	v	SR	prim.	sek.	terc
2011	14,2	38,6	50,0	48,7	31,5	26,5	45,7	55,2	57,4	51,3	42,5	42,5
2019	46,4	59,8	65,5	65,5	54,8	53,5	63,4	68,7	68,5	64,6	61,7	61,7
rozdiel	32,2	21,2	15,6	16,8	23,4	27,0	17,7	13,5	11,1	13,3	19,2	19,2

Zdroj: Vlastné spracovanie.

V porovnaní veľkostných skupín bolo najviac aktivít SZP realizovaných v stredných podnikoch. Do roku 2019 stúpili aktivity SZP o 27,3 %. Z regionálneho hľadiska bola najvyššia dynamika zaznamenaná v skupine podnikov alokovaných na východe Slovenska a na strednom Slovensku.

Zhrnutie

Spoločensky zodpovedné podnikanie považujeme za koncepciu riadenia, v rámci ktorej sa od podniku očakáva dobrovoľné plnenie nadštandardných záväzkov voči všetkým

zainteresovaným skupinám a voči spoločnosti, vychádzajúca z predpokladu a zároveň faktu, že podniky svojimi aktivitami viac či menej ovplyvňujú aj svoje okolie. Práve preto by sa spoločensky zodpovedné podniky mali správať tak, aby zohľadňovali nielen svoje vnútorné potreby, ale aj potreby svojho okolia, a tak napomáhali k zlepšovaniu stavu spoločnosti.

Na Slovensku je zodpovedné podnikanie známe hlavne vo veľkých podnikoch, ktoré ako dcérske spoločnosti nadnárodných spoločností prevzali stratégie na implementáciu SZP od svojich materských spoločností a podľa nich realizujú všetky svoje činnosti v súlade s princípmi zodpovedného podnikania. Práve z tohto dôvodu je možné rozsah aktivít SZP skúmať hlavne vo veľkých podnikoch, prevažne so zahraničnou účasťou, ktoré majú svoje koncepty zodpovedného podnikania nielen vypracované, ale už aj implementované vo svojich podnikových stratégiách. Na základe tohto predpokladu sme do prieskumu vybrali zámerne najväčšie podniky v rámci jednotlivých odvetví, aby sme zistili uplatňovanie vybraných konceptov SZP.

Tabuľka 56 Hodnotenie SZP aktivít v ekonomickej oblasti v interakcii s vlastními, zamestnancami a zákazníkmi v %

Ekonomika	vlastníci			zamestnanci			zákazníci		
	V1	V2	V3	Zam1	Zam2	Zam3	Zak1	Zak2	Zak3
Bankový sektor %	17,9	89,3	71,4	71,4	75,0	92,9	92,9	92,9	92,9
Priem %	59,5			79,8			92,9		
Stavebné sporiteľne %	100,0	100,0	100,0	75,0	75,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Priem %	100,0			83,3			100,0		
Poist'ovne %	58,3	100,0	66,7	100,0	72,9	75,0	100,0	93,8	52,1
Priem %	75,0			82,6			81,9		
Telekomunikácie %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	75,0
Priem %	100,0			100,0			91,7		
Textilný priemysel %	40,0	60,0	47,5	12,5	40,0	12,5	32,5	37,5	40,0
Priem %	49,2			21,7			36,7		
Energetika %	62,5	80,0	100,0	80,0	62,5	100,0	65,0	62,5	50,0
Priem %	80,8			80,8			59,2		
Vodárenské spoločnosti %	75,0	100,0	50,0	63,5	9,6	13,5	51,9	50,0	50,0
Priem %	75,0			28,8			50,6		
Metalurgia %	100,0	85,0	85,0	100,0	72,5	100,0	67,5	100,0	50,0
Priem %	90,0			90,8			72,5		
Hypermarkety %	100,0	100,0	100,0	100,0	57,5	82,5	100,0	65,0	55,0
Priem %	100,0			80,0			73,3		
Automobilový priemysel %	100,0	100,0	100,0	100,0	68,2	100,0	100,0	29,5	65,9
Priem %	100,0			89,4			65,2		
Chemický priemysel %	100,0	100,0	75,0	100,0	70,0	100,0	50,0	77,5	50,0
Priem %	91,7			90,0			59,2		
Drevársky priemysel %	100,0	100,0	100,0	60,7	60,7	60,7	60,7	60,7	60,7
Priem %	100,0			60,7			60,7		

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Skúmanie SZP je možné z rôznych pohľadov. V analýze SZP sme vychádzali z konceptu trojitej výsledovky a z jeho jednotlivých oblastí – ekonomickej, sociálnej a environmentálnej podľa jednotnej metodiky, na základe ktorej sme hodnotili a porovnali aktivity podnikov v jednotlivých odvetviach.

Tabuľka 56 prezentuje výsledky hodnotenia SZP v ekonomickej oblasti podľa jednotlivých sektorov v ekonomike v skupine vlastníci, zamestnanci a zákazníci. Najlepšie výsledky boli dosiahnuté pri skupine vlastníci v telekomunikačnom sektore, energetike, maloobchode, automobilovom priemysle a drevárskom priemysle. V týchto prípadoch dosiahli podniky 100 % plnenie. V prípade zamestnancov bolo vo všeobecnosti dosiahnuté vysoké plnenie aktivít. Uvedené súviselo hlavne so zákonnými podmienkami. Najnižšie plnenie bolo zaznamenané v prípade zákazníkov. Najnižšie plnenie bolo pri textilnom priemysle.

V ďalšej skupine indikátorov oblasti Ekonomika bolo najmenej aktivít SZP identifikovaných pri vláde ako aj MVO (tabuľka 57).

Tabuľka 57 Hodnotenie SZP aktivít v ekonomickej oblasti v interakcii s dodávateľmi, konkurenciou, vládou a MVO v %

Ekonomika	dodávatelia			konkurencia			vláda	MVO		
	D1	D2	D3	K1	K2	K3	G1	MVO1	MVO2	MVO3
Bankový sektor %	89,3	48,2	92,9	92,9	92,9	7,1	25,0	33,9	32,1	53,6
Priem %			76,8			64,3	25,0			39,9
Stavebné sporiteľne %	75,0	50,0	50,0	100,0	100,0	50,0	0,0	33,3	33,3	16,7
Priem %			58,3			83,3	0,0			27,8
Poistovne %	100,0	54,2	47,9	100,0	0,0	50,0	0,0	56,3	39,6	100,0
Priem %			67,4			50,0	0,0			65,3
Telekomunikácie %	87,5	87,5	100,0	100,0	25,0	37,5	0,0	100,0	100,0	100,0
Priem %			91,7			54,2	0,0			100,0
Textilný priemysel %	40,0	52,5	40,0	80,0	80,0	0,0	10,0	5,0	5,0	0,0
Priem %			44,2			53,3	10,0			3,3
Energetika %	50,0	60,0	42,5	100,0	45,0	15,0	15,0	55,0	55,0	50,0
Priem %			50,8			53,3	15,0			53,3
Vodárenské spoločnosti %	50,0	50,0	0,0	100,0	51,9	0,0	100,0	0,0	75,0	75,0
Priem %			33,3			50,6	100,0			50,0
Metalurgia %	57,5	100,0	27,5	100,0	27,5	30,0	15,0	60,0	60,0	65,0
Priem %			61,7			52,5	15,0			61,7
Hypermarkety %	62,5	60,0	60,0	100,0	32,5	27,5	0,0	65,0	62,5	42,5
Priem %			60,8			53,3	0,0			56,7
Automobilový priemysel %	61,4	77,3	34,1	100,0	100,0	4,5	6,8	34,1	34,1	45,5
Priem %			57,6			68,2	6,8			37,9
Chemický priemysel %	100,0	67,5	62,5	100,0	35,0	30,0	20,0	65,0	65,0	65,0
Priem %			76,7			55,0	20,0			65,0
Drevársky priemysel %	78,6	78,6	57,1	100,0	60,7	51,8	50,0	60,7	60,7	60,7
Priem %			71,4			70,8	50,0			60,7

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Pomerne nízke priemery aktivít boli dosiahnuté pri konkurencii. Z hľadiska jednotlivých skúmaných sektorov boli nízke hodnoty dosahované pri vodárenských spoločnostiach, textilnom priemysle ako aj automobilovom priemysle.

V sociálnej oblasti (Spoločnosť) bolo najmenej indikátorov plnených pri skupine vlastníci v textilnom priemysle, energetike, vodárenských spoločnostiach a maloobchode (21,7 %). Najvyššie hodnotenie bolo zaznamenané v prípade telekomunikačných spoločností. Najvyššie plnenie indikátorov v skupine zamestnanci bolo pri maloobchode (86,9 %), automobilovom priemysle ako aj chemickom priemysle (81,3 %). Vysoké plnenia boli zaznamenané pri skupine zákazníci. Celkovo 5 podnikov malo 100 % plnenie indikátorov.

Tabuľka 58 Hodnotenie SZP aktivít v sociálnej oblasti v interakcii s vlastníkmi, zamestnancami, zákazníkmi a dodávateľmi v %.

Spoločnosť	vlastníci			zamestnanci				zákazníci			dodávateľia		
	V1	V2	V3	Zam1	Zam2	Zam3	Zam4	Zak1	Zak2	Zak3	D1	D2	D3
Bankový sektor %	60,7	73,2	57,1	92,9	7,1	92,9	92,9	0,0	89,3	92,9	92,9	0,0	46,4
Priem %	63,7			71,4				60,7			46,4		
Stavebné spoločnosti %	0,0	75,0	50,0	100,0	0,0	100,0	100,0	50,0	100,0	100,0	100,0	50,0	50,0
Priem %	41,7			75,0				83,3			66,7		
Poistovne %	0,0	66,7	58,3	52,1	10,4	100,0	100,0	100,0	0,0	100,0	100,0	52,1	52,1
Priem %	41,7			65,6				66,7			68,1		
Telekomunikácie %	100,0	100,0	100,0	100,0	75,0	100,0	100,0	100,0	100,0	50,0	100,0	100,0	100,0
Priem %	100,0			93,8				83,3			100,0		
Textilný priemysel %	5,0	15,0	12,5	80,0	40,0	80,0	80,0	80,0	80,0	80,0	25,0	45,0	40,0
Priem %	10,8			70,0				80,0			36,7		
Energetika %	0,0	60,0	52,5	100,0	0,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	50,0	57,5
Priem %	37,5			75,0				100,0			69,2		
Vodárenské spoločnosti %	0,0	51,9	30,8	100,0	0,0	100,0	100,0	50,0	3,8	100,0	100,0	50,0	50,0
Priem %	27,6			75,0				51,3			66,7		
Metalurgia %	0,0	60,0	60,0	100,0	10,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	75,0	75,0
Priem %	40,0			77,5				100,0			83,3		
Hypermarkety %	0,0	55,0	10,0	100,0	47,5	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	52,5	60,0
Priem %	21,7			86,9				100,0			70,8		
Automobilový priemysel %	0,0	65,9	61,4	100,0	36,4	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0
Priem %	42,4			84,1				100,0			33,3		
Chemický priemysel %	0,0	65,0	65,0	100,0	25,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	65,0	100,0
Priem %	43,3			81,3				100,0			88,3		
Drevársky priemysel %	0,0	58,9	26,8	100,0	35,7	100,0	100,0	100,0	50,0	100,0	100,0	60,7	50,0
Priem %	28,6			83,9				83,3			70,2		

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Spomedzi ostatných 3 zainteresovaných skupín bolo najvyššie plnenie zaznamenané v prípade konkurencie, kde v 6 prípadoch bolo plnenie na 100 %. Najvyššie plnenia boli v prípade podnikov telekomunikačného sektora pri skupine vláda aj MVO. K najnižšiemu

plneniu došlo pri skupine vodárenských spoločností, textilnom priemysle a drevárskom priemysle.

Tabuľka 59 Hodnotenie SZP aktivít v sociálnej oblasti v interakcii s konkurenciou, vládou a MVO v %.

Spoločnosť	konkurencia	vláda			MVO			
	K1	G1	G2	G3	MVO1	MVO2	MVO3	MVO4
Bankový sektor %	76,8	0,0	85,7	39,3	92,9	3,6	10,7	92,9
Priem %	76,8	41,7			50,0			
Stavebné sporiteľne %	100,0	0,0	100,0	50,0	100,0	0,0	33,3	0,0
Priem %	100,0	50,0			33,3			
Poist'ovne %	75,0	0,0	100,0	50,0	100,0	0,0	18,8	14,6
Priem %	75,0	50,0			33,3			
Telekomunikácie %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Priem %	100,0	100,0			100,0			
Textilný priemysel %	80,0	0,0	60,0	5,0	40,0	0,0	0,0	0,0
Priem %	80,0	21,7			10,0			
Energetika %	100,0	0,0	100,0	55,0	100,0	0,0	60,0	47,5
Priem %	100,0	51,7			51,9			
Vodárenské spoločnosti %	100,0	0,0	5,8	3,8	0,0	75,0	75,0	5,8
Priem %	100,0	3,2			38,9			
Metalurgia %	60,0	45,0	100,0	60,0	100,0	0,0	65,0	50,0
Priem %	60,0	68,3			53,8			
Hypermarkety %	100,0	0,0	100,0	62,5	100,0	7,5	57,5	47,5
Priem %	100,0	54,2			53,1			
Automobilový priemysel %	100,0	13,6	100,0	54,5	100,0	0,0	13,6	0,0
Priem %	100,0	56,1			28,4			
Chemický priemysel %	30,0	65,0	100,0	65,0	82,5	0,0	65,0	30,0
Priem %	30,0	76,7			44,4			
Drevársky priemysel %	60,7	25,0	100,0	58,9	75,0	0,0	30,4	19,6
Priem %	60,7	61,3			31,3			

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Poslednou skúmanou oblasťou bola oblasť životného prostredia. Spomedzi zainteresovaných skupín vlastníci, zamestnanci a zákazníci boli najvyššie plnenia dosiahnuté pri bankovom sektore, telekomunikáciách ako aj automobilovom priemysle.

Tabuľka 60 Hodnotenie SZP aktivít v environmentálnej oblasti v interakcii s vlastními, zamestnancami a zákazníkmi v %.

Životné prostredie	vlastníci			zamestnanci	zákazníci		
	V1	V2	V3	Zam1	Zak1	Zak2	Zak3
Bankový sektor % plnenie	8,9	3,6	91,1	100,0	7,1	53,6	0,0
Priem % plnenia za skupinu	34,5			100,0	20,2		
Stavebné sporiteľne % plnenie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Priem % plnenia za skupinu	0,0			0,0	0,0		
Poist'ovne % plnenie	4,2	8,3	50,0	50,0	0,0	0,0	0,0

Priem % plnenia za skupinu	20,8			50,0	0,0		
Telekomunikácie % plnenie	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Priem % plnenia za skupinu	100,0			100,0	100,0		
Textilný priemysel % plnenie	22,5	17,5	0,0	20,0	17,5	20,0	20,0
Priem % plnenia za skupinu	13,3			20,0	19,2		
Energetika % plnenie	87,5	60,0	100,0	62,5	47,5	100,0	5,0
Priem % plnenia za skupinu	82,5			62,5	50,8		
Vodárenské spoločnosti % plnenie	100,0	100,0	75,0	51,9	0,0	75,0	0,0
Priem % plnenia za skupinu	91,7			51,9	25,0		
Metalurgia % plnenie	100,0	75,0	100,0	70,0	42,5	100,0	0,0
Priem % plnenia za skupinu	91,7			70,0	47,5		
Hypermarkety % plnenie	50,0	52,5	100,0	60,0	100,0	100,0	100,0
Priem % plnenia za skupinu	67,5			60,0	100,0		
Automobilový priemysel % plnenie	72,7	63,6	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Priem % plnenia za skupinu	78,8			100,0	100,0		
Chemický priemysel % plnenie	100,0	87,5	100,0	85,0	110,0	60,0	25,0
Priem % plnenia za skupinu	95,8			85,0	65,0		
Drevársky priemysel % plnenie	50,0	67,9	75,0	75,0	42,9	57,1	17,9
Priem % plnenia za skupinu	64,3			75,0	39,3		

Zdroj: Vlastné spracovanie.

V rámci zainteresovanej skupiny dodávatelia dosahovali najvyššie hodnoty podniky z telekomunikačného sektora. Naopak najnižšie hodnoty boli zaznamenané v prípade bankového sektora, sporiteľní, poisťovní ako aj textilného priemyslu.

Tabuľka 61 Hodnotenie SZP aktivít v environmentálnej oblasti v interakcii s dodávateľmi, konkurenciou, vládou a MVO v %.

Životné prostredie	dodávatelia			konk.	vláda	MVO	
	D1	D2	D3			MVO1	MVO2
Bankový sektor % plnenie	17,9	3,6	0,0	21,4	0,0	0,0	0,0
Priem % plnenia za skupinu	7,1			21,4	0,0	0,0	
Stavebné sporiteľne % plnenie	16,7	0,0	0,0	16,7	0,0	16,7	0,0
Priem % plnenia za skupinu	5,6			16,7	0,0	8,3	
Poisťovne % plnenie	25,0	12,5	0,0	22,9	0,0	0,0	0,0
Priem % plnenia za skupinu	12,5			22,9	0,0	0,0	
Telekomunikácie % plnenie	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0
Priem % plnenia za skupinu	100,0			100,0	100,0	50,0	
Textilný priemysel % plnenie	20,0	20,0	10,0	20,0	20,0	15,0	15,0
Priem % plnenia za skupinu	16,7			20,0	20,0	15,0	
Energetika % plnenie	62,5	100,0	0,0	100,0	100,0	100,0	32,5
Priem % plnenia za skupinu	54,2			100,0	100,0	66,3	
Vodárenské spoločnosti % plnenie	75,0	0,0	3,8	75,0	75,0	75,0	75,0
Priem % plnenia za skupinu	26,3			75,0	75,0	75,0	
Metalurgia % plnenie	70,0	62,5	62,5	75,0	100,0	100,0	70,0
Priem % plnenia za skupinu	65,0			75,0	100,0	85,0	
Hypermarkety % plnenie	100,0	40,0	40,0	75,0	25,0	5,0	20,0
Priem % plnenia za skupinu	60,0			75,0	25,0	12,5	
Automobilový priemysel % plnenie	75,0	70,5	75,0	70,5	68,2	65,9	25,0
Priem % plnenia za skupinu	73,5			70,5	68,2	45,5	

Chemický priemysel % plnenie	55,0	50,0	45,0	55,0	70,0	75,0	35,0
Priem % plnenia za skupinu	50,0			55,0	70,0	55,0	
Drevársky priemysel % plnenie	64,3	57,1	50,0	64,3	53,6	64,3	42,9
Priem % plnenia za skupinu	57,1			64,3	53,6	53,6	

Zdroj: Vlastné spracovanie.

V zainteresovanej skupine konkurencia boli najvyššie hodnoty dosiahnuté podnikmi z telekomunikačného sektora ako aj energetiky. Vo všeobecnosti najnižšie hodnoty boli dosiahnuté pri zainteresovaných skupinách vláda a MVO. Najvyššie hodnoty dosiahli podniky hutníckeho priemyslu, v energetike, chemickom priemysle a vodárenské podniky. Nasledujúca tabuľka prezentuje zmenu plnenia jednotlivých indikátorov v 3 oblastiach v porovnaní s rokom 2011.

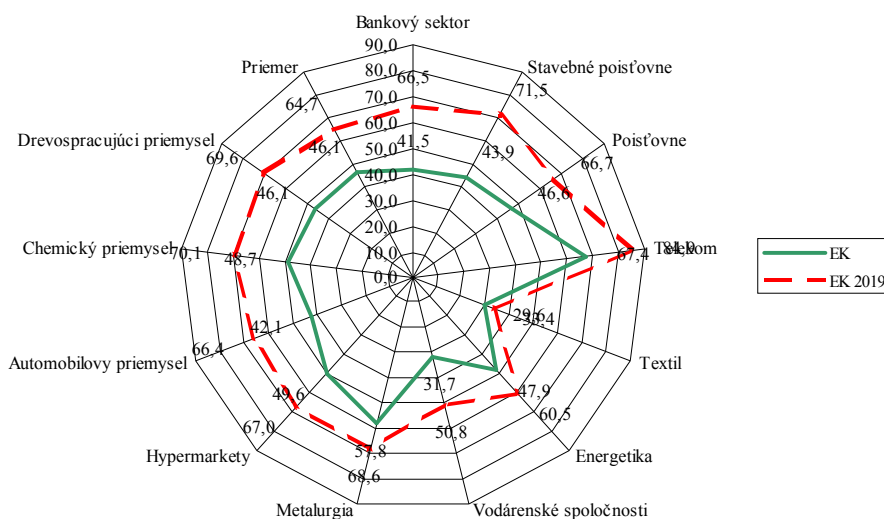
Tabuľka 62 Intenzita zmien spoločensky zodpovedného podnikania podľa trojitej výsledovky vo skúmaných odvetviach v čase

rok	2011				2019				rozdiel			
Podnik/Ukazovateľ	EK	SPOL	ŽP	priem	EK 2019	SPOL 2019	ŽP 2019	priem 2019	EK r	SPOL r	ŽP r	priem r
Bankový sektor	41,5	30,0	11,5	27,7	66,5	57,1	21,9	48,5	25,0	27,1	10,5	20,9
Stavebné spoločnosti	43,9	31,0	3,6	26,1	71,5	59,9	3,6	45,0	27,6	29,0	0,0	18,9
Poistovne	46,6	32,7	13,7	31,0	66,7	54,8	12,4	44,6	20,1	22,0	-1,3	13,6
Telekom	67,4	81,3	72,3	73,7	84,9	96,4	92,9	91,4	17,4	15,2	20,5	17,7
Textil	29,6	21,1	17,5	22,7	33,4	40,4	17,0	30,2	3,8	19,3	-0,5	7,5
Energetika	47,9	36,4	45,4	43,2	60,5	65,8	68,4	64,9	12,6	29,4	23,0	21,7
Vodárenské spoločnosti	31,7	23,6	26,5	27,3	50,8	47,7	55,8	51,4	19,1	24,1	29,3	24,2
Metalurgia	57,8	45,2	56,6	53,2	68,6	69,5	73,4	70,5	10,8	24,3	16,8	17,3
Hypermarkety	49,6	35,6	29,6	38,3	67,0	66,7	62,0	65,2	17,4	31,1	32,3	26,9
Automobilový priemysel	42,1	26,5	43,5	37,4	66,4	59,3	77,6	67,8	24,3	32,8	34,1	30,4
Chemický priemysel	48,7	38,1	54,3	47,0	70,1	69,4	68,0	69,2	21,4	31,3	13,8	22,2
Drevospracujúci priemysel	46,1	35,8	45,8	42,5	69,6	59,6	55,9	61,7	23,6	23,8	10,1	19,2
Priemer	46,1	36,4	35,0	39,2	64,7	62,2	50,7	59,2	18,6	25,8	15,7	20,0

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Vo všetkých prípadoch došlo k nárastu aktivít SZP. Najvyšší prírastok aktivít bol zaznamenaný v oblasti ekonomika (obrázok 16) v sektore poisťovníctva, automobilovom priemysle, drevospracujúcom priemysle ako aj bankovom sektore. V oblasti Spoločnosť bol priemerný nárast aktivít za všetky sledované sektory na úrovni 25,8 %. Najvyššie plnenia boli

v prípade podnikov z maloobchodu, automobilového priemyslu ako aj chemického priemyslu. Prírastok aktivít sa pohyboval v rozmedzí 30 %.

Obrázok 16 Intenzita zmien ekonomickej oblasti spoločensky zodpovedného podnikania v skúmaných odvetviach v čase

Zdroj: Vlastné spracovanie.

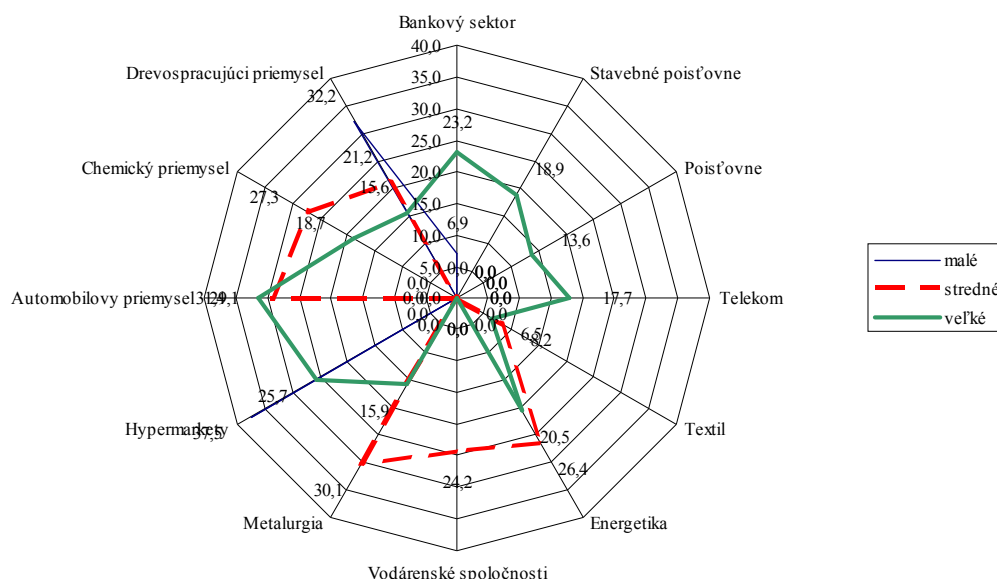
Najnižšie prírastky boli dosiahnuté v rámci oblasti Životné prostredie. V niektorých prípadoch došlo k zníženiu aktivít, prípadne nedošlo k zmene. Najväčší posun v aktivitách v environmentálnej oblasti dosiahli podniky v maloobchode a automobilovom priemysle, kde sa priemerná hodnota pohybovala nad 30 %. Tabuľka 63 zobrazuje prírastky aktivít SZP podľa veľkosti podnikov v rámci skúmaných odvetví v čase.

Tabuľka 63 Prírastky aktivít SZP podľa veľkosti podnikov v rámci skúmaných odvetví v čase

Kritérium	veľkosť		
	malé	stredné	veľké
Bankový sektor	6,9	0,0	23,2
Stavebné sporiteľne	0,0	0,0	18,9
Poisťovne	0,0	0,0	13,6
Telekom	0,0	0,0	17,7
Textil	0,0	8,2	6,5
Energetika	0,0	26,4	20,5
Vodárenské spoločnosti	0,0	24,2	0,0
Metalurgia	0,0	30,1	15,9
Maloobchod	37,5	0,0	25,7
Automobilový priemysel	0,0	29,1	31,4
Chemický priemysel	0,0	27,3	18,7
Drevospracujúci priemysel	32,2	21,2	15,6

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Z pohľadu veľkosti podnikov bolo najviac aktivít uskutočnených v malých podnikoch v maloobchode, ako aj drevospracujúcom priemysle. Veľký posun bol zaznamenaný aj v prípade podnikov automobilového priemyslu. Tie spadali do kategórie veľkých podnikov.

Obrázok 17 Intenzita zmien spoločensky zodpovedného podnikania podľa veľkosti podnikov v skúmaných odvetviach v čase

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Z hľadiska zahraničného kapitálu najviac podnikov uskutočnilo ďalšie aktivity SZP v automobilovom priemysle pri podnikoch so zahraničným kapitálom, chemickom priemysle a maloobchode bez zahraničného kapitálu. V priemere vyššia pozitívna znema bola práve pri podnikoch s domácim kapitálom.

Tabuľka 64 Prírastky aktivít SZP podľa kapitálu v rámci skúmaných odvetví v čase

Kritérium	kapitál	
	zahraničný kap.	domáci kapitál
Bankový sektor	22,8	16,0
Stavebné sporiteľne	18,9	0,0
Poisťovne	13,6	0,0
Telekom	17,7	0,0
Textil	14,2	3,1
Energetika	17,4	28,1
Vodárenské spoločnosti	0,0	24,2
Metalurgia	16,2	18,4
Hypermarkety	23,9	38,8
Automobilový priemysel	30,4	0,0
Chemický priemysel	20,6	36,7
Drevospracujúci priemysel	16,8	23,4

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Nasledujúca tabuľka prezentuje prírastky aktivít SZP podľa lokalizácie podnikov v rámci Slovenska. K najvyšším pozitívnym zmenám došlo pri podnikoch s celoslovenkou pôsobnosťou v oblasti maloobchodu ako aj automobilovom priemysle.

Tabuľka 65 Prírastky aktivít SZP podľa lokalizácie podnikov v rámci skúmaných odvetví v čase

Kritérium	pôsobnosť v SR			
	z	s	v	SR
Bankový sektor	27,6	0,0	0,0	20,3
Stavebné poisťovne	0,0	0,0	0,0	18,9
Poisťovne	0,0	0,0	0,0	13,6
Telekom	0,0	0,0	0,0	17,7
Textil	2,3	13,3	12,0	13,1
Energetika	27,5	0,0	25,2	20,5
Vodárenské spoločnosti	23,0	25,4	23,5	0,0
Metalurgia	14,4	27,3	6,8	0,0
Hypermarkety	-3,7	0,0	0,0	30,3
Automobilový priemysel	28,2	24,8	23,2	36,3
Chemický priemysel	17,2	24,2	38,5	0,0
Drevospracujúci priemysel	27,0	17,7	13,5	11,1
Priemer	14	11	12	15

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Najvyššie priemerné hodnoty boli dosiahnuté pri podnikoch akolovaných v rámci celého Slovenska ako aj podnikoch na západnom Slovensku. Najmenej aktivít bolo zaznamenaných pri podnikoch stredného Slovenska. Nasledujúca tabuľka prezentuje prírastok aktivít SZP z hľadiska jednotlivých sektorov národného hospodárstva. Najvyššie prírastky boli dosiahnuté v sekundárnom sektore v automobilovom priemysle ako aj pri podnikoch terciárneho sektora - maloobchod.

Tabuľka 66 Prírastky aktivít SZP podľa sektorov v rámci skúmaných odvetví v čase

Kritérium	sektor		
	primárny	sekundárny	terciálny
Bankový sektor	0,0	0,0	20,9
Stavebné sporiteľne	0,0	0,0	18,9
Poisťovne	0,0	0,0	13,6
Telekom	0,0	0,0	17,7
Textil	0,0	7,5	-6,8
Energetika	0,0	19,2	21,2
Vodárenské spoločnosti	0,0	24,2	24,2
Metalurgia	0,0	17,3	0,0
Hypermarkety	0,0	0,0	26,9
Automobilový priemysel	0,0	30,4	0,0
Chemický priemysel	0,0	22,2	0,0
Drevospracujúci priemysel	13,3	19,2	19,2

Zdroj: Vlastné spracovanie.

V oblasti ekonomika (tabuľka 67) boli najvyššie hodnoty dosiahnuté pri zainteresovaných skupinách vlastníci v stavebných sporiteľniach, poisťovníctve, telekomunikáciách, maloobchode ako aj automobilovom priemysle. Najnižšie hodnoty aktivít SZP bolo pri zainteresovanej skupine zamestnanci v prípade textilného priemyslu a vodárenských spoločností. Najviac aktivít realizovali podniky v telekomunikačnej oblasti, metalurgii ako aj v chemickom priemysle.

Tabuľka 67 Uplatňovanie aktivít SZP v ekonomickej oblasti podľa zainteresovaných skupín v skúmaných odvetviach

Ekonomika	vlastníci	zamestnanci	zákazníci	dodávateľia	konkurencia	vláda	MVO
Bankový sektor	59,5	79,8	92,9	76,8	64,3	25,0	39,9
Stavebné poisťovne	100,0	83,3	100,0	58,3	83,3	0,0	27,8
Poisťovne	75,0	82,6	81,9	67,4	50,0	0,0	65,3
Telekom	100,0	100,0	91,7	91,7	54,2	0,0	100,0
Textil	49,2	21,7	36,7	44,2	53,3	10,0	3,3
Energetika	80,8	80,8	59,2	50,8	53,3	15,0	53,3
Vodárenské spoločnosti	75,0	28,8	50,6	33,3	50,6	100,0	50,0
Metalurgia	90,0	90,8	72,5	61,7	52,5	15,0	61,7
Hypermarkety	100,0	80,0	73,3	60,8	53,3	0,0	56,7
Automobilový priemys.	100,0	89,4	65,2	57,6	68,2	6,8	37,9
Chemický priemysel	91,7	90,0	59,2	76,7	55,0	20,0	65,0
Drevospracujúci priem.	100,0	60,7	60,7	71,4	70,8	50,0	60,7
Priemer	85,1	74,0	70,3	62,6	59,1	20,2	51,8

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Najmenej aktivít uskutočňovali podniky pri zainteresovanej skupine vláda a MVO (tabuľka 67). Priemerné hodnoty boli na úrovni 20,2 % v prípade vláda, a v prípade skupiny MVO na úrovni 51,8 %.

Tabuľka 68 Uplatňovanie aktivít SZP v sociálnej oblasti podľa zainteresovaných skupín v skúmaných odvetviach

Spoločnosť	vlastníci	zamestnanci	zákazníci	dodávateľia	konkurencia	vláda	MVO
Bankový sektor	63,7	71,4	60,7	46,4	76,8	41,7	50,0
Stavebné poisťovne	41,7	75,0	83,3	66,7	100,0	50,0	33,3
Poisťovne	41,7	65,6	66,7	68,1	75,0	50,0	33,3
Telekom	100,0	93,8	83,3	100,0	100,0	100,0	100,0
Textil	10,8	70,0	80,0	36,7	80,0	21,7	10,0
Energetika	37,5	75,0	100,0	69,2	100,0	51,7	51,9
Vodárenské spoločnosti	27,6	75,0	51,3	66,7	100,0	3,2	38,9
Metalurgia	40,0	77,5	100,0	83,3	60,0	68,3	53,8
Hypermarkety	21,7	86,9	100,0	70,8	100,0	54,2	53,1
Autom. priemys.	42,4	84,1	100,0	33,3	100,0	56,1	28,4
Chemický priem.	43,3	81,3	100,0	88,3	30,0	76,7	44,4
Drevospr. priem.	28,6	83,9	83,3	70,2	60,7	61,3	31,3
Priemer	41,6	78,3	84,1	66,6	81,9	52,9	44,0

Zdroj: Vlastné spracovanie.

V sociálnej oblasti plnili indikátory v najvyššej miere podniky pri zainteresovanej skupine zákazníci a konkurencia. Priemerná hodnota plnených indikátorov dosiahla hodnotu 84,1 a 81,9 %. Namenej aktivít plnili podniky pri zainteresovaných skupinách vlastníci a MVO.

Tabuľka 69 Uplatňovanie aktivít SZP v environmentálnej oblasti podľa zainteresovaných skupín v skúmaných odvetviach

Životné prostredie	vlastníci	zamestnanci	zákazníci	dodávateľia	konk.	vláda	MVO
Bankový sektor	34,5	100,0	20,2	7,1	21,4	0,0	0,0
Stavebné sporiteľne	0,0	0,0	0,0	5,6	16,7	0,0	8,3
Poist'ovne	20,8	50,0	0,0	12,5	22,9	0,0	0,0
Telekom	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	50,0
Textil	13,3	20,0	19,2	16,7	20,0	20,0	15,0
Energetika	82,5	62,5	50,8	54,2	100,0	100,0	66,3
Vodárenské spoločnosti	91,7	51,9	25,0	26,3	75,0	75,0	75,0
Metalurgia	91,7	70,0	47,5	65,0	75,0	100,0	85,0
Hypermarkety	67,5	60,0	100,0	60,0	75,0	25,0	12,5
Automobilový priemys.	78,8	100,0	100,0	73,5	70,5	68,2	45,5
Chemický priemysel	95,8	85,0	65,0	50,0	55,0	70,0	55,0
Drevospracujúci priem.	64,3	75,0	39,3	57,1	64,3	53,6	53,6
Priemer	61,7	64,5	47,3	44,0	58,0	51,0	38,9

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Oblasť životného prostredia bola najmenej aktivizovanou oblasťou (tabuľka 69). Najvyššia priemerná hodnota dosiahla len 64,5 % pri zainteresovanej skupine zamestnanci. V skupine vlastníci bola hodnota rovnako nad úrovňou 60 %. Najnižšie hodnoty boli dosiahnuté pri zainteresovanej skupine MVO a dodávateľia. Pri dodávateľoch boli najnižšie hodnoty v skupine podnikov bankového a poisťovníckeho sektora.

.

3. PERSPEKTÍVY UPLATŇOVANIA SPOLOČENSKEJ ZODPOVEDNOSTI V KONTEXTE INOVATÍVNYCH KONCEPTOV SPOLOČENSKY ZODPOVEDNÉHO PODNIKANIA

Na spoločensky zodpovedné podnikanie je možné nazerať nielen ako na komplexnú koncepciu, ale aj z pohľadu jej jednotlivých parciálnych častí – čiastkových konceptov. Vzhľadom na tlak Európskej únie a skutočnosť, že koncepcia spoločensky zodpovedného podnikania sa rozvíja už viac ako polstoročie, musíme konštatovať, že zmena širších spoločenských, politických a environmentálnych podmienok sa ešte v plnej miere neprejavila v podnikovej praxi, čo dokazuje aj porovnanie aktivít spoločenskej zodpovednosti na vzorke vybraných odvetví na Slovensku v rokoch 2011 a 2019. Podnikom chýba predovšetkým motivácia, ktorá by ich podnietila k implementácii spoločensky zodpovedných praktík. Z tohto dôvodu je potrebné rozvíjať alternatívne prístupy k uplatňovaniu spoločenskej zodpovednosti a motivovať podnikateľské subjekty - najmä malé a stredné podniky k uplatňovaniu jedného alebo viacerých parciálnych konceptov, ktorých implementácia nie je ani taká nákladná, ani náročná na vykazovanie a následné publikovanie. Ako alternatívu k uplatňovaniu komplexnej koncepcii zodpovedného podnikania je možné v podnikovej praxi uplatňovať iba niektoré vybrané koncepty – napr. koncept Sociálnych investícií, Podnikovej filantropie, Trvalo udržiateľného rozvoja, moderný koncept Tvorby zdieľaných hodnôt (Creating Shared Value - CSH) alebo špecifický koncept Sociálneho podnikania. Niektorí autori (Kašparová, 2007, Hlaváček, 2007, Zelený, 2007) považujú vznik nových konceptov SZP ako odozvu na nedostatky hlavného prúdu tejto koncepcie. Sú považované za alternatívne teórie, ktorých snahou je prekonať nedostatky súčasnej koncepcie. Tieto koncepty však hlavnú teóriu SZP nenahradili, ale ju skôr rozšírili. Všeobecne môžeme konštatovať, že koncepty SZP predstavujú samostatné celky, ktoré reagujú na konkrétny problém a sú súčasťou hlavnej koncepcie. Spoločensky zodpovedný podnik by mal či už formou sociálnych investícií, podnikovej filantropie alebo ostatných konceptov minimalizovať škody a maximalizovať výhody vo vzťahu k zainteresovaným skupinám.

3.1. Perspektívy rozvoja environmentálnych konceptov spoločensky zodpovedného podnikania

Nielen Slovensko, ale aj ďalšie krajiny strednej a východnej Európy čelia mnohým výzvam v oblasti zeleného podnikania (Svatíková, 2016). Jedným z nich je aj nízky dopyt po

ekologických technológiách a inováciách, ako aj nízka informovanosť podnikov a verejnosti o tejto téme. Jedným z problémov je aj skutočnosť, že slovenskej ekonomike v súčasnosti dominujú malé a stredné podniky, ktorým často chýbajú finančné a ľudské zdroje, aby zaviedli takéto technológie a produkty. Jedným z ďalších problémov je aj nízka energetická účinnosť a podcenenie prírodných zdrojov. Slovensko má veľa energeticky náročných odvetví hospodárstva, ktoré sú charakteristické neefektívnym nakladaním s odpadmi, vodou a emisiami.

Potenciálne oblasti pre ďalší rozvoj v tejto oblasti zahŕňajú:

- prechod na zelenú ekonomiku vo všetkých odvetviach,
- zmenu klímy – používanie obnoviteľných zdrojov energie,
- efektívne využívanie zdrojov a kruhovú ekonomiku - využívanie nerastných surovín a druhotných surovín materiálov, nakladanie s odpadmi
- vzdelávanie a osvetu (Varga, 2013).

Aj mnohé strategické dokumenty Európskej únie (EC 2004, 2010, 2015) v environmentálnej oblasti poukazujú na prechod krajín na ekologické hospodárstvo ako na príležitosť rozvíjať svoju ekonomiku na princípoch udržateľného hospodárenia so svojim prírodným kapitálom. V ekologickom hospodárstve je možné mnoho výziev transformovať na hospodárske príležitosti, ktoré nielen zvrátia negatívne environmentálne trendy, ale podnietia využívanie nákladovo efektívnych nástrojov na riešenie problémov životného prostredia, čím sa stanú zároveň aj zdrojom investícií. Jednou z možností je dobrovoľný prístup podniku k ochrane životného prostredia, spolu s implementáciou konceptu Trvalo udržateľného rozvoja na podnikovej úrovni.

3.1.1. Východiská (Trvalo) udržateľného rozvoja

V súvislosti s exponenciálnym rastom počtu obyvateľstva, znižovaním množstva neobnoviteľných zdrojov a zhoršovaním stavu životného prostredia rastie tlak na racionalizáciu ekonomických procesov smerom k dosiahnutiu trvalo udržateľného rozvoja.

Koncepcia trvalo udržateľného rozvoja predstavuje vyjadrenie potreby hľadať riešenia globálnej problematiky, ktorá sa obsahovo venuje viacerým oblastiam. K eliminovaniu negatívnych dopadov na životné prostredie napomáha práve koncepcia trvalo udržateľného rozvoja, ktorá sa snaží vytvoriť rovnováhu medzi ochranou životného prostredia, ekonomickým rozvojom a sociálnou spravodlivosťou (Demo a kol., 2007, s. 19-20). Do začiatku 70. rokov sa tieto tri oblasti posudzovali ako aj chápali izolovane. Postupom času si

začala odborná verejnosť uvedomovať ich prepojenosť a potrebu vytvoriť jednotný, spoločný systém pre riešenie integrovaných problémov (Kanianska a kol., 2017, s. 18). Od tohto momentu sa začali používať pojmy trvalá udržateľnosť a trvalo udržateľný rozvoj (Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja, 2001). Uvedený koncept sa rozvíjal v priebehu niekoľko desaťročí. Významným medzníkom bola prvá správa Rímskeho klubu z roku 1972 s názvom „Hranice rastu“ (The Limits to Growth), v ktorej bol trvalo udržateľný rozvoj definovaný ako „stav globálnej rovnováhy, pri ktorej sa počet obyvateľov Zeme a kapitál udržiavajú na viac-menej konštantnej úrovni a tendencie pôsobiace na rast či pokles týchto veličín musia byť pod dôslednou kontrolou“ (Demo a kol., 2007, s. 29). Ďalší rozvoj tejto koncepcie priniesla v tom istom roku Konferencia OSN o životnom prostredí v Štokholme (Jeníček a kol., 2010, s. 6). Následne v roku 1973 Svetová únia ochrany prírody a zdrojov (IUCN) definovala ochranu prírody a prírodných zdrojov (Demo a kol., 2007, s. 29). Posledným významným medzníkom bola Agenda pre udržateľný rozvoj 2030, ktorá bola oficiálne schválená summitom OSN v roku 2015 v New Yorku a obsahuje sedemnást' Cieľov udržateľného rozvoja. Táto agenda predstavuje program rozvoja na nasledujúcich 15 rokov (Rusko, 2016, s. 67).

V súvislosti s udržateľným rozvojom je potrebné vymedziť aj pojem ekonomický rast. Zaistenie ekonomického rastu sa stáva príležitosťou pre rozšírenie možností rozvoja nových zelených priemyselných odvetví, pracovných miest a technológií. Takto definovaný rast za predpokladu existencie pôvodných iniciatív zameraných na udržateľný rozvoj môžeme nazvať aj „zeleným rastom“. Zelený rast je založený na existujúcich iniciatívach zameraných na udržateľný rozvoj vo viacerých krajinách s cieľom identifikovať čistejšie zdroje pre ekonomický rast vrátane rozšírenia možností rozvoja nových zelených priemyselných odvetví, pracovných miest a technológií, pričom tiež riadi štrukturálne zmeny spojené s prechodom na zelenšiu ekonomiku.

Podľa SBA (2019) realizovanie environmentálne zodpovedných opatrení v podnikaní (napr. environmentálne manažérstvo, eco-labeling a iné) mierne zaostáva za inovačnými aktivitami MSP na Slovensku. Počas predchádzajúcich 12 mesiacov realizovala environmentálne zodpovedné opatrenia vo svojom podnikaní takmer tretina (31,2 %) MSP. V skúmanej vzorke sa nachádzalo len 8,4 % MSP, ktoré počas predchádzajúcich 12 mesiacov nerealizovali environmentálne zodpovedné opatrenia, ale uvažujú nad ich realizáciou v budúcnosti. Skutočnosť, že zavádzanie environmentálne zodpovedných opatrení v podnikaní nie je pre slovenských malých a stredných podnikateľov prioritou, potvrdzuje aj 54,5 % oslovených MSP, ktoré v priebehu posledných 12 mesiacov nerealizovali žiadne

environmentálne zodpovedné opatrenia, a ani o tom neuvažujú. Ďalších 5,9 % respondentov sa nevedelo k problematike vyjadriť.

Podľa nášho prieskumu (Hroncová Vicianová, Jaďud'ová, 2017) byť ekologický vlastnou iniciatívou nad rámec zákonných požiadaviek sa snaží byť 30 % podnikov. Nedostatok finančných zdrojov na uskutočnenie týchto úkonov uviedlo 27,10 % podnikov a 24,80 % podnikov nemá dostatok informácií a odborných znalostí o tomto probléme. Pre 23,30 % podnikov nie je ochrana životného prostredia nad rámec legislatívnych požiadaviek prioritnou otázkou. 13,30 % podnikov uviedlo, že vzniknuté náklady na ochranu životného prostredia sú vyššie ako dosiahnuté výsledky a takmer 5 % sa nevedelo vyjadriť (v rámci skúmania úsilia podnikov v oblasti ochrany životného prostredia mali podniky možnosť označiť viacero možností, preto súčet jednotlivých % nie je 100).

Z uvedeného môžeme odvodiť snahu podnikov realizovať sa v ekologickej oblasti. Problematickým sa pre podniky stáva nedostatok finančných zdrojov a nedostatok informácií a odborných znalostí.

3.1.2. (Trvalo) Udržateľný rozvoj podniku ako koncept spoločensky zodpovedného podnikania

Zahraničná literatúra uvádza v rámci terminológie trvalo udržateľného rozvoja na podnikovej úrovni niekoľko pojmov. Trvalo udržateľný rozvoj podniku (Corporate Sustainable Development), podniková udržateľnosť (Corporate Sustainability), udržateľný podnik (Sustainable Enterprise), firma podporujúca udržateľnosť (The Sustainability Promoting Firm) a iné. Nevyhnutné je tiež odlišovať dva typy podnikov, na ktoré poukazuje (Marková, Lesníková, 2017). Prvý typom je „udržateľný“ podnik a druhým je podnik akceptujúci koncept trvalo udržateľného rozvoja. Taktiež tento podnik preukazuje snahu zosúladiť svoje podnikateľské aktivity s daným konceptom. V prípade podniku prijímajúceho koncepciu je potrebné vykonať viaceré zmeny vo všetkých obchodných procesoch, cieľoch a cieľových hodnotách. Preto je potrebné zaviesť niekoľko opatrení a postupov, ktoré môžu znížiť negatívne vplyvy a zvýšiť pozitívne účinky v samotnej podnikateľskej praxi. To znamená, že spoločnosť je na ceste k trvalej udržateľnosti. Trvalá udržateľnosť je konečným cieľom, na ktorý spoločnosť vynakladá svoje úsilie.

Dobrovoľnými prístupmi podniku v oblasti ochrany životného prostredia sa považujú aktivity, ktoré idú nad rámec legislatívy o ochrane životného prostredia. Predpokladáme, že podniky nerealizujú tieto aktivity výhradne z etických dôvodov, ale že tieto aktivity realizujú nad mieru toho, čo od nich požaduje zákon, so sebou prinášajú určité výhody, napríklad lepšie

hospodárenie so surovinami, jednoduchšie získanie úveru alebo pozitívne vnímanie verejnosti a tým zvyšovanie konkurencieschopnosti. Jedným z nich je aj medzinárodná norma ISO 14001, ktorá umožňuje implementovať systém environmentálneho manažérstva (EMS). U nás má podobu STN EN ISO 14001:2005. EMS model obsahuje 5 základných oblastí: environmentálnu politiku, plánovanie, implementáciu a prevádzkovanie, kontrolovanie, preskúmanie manažmentom. Ďalším nástrojom je EMAS III (Eco-Management and Audit Scheme) je to systémový nástroj Spoločenstva na ochranu životného prostredia a podporu udržateľného rozvoja, predstavuje aktívny prístup podniku ku sledovaniu a postupnému znižovaniu vplyvu jeho činností na životné prostredie (Andrašová, 2013, s. 140).

Teória spoločensky zodpovedného podnikania kopíruje základné myšlienky trvalo udržateľného rozvoja avšak na užšej, špecifickejšej rovine, ktorá je aplikovaná predovšetkým na podnik, ktorý sa rozhodol koncept SZP implementovať do svojich strategických rozhodnutí zaradiť.

V súvislosti s týmto konceptom sa tiež stretávame s názorom, že trvalo udržateľný rozvoj podniku je často zamieňaný so spoločensky zodpovedného podnikania (Bunčák, 2005, s. 7). Spoločenská zodpovednosť v podnikaní má korene v literatúre určenej pre manažérov, a pochádza z amerického prostredia. Pojem trvalo udržateľný rozvoj dlho patril do slovníka ekológov a ekonómov hľadajúcich riešenia globálnych problémov (globálne otepľovanie, chudoba v treťom svete, populačná explózia a podobne). V súčasnosti sa často stretávajú na stránkach odborných publikácií a v programových vyhláseniach organizácií a vlád. Oba pojmy nepochybne obsahujú spoločné prvky, dokonca koncept spoločensky zodpovedného podnikania si myšlienku triple-bottom-line osvojil priamo z konceptu trvalo udržateľného rozvoja. O jeho dosiahnutie by sa mali usilovať všetci jednotlivci a organizácie, z ktorých sa skladá globálne spoločenstvo. Na druhej strane spoločenskú zodpovednosť podnikania budeme chápať, podobne ako predstavitelia EÚ, ako nástroj vlastný podnikom, ktorý je určený na dosiahnutie trvalo udržateľného rozvoja.

Prikláňame sa k názoru, že trvalo udržateľný rozvoj podniku je samostatný koncept, ktorý bol z globálnej úrovne aplikovaný na lokálnu úroveň, čiže na podniky. Na globálnej úrovni môžeme hovoriť v súvislosti s udržateľným rozvojom najmä o Národných stratégiách udržateľného rozvoja, ktorých cieľom je zachovať rozvoj, ktorý súčasným i budúcim generáciám zachováva možnosť uspokojovať ich základné životné potreby a pritom neznižuje rozmanitosť prírody a zachováva prirodzené funkcie ekosystémov. Na lokálnej úrovni môžeme tento koncept charakterizovať ako neustály proces hľadania alternatív, ktoré v rovnakej miere uspokojujú potreby súčasných záujmových skupín (stakeholderov) a súčasne

sú lepším riešením z hľadiska dlhodobej udržateľnosti. Marková, Lesníková (2017) definuje pojem koncepcie trvalej udržateľnosti ako alternatívu k tradičnému modelu rastu a maximalizácie zisku. Daná koncepcia je na jednej strane uznávaná ako dôležitý faktor pri raste podnikania a pri zisku podnikov, na druhej strane si vyžaduje aj realizáciu sociálnych cieľov z hľadiska trvalo udržateľného rozvoja.

3.1.3. Ekoinovácie ako nástroj trvalo udržateľného rozvoja

Ekologické inovácie sú pomerne mladý pojem a do povedomia sa dostávajú až začiatkom 21. storočia. Z dôvodu zhoršovania životného prostredia sa však environmentálna agenda stala dôležitou politickou témou už v 60-tych rokoch 20. storočia a súčasťou korporátnych stratégií prostredníctvom koncepcie spoločenskej zodpovednosti firiem v priebehu 90-tych rokov. Pri uplatňovaní SZP v podnikovej praxi sa však práve environmentálnej oblasti neprávom uberá na dôležitosť, pretože pre mnohé podniky znamená uplatňovanie princípov zodpovedného podnikania v environmentálnej oblasti brzdu, ktorá predstavuje zvýšené výdavky do jej implementácie (Hroncová Vicianová, 2014). Ekologické inovácie ale prinášajú príležitosť ako pozdvihnúť význam environmentálnej zodpovednosti nielen spôsobom, ktorý vedie k minimalizácii negatívnych environmentálnych vplyvov a ochranu životného prostredia, ale aj tým, že prinesú ekonomické efekty vo forme zvýšenia efektívnosti a účinnosti výroby produktu, rastu konkurencieschopnosti podniku, zamestnanosti, produktivity a v konečnom dôsledku aj finančnej výkonnosti podniku.

V súvislosti s ekoinováciami sa v literatúre môžeme stretnúť s ekvivalentnými pojmami ako napríklad zelené inovácie, environmentálne inovácie a zelené technológie. Pre potreby štúdie budeme za ekoinovácie považovať akékoľvek inovácie zamerané na výrazný a viditeľný pokrok smerom k trvalo udržateľnému rozvoju a to prostredníctvom znižovania dopadov na životné prostredie alebo dosiahnutia efektívnejšieho a zodpovednejšieho využitia prírodných zdrojov vrátane energií (EK, 2011). Ekoinovácie môžeme tiež definovať ako implementáciu nových alebo významne zlepšených produktov (tovarov alebo služieb), procesov, marketingových metód, organizačných štruktúr alebo inštitucionálnych usporiadaní, ktoré zámerne alebo ako vedľajší efekt vedú k zlepšeniu životného prostredia (OECD, 2010) a sú dôležitým nástrojom na ceste k trvalo udržateľnému rozvoju (Čapková a kol., 2011, s. 109, Brunklaus, 2013, s. 11).

Podľa Kempa a Pearson (2008) je ekologická inovácia produkcia, asimilácia alebo využitie novinek v oblasti výrobkov, výrobných procesov, služieb, alebo v riadení

obchodných metód. Ich cieľom je po celú dobu životného cyklu, predchádzať alebo podstatne znížiť riziko pre životné prostredie, znečistenie a ďalšie negatívne vplyvy využívania zdrojov (vrátane spotreby energie). Táto definícia vychádza z výsledkov inovačných aktivít. Ak inovácie vedú k pozitívnym vplyvom na životné prostredie, môžeme ich definovať ako ekologické inovácie. Inovácie s pozitívnym dopadom na životné prostredie rozdeľujú Kemp a Foxon (2007) na dve základné skupiny. Prvú skupinu tvoria technológie, ktoré sú priamo navrhované na environmentálne účely. Do druhej skupiny patria inovácie, ktorých priaznivý environmentálny dopad je ich vedľajším účinkom, resp. vznikli v procese inovácie ako vedľajší produkt, ktorých cieľom nebolo primárne zlepšenie životného prostredia alebo vznikli náhodou (môžu mať podobu napríklad rastúceho podielu na trhu, či znižovania nákladov) (Horbach (2012, 2014) Na základe uvedeného sa dá potom hovoriť o širšej definícii ekoinovácií ako o akejkoľvek inovácii, ktorá má pozitívnejší vplyv na životné prostredie ako jej existujúca alternatíva alebo o striktne vymedzenej definícii, ktorá definuje ekoinovácie ako inovácie, ktorých prvotným účelom je znižovanie poškodenia životného prostredia.

V rámci skúmania ekoinovácií je dôležitá aj ich typológia. Pre potreby štúdie sme ekoinovácie kategorizovali podľa základného rozdelenia inovácií tak, ako ich v päťdesiatych rokoch 20. storočia vymedzil Schumpeter (1943) a sčasti Kemp a Foxon (2007):

- inovácia produktov a služieb (inovácie výrobkov alebo služieb, ktoré poskytujú environmentálny úžitok, vytvorenie nového ekologického produktu),
- inovácia procesu (environmentálne technológie, technológie kontroly znečistenia, čistiace technológie, postupy čistej výroby, postupy interného recyklovania, technológie merania, metód logistiky alebo distribúcie),
- organizačná inovácia (napr. schémy prevencie znečistenia, systémy environmentálneho manažmentu a auditu, reťazový manažment),
- marketingová inovácia (inovácia dizajnu - ekodizajn služby, predaja alebo distribúcie služby, ekoobaly) (Rosenberg, 2010; Mulgan and Albury, 2003; Hartley, 2005)

Ekoinovácie môžu byť podľa štúdie OECD (2008) analyzované a chápané podľa svojich *cieľov, mechanizmov a dopadov*. Cieľom ekoinovácií môžu byť produkty (tovary alebo služby), procesy, marketingové metódy a organizácie alebo inštitúcie. Produkty a procesy majú zvyčajne technologickú povahu, na druhej strane marketingové metódy organizácie a inštitúcie závisia od netechnologických zmien. Mechanizmy ekoinovácií predstavujú metódy, ktoré sa uplatňujú v ekoinovačných cieľoch. Medzi základne štyri metódy patrí (i) modifikácia, (ii) redizajn, (iii) alternatívy (alebo substitúcie) alebo (iv)

vytvorenie úplne nového produktu, procesu, organizácie alebo inštitúcie. Dopadmi ekoinovácií sa chápu vplyvy na životné prostredie a sú výsledkom vzájomnej interakcie ekoinovačných cieľov a mechanizmov v určitom sociálno-technologickom prostredí.

Rozvoj v oblasti ekologických technológií v posledných rokoch ukázal, že investovanie do ekologických technológií nie je drahá povinnosť, ale obrovská hospodárska príležitosť, keďže aj keď skoro každý sektor utrpel veľké straty ako následok recesie, ekologický sektor sa napriek zaznamenanému poklesu v raste naďalej vzmáha (Návrh uznesenia európskeho parlamentu k ekologickým inováciám – zamestnanosť a rast prostredníctvom politiky v oblasti životného prostredia 2012/2294(INI), 2013).

Podľa Porter a Van der Linde (1995) môžu mať pozitívny vplyv na dlhodobú výkonnosť podniku, v krátkodobom horizonte môžu ovplyvniť ukazovatele rentability (vracia napr. burzové zisky) (Dechezlepretre a Sato, 2014). Greve H., R. (2003) konštatuje, že podniky začnú vyvíjať inovačnú činnosť ako dôsledok nízkej výkonnosti. Autori Mazzanti a Zoboli (2009) zdôrazňujú, že ekologické inovácie zohrávajú kľúčovú úlohu v environmentálnej a ekonomickej výkonnosti podniku a podľa Gundovej (2019, s. 75) podnik, ktorý rozvíja ekoinovačnú činnosť dokáže predvídať budúce environmentálne predpisy. Pozitívny vplyv na výkonnosť podniku potvrdil aj Lanoie et al. (2011), ktorý skúmal súvislosti medzi regulačnými opatreniami v oblasti životného prostredia a ich vplyv na ekonomickú výkonnosť podniku na vzorke 4200 podnikov zo 7 krajín OECD. Horbach (2010) a Rennings (2013) poukázali na existujúci potenciál tvorby pracovných miest spôsobený zavedením nových výrobkov a služieb ohľaduplných k životnému prostrediu ako efekt z ekologickej inovácie.

Aj v rámci vlastného prieskumu (Hroncová Vicianová a kol., 2017) sa potvrdila závislosť medzi výškou investovaných prostriedkov na efektívnejšie využívanie zdrojov a podielom ekologických výrobkov a služieb na ročnom obrate podniku. Pri stanovenom predpoklade sme vychádzali zo skutočnosti, že podnik musí investovať určité percento zo svojho obratu do vývoja ekoinovácie, a z očakávania, že investované prostriedky sa podniku vrátia v podobe zisku, resp. zvýšením iného ekonomického ukazovateľa, a to nárastom obratu z predaja ekologických výrobkov a služieb, ktoré sú výsledkom ekoinovácií. Na zistenie závislosti bol použitý Spearmanov koeficient (p-hodnoty 0,001 a stredne silná lineárna závislosť 0,546), na základe ktorého môžeme potvrdiť stredne silnú lineárnu závislosť medzi výškou investovaných prostriedkov na efektívnejšie využívanie zdrojov a podielom ekologických výrobkov a služieb na ročnom obrate podniku, tzn., že čím viac prostriedkov

podniky investovali na efektívnejšie využívanie zdrojov, tým bol vyšší podiel ekologických výrobkov a služieb na ročnom obrate podniku.

Na základe prezentovaných prieskumov môžeme potvrdiť, že ekologické inovácie prinášajú rast konkurencieschopnosti podniku, zamestnanosti, produktivity a podporujú rast finančnej výkonnosti podniku.

3.1.4. Vybrané problémy rozvoja ekologických inovácií na Slovensku – výsledky primárneho prieskumu

Pre potreby zistenia súčasného stavu realizovania aktivít spoločensky zodpovedného podnikania v environmentálnej oblasti bol uskutočnený prieskum na vzorke podnikov z energeticky náročných odvetví. Realizácia a spracovanie výsledkov výskumu prebehlo v rokoch 2016-2017. Výberový súbor tvorilo 214 podnikov, z toho 58 (27,1 %) mikropodnikov, 91 (42,5 %) malých podnikov, 52 (24,2 %) stredných podnikov a 13 (6,2 %) veľkých podnikov.

Pre potreby prieskumu boli vybrané nasledovné odvetvia: hutnícky priemysel (47,2 % podnikov), strojársky a automobilový priemysel (39,72 % podnikov), elektrotechnický priemysel (6,54 % podnikov), chemický a farmaceutický priemysel (4,67 % podnikov) a ťažobný priemysel (1,87 %). Zámerne sme vybrali energeticky náročné odvetvia, ktoré významným spôsobom ovplyvňujú životné prostredie a ktoré majú predpoklady na ekologizáciu výrobných činností, adaptáciu na udržateľnú výrobu a pracovné a postupy a na efektívnejšie využívanie zdrojov. Priemyselné odvetvia na Slovensku majú potenciál využívať ekoinovácie v celej štruktúre ekonomických aktivít, rozvíjať nové technológie a znalosti ako aj vytvárať a rozvíjať partnerstvá, siete a vzájomnú spoluprácu v prospech rozvoja environmentálnej oblasti spoločensky zodpovedného podnikania. Skúmané odvetvia sa v súčasnosti podľa OECD (2009, s. 16, 2010) výrazným spôsobom podieľajú na rozvoji environmentálnej technológií. V automobilovom priemysle sú zamerané na zefektívnenie energetickej účinnosti vozidiel a zároveň zvyšovanie ich bezpečnosti, hutnícky priemysel v posledných rokoch zaviedol celý rad úsporných opatrení a technologických ekoinovácií, elektrotechnický priemysel sa zameriaval na zníženie spotreby energie samotných výrobkov.

Z Bratislavského kraja bolo 33,64 % podnikov, Nitriansky kraj bol zastúpený 11,68 % podnikov, Žilinský kraj 9,81 % podnikov, Banskobystrický kraj 8,88 % podnikov, Trenčiansky kraj 8,41 % a Trnavský kraj 7,94 % podnikov.

Výberový súbor je reprezentatívny podľa odvetvia (p -hodnota=0,990) a podľa kraja (p -hodnota=0,550). Z celkového počtu 214 podnikov bolo 42 podnikov, ktoré zaviedli niektorý druh ekoinovácie. Ekoinovácie produktu alebo služby zaviedlo 16 podnikov, ekoinováciu procesu 23 podnikov, organizačnú ekoinováciu 1 podnik a marketingovú ekoinováciu 2 podniky. Oddelenie výskumu a vývoja, ktoré by iniciovalo a vyvíjalo environmentálne postupy vo výrobe malo iba 14,5 % podnikov (31 podnikov), ale z toho 27 podnikov zaviedli niektorý druh ekoinovácie. Najviac podnikov z vlastným oddelením vedy a výskumu pôsobí v strojárskom a automobilovom priemysle (35,71 %) a v chemickom a farmaceutickom priemysle (23,81 %).

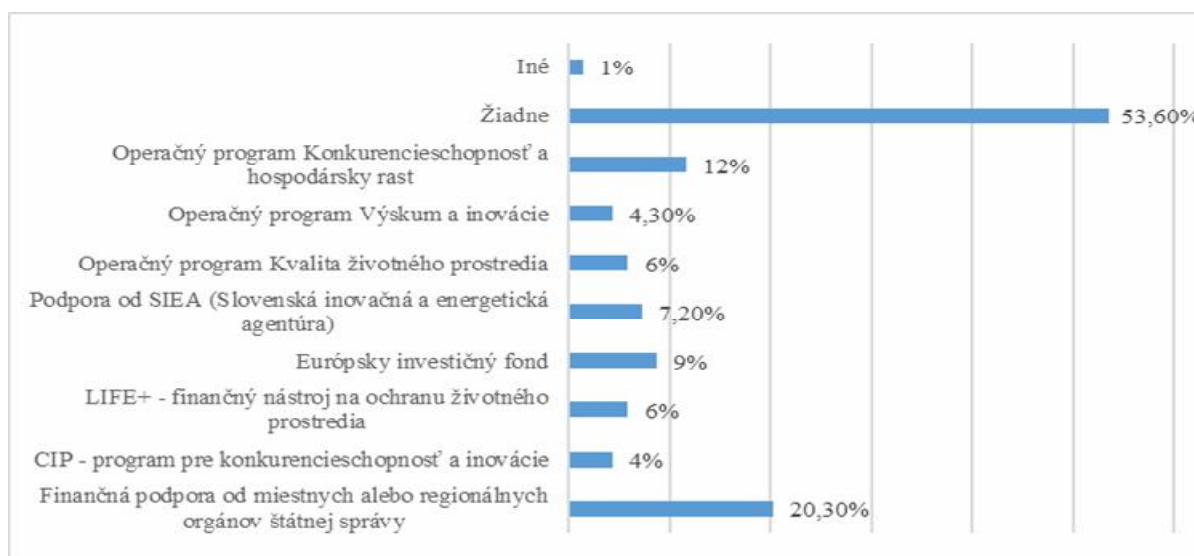
Na dôležitosť oddelenia VaV upozorňuje aj Horbach (2014), ktorý prisudzuje Existenciu oddelenia RD a použitie výsledkov z vlastných interných zdrojov najmä bohatým západným krajinám. Východoeurópske krajiny sú podľa autora viac závislé na vonkajších opatreniach na VaV, čo naznačuje transfer technológií od západu na východ. V týchto krajinách zohráva v oblasti ekoinovácií dôležitú úlohu najmä štát, a preto sú tieto krajiny viac závislé na dotáciách. Regulačné aktivity štátu sú teda menej dôležité v západných krajinách, čo súvisí aj s environmentálnym povedomím, ktoré je v západných krajinách vyššie ako vo východných.

Existencia dokumentu deklarujúceho environmentálnu politiku v podniku najmä v energeticky náročných odvetviach avizuje zodpovednosť podniku voči životnému prostrediu. Dokument by mal deklarovať dodržiavanie relevantnej environmentálnej legislatívy a noriem, eliminovať, alebo aspoň minimalizovať environmentálne dopady aktivít a činností vykonávaných podnikom na jeho dotknuté okolie a nad rámec legislatívnych požiadaviek ochraňovať životné prostredie. V skúmaných odvetviach malo takýto dokument 67 podnikov, čo predstavuje 31,31 %. Takmer jedna tretina podnikov teda deklaruje environmentálnu politiku formálnym spôsobom (Hroncová Vicianová, 2017).

Z podnikov, ktoré zaviedli ekoinovácie viac ako polovica podnikov nevyužili žiadnu finančnú podporu Európskej únie alebo Slovenskej republiky. Dôvodmi môžu byť malá informovanosť o ponúkaných podporách, alebo aj prílišná byrokracia pri vybavovaní finančnej podpory od EÚ alebo Slovenskej republiky, preto podniky zvolili radšej iný spôsob financovania ekoinovácií. Podniky mali možnosť využiť Komunitárny rámcový program pre konkurencieschopnosť a inovácie (ďalej len CIP), ktorý bol založený s cieľom prispieť k zvýšeniu konkurencieschopnosti a inovačnej kapacity v Spoločenstve, vývoju znalostnej spoločnosti a trvalo udržateľnému rozvoju založenom na vyváženom hospodárskom raste, využili 4 % ekoinovatívnych podnikov. CIP je zameraný predovšetkým na podporu

podnikania, hlavne malých a stredných podnikov, inovácií (aj ekoinovácií), informačných a komunikačných technológií a energetiky, vrátane podpory otvorenej koordinácie medzi členskými štátmi (Ministerstvo hospodárstva SR, 2009, s. 1). Program LIFE+ je nástroj, ktorý poskytuje osobitnú podporu pre rozvoj a implementáciu politiky Spoločenstva v oblasti životného prostredia, ktorá je tematicky zameraná na tri kľúčové oblasti, prispievajúce k realizácii politiky Spoločenstva v oblasti životného prostredia, rozvoja inovačných prístupov, technológií, metód a nástrojov vedomostnej základne a legislatívy či monitorovania stavu prírody (Projekt GO ECO, 2011, s. 11) a rozdeľuje sa na tri zložky: príroda a biodiverzita, Environmentálna politika a riadenie v oblasti životného prostredia, Informovanie a komunikácia (KOM, 2010). Uvedená podpora bola v skúmaných podnikoch využitá v 6 %.

Európsky investičný fond bol založený v roku 1994 a poskytuje prostredníctvom sprostredkovateľských organizácií rizikový kapitál pre malé a stredné podniky, rovnako aj pre nové podniky a podniky, ktoré sa zameriavajú na technológie a ekologické inovatívne technológie. EIF tiež poskytuje záruky finančným inštitúciám na krytie pôžičiek malých a stredných podnikov (Projekt GO ECO, 2011). Túto podporu využili podniky v 9 %.

Obrázok 18 Využívanie finančnej podpory Európskej únie a Slovenskej republiky skúmanými podnikmi

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Najviac využívanou finančnou podporou v skúmaných podnikoch je podpora od miestnych alebo regionálnych orgánov štátnej správy, ktorá tvorí 20,30 % a druhou najviac využívanou finančnou podporou je Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky

rast, ktorý využilo 11,6 % podnikov. V rámci tohto operačného programu (2007-2013) bolo možné implementovať opatrenia zamerané na:

- zvyšovanie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike,
- budovanie a modernizáciu verejného osvetlenia pre mestá a obce a poskytovanie poradenstva v oblasti energetiky,
- podporu inovačných aktivít v podnikoch,
- inovácie a technologické transfery.

Na nepriamu podporu zavádzania inovatívnych technológií bol na Slovensku zameraný aj Operačný program Životné prostredie. Tento program nie je primárne orientovaný na inovatívne technológie, ale v rámci niektorých prioritných osí a ich výziev môžu podniky zavádzať inovatívne technológie, ktoré sú v rámci prioritnej osi „Ochrana ovzdušia“ a prioritnej osi „Odpadové hospodárstvo“ zamerané na minimalizáciu negatívnych dopadov na životné prostredie vplyvom zníženia emisií a zníženia tvorby alebo zvýšenia recyklácie odpadov (Projekt GO ECO, 2011, s. 12-13).

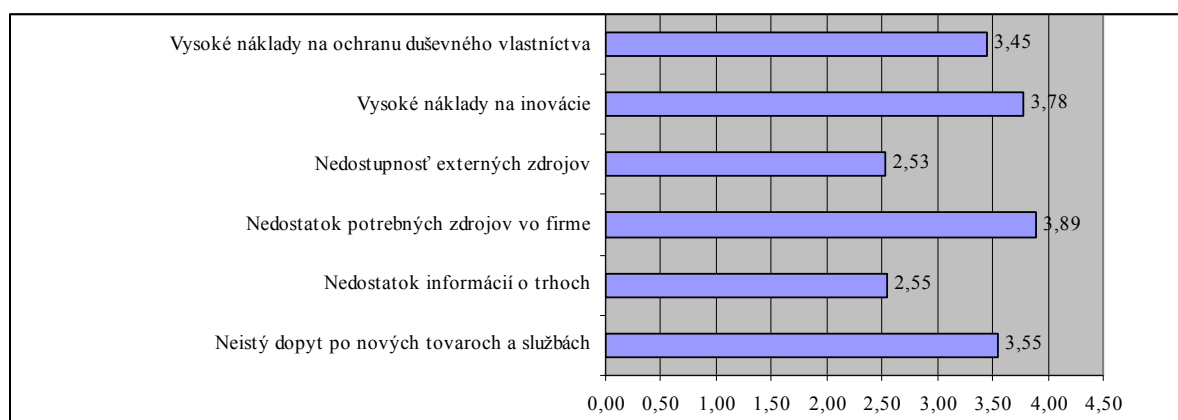
Podľa Vinczeovej (2019, s. 60) možno finančné nástroje podporujúce ekoinovatívne podniky rozdeliť do dvoch skupín, a to nástroje podporujúce využívanie vlastného kapitálu (napr. InnovFin Business Angels, InnovFinTech Transfer, InnovFin Venture Capital, InnovFin Fund-of-Funds a COSME Equity Facility for Growth a záručné a úverové nástroje, teda nástroje, ktoré podporujúce využívanie cudzích zdrojov financovania (EaSI EU program pre zamestnanosť a sociálne inovácie, COSME Loan Guarantee Facility, SME Initiative, InnovFin SME Guarantee Facility, EIS InnovFin Products).

Podniky v našom prieskume využili niekoľko foriem podpory z cudzích zdrojov, ale v prevažnej miere financovali zavádzanie ekoinovácií do podniku z vlastných zdrojov financovania (76,80% podnikov). Ekoinovácie najviac financovali z vlastných zdrojov stredné podniky (45,30 %) a najmenej mikropodniky (15,10 %). Nenávratný finančný príspevok ako fondy Európskej únie alebo štátneho rozpočtu využilo 46,40 %. Bankový úver je druhý najvyužívanější zdroj financovania ekoinovácií (49,30% podnikov), najmenej podniky využili rizikový kapitál (8,70% podnikov). Podniky využívali aj kombináciu financovania ekoinovácií z viacerých zdrojov, a to najmä kombináciu vlastných zdrojov financovania a bankového úveru (24 % podnikov) a kombináciu vlastných zdrojov a nenávratného finančného príspevku (46 % podnikov). Zvyšok podnikov využilo kombináciu 3 zdrojov

(bankový úver + vlastné zdroje financovania+ nenávratný príspevok), resp. 4 zdrojov (bankový úver + vlastné zdroje financovania+ nenávratný príspevok + rizikový kapitál).

V našom prieskume (Hroncová Vicianová, 2017) sme sa zamerali aj na stav po zavedení ekologických inovácií v podniku. 49,30 % podnikov zaznamenalo zníženie materiálových nákladov, takmer 48 % podnikov zaznamenalo zvýšenie súčasného trhového podielu, 43,30 % podnikov zvýšenie trhového dopytu po zelených produktoch a 40,30 % podnikov zvýšenie celkovej efektívnosti. Zvyšovanie trhového dopytu po zelených produktoch súvisí so skutočnosťou, že mladí ľudia majú vyššie povedomie o životnom prostredí (Musová, 2013), klimatických zmenách, využívaní alternatívnych materiálov, ekologickejších výrobných procesoch, distribúcii, balení a ekodizajne. V 37,30 % podnikoch sa po zavedení ekoinovácií znížili emisie, 34,30 % podnikov zaznamenalo zníženie celkových nákladov a 29,90 % podnikom sa zvýšila celková úspora. Uvedené ekonomické a environmentálne prínosy v skúmaných podnikoch potvrdzujú efektívnosť vložených finančných prostriedkov v prospech environmentálnych investícií a zohrávajú kľúčovú úlohu v environmentálnej a ekonomickej výkonnosti podniku (Mazzanti, Zoboli, 2009).

Dôvodov, prečo podniky neponúkajú ekologické výrobky alebo služby resp. nepoužívajú ekologický postup pri výrobe výrobkov alebo pri poskytovaní služby je niekoľko. V najväčšej miere je to nedostatok verejnej podpory vo forme dotácií a daňových stimulov (36,2 %), nesúlad s hodnotami podniku (34 %) a skutočnosť, že nepovažujú ekologické výrobky alebo služby resp. ekologický postup pri ich výrobe za konkurenčnú výhodu (27,70 %). Ďalšími dôvodmi sú nedostatočný dopyt zo strany zákazníkov (22,30 %) a skutočnosť, že to nie je dôležité pre imidž podniku (23,40 %).

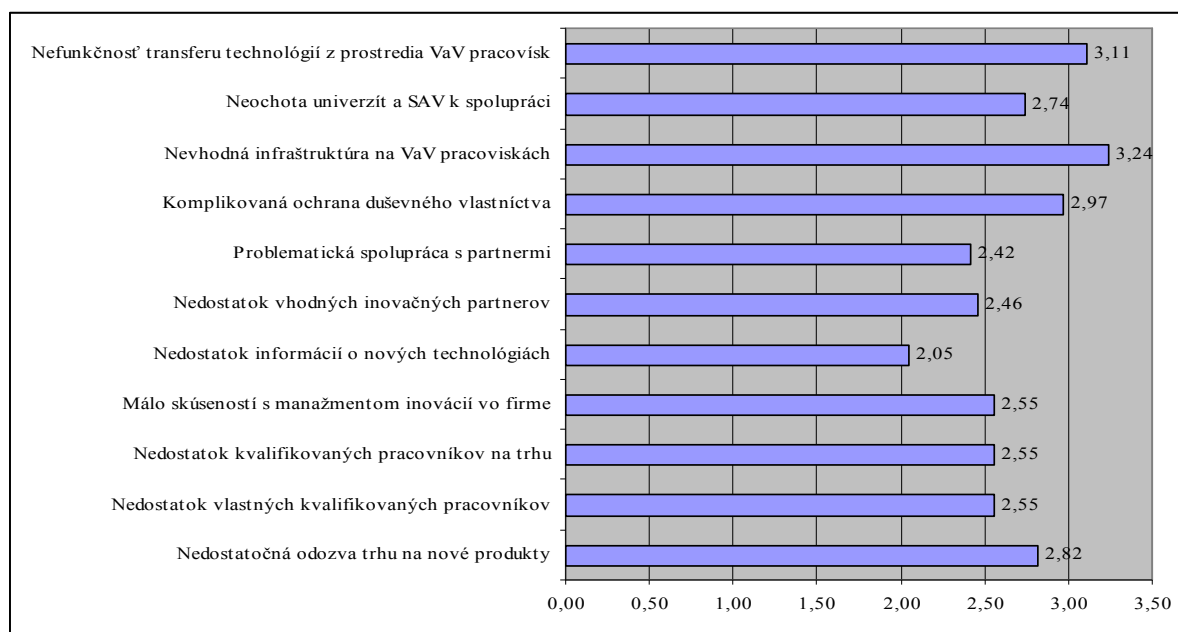
Obrázok 19 Ekonomické bariéry environmentálnych investícií v podnikovej praxi v priemerných hodnotách

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Ekonomické bariéry (obrázok 19) v oblasti environmentálneho investovania a ekoinovácií predstavujú často kľúčový faktor pasivity podnikov v environmentálnej oblasti spoločensky zodpovedného podnikania.

Bariéry podniky hodnotili bodmi na stupnici od 1 do 5, pričom 5 má najväčší vplyv na ukazovateľ. Za najväčšiu ekonomickú bariéru považujú podniky nedostatok potrebných zdrojov (3,89 bodov) v podniku, vysoké náklady na inovácie (3,78 bodov) a na ochranu duševného vlastníctva (3,45 bodov). Aj napriek skutočnosti, že v súčasnosti už rastie trhový dopyt po zelených produktoch (Musová, 2013), kľúčou ekonomickou bariérou je tiež neistý dopyt po nových tovaroch a službách (3,55 bodov).

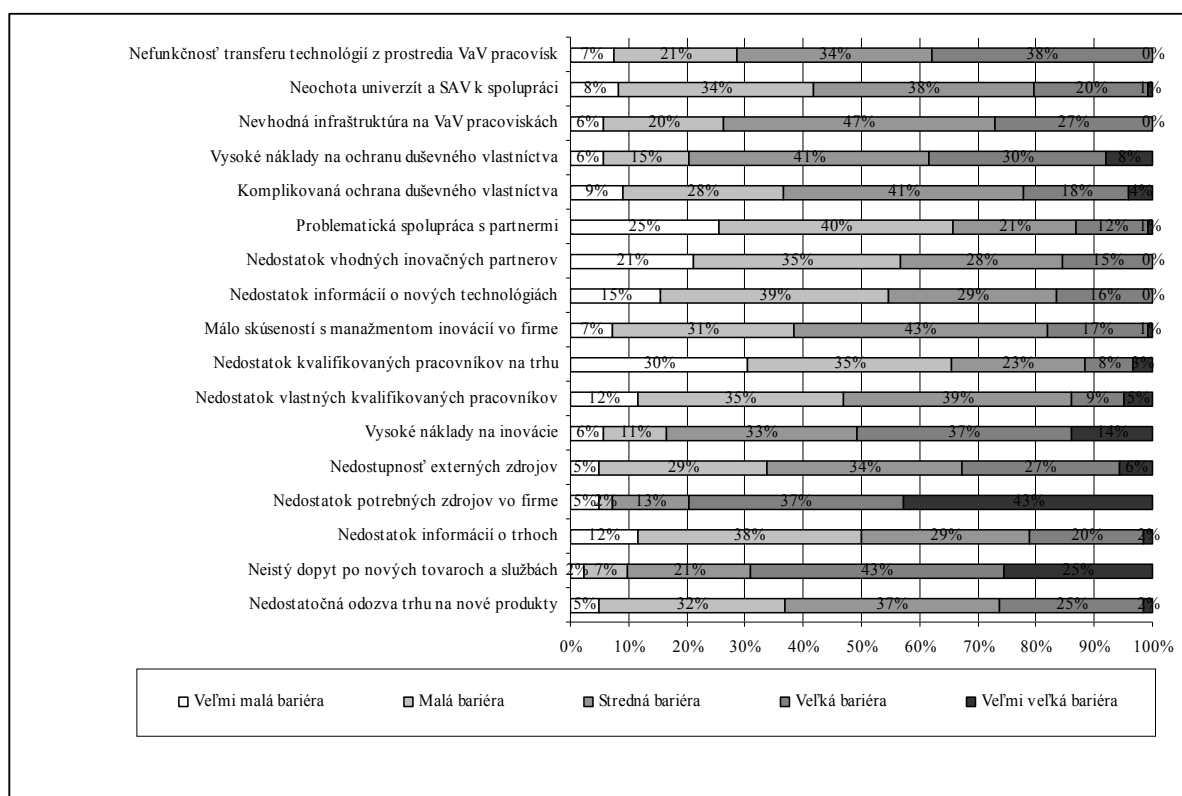
Za najväčšie sociálne bariéry v tejto oblasti považujú podniky pracoviská vedy a výskumu (VaV pracoviská). Nevhodná infraštruktúra (3,24 bodov) a následne transfer technológií (3,11 bodov) z týchto pracovísk spôsobuje nestabilitu a neaktívne správanie v environmentálnej oblasti zodpovedného podnikania.

Obrázok 20 Sociálne bariéry environmentálnych investícií v podnikovej praxi

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Riešením tohto problému by mohlo byť zriadenie vlastného VaV pracoviska, čo samozrejme predpokladá zvýšenie investičných nákladov, ale v dlhodobom meradle to predstavuje efektívnu investíciu.

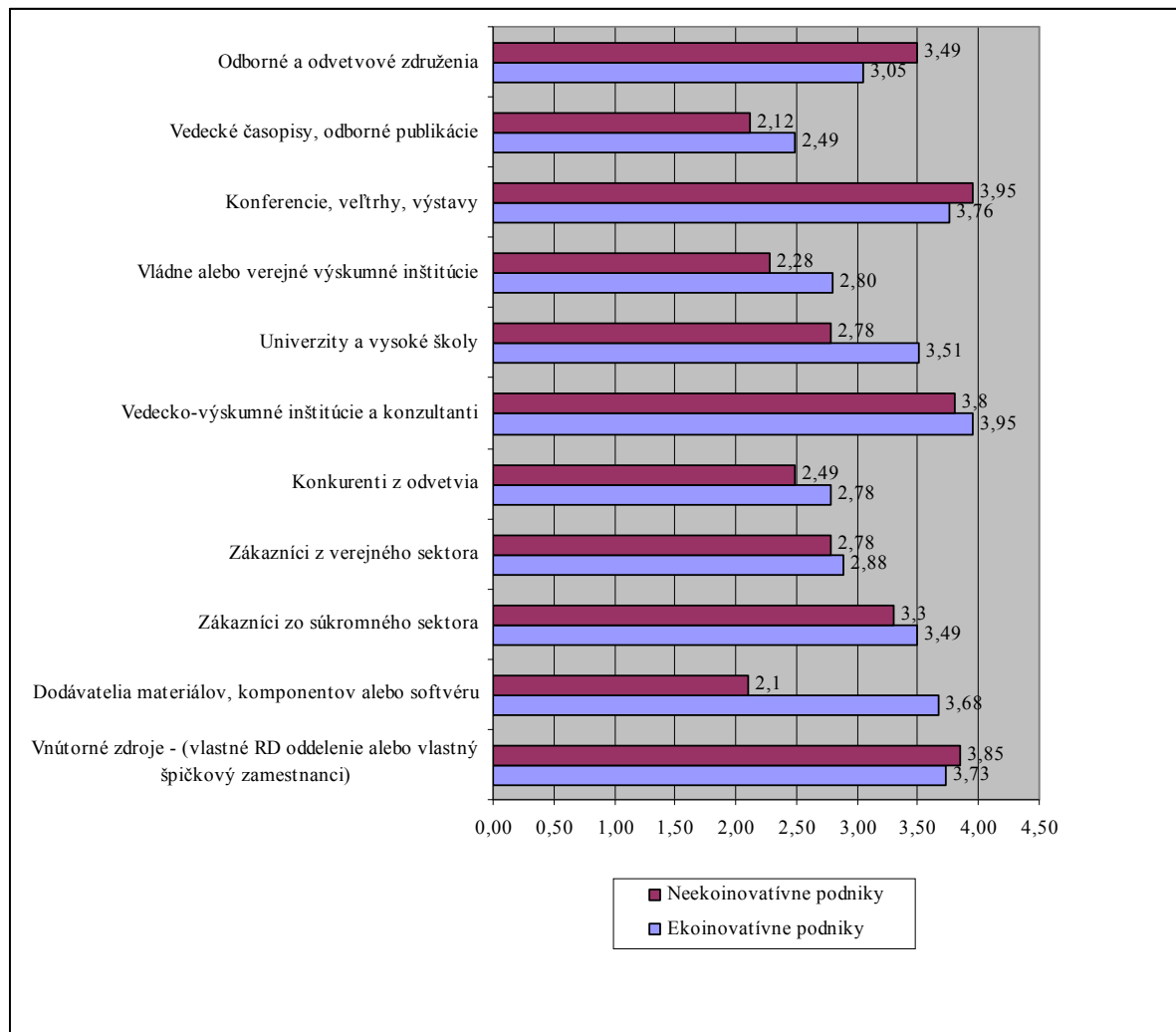
Obrázok 21 Intenzita bariér environmentálnych investícií v podnikovej praxi

Zdroj: Vlastné spracovanie.

S uvedeným súvisí aj nedostatok vlastných kvalifikovaných pracovníkov (2,55 bodov) a spolupráca univerzít a pracovísk SAV s podnikmi (2,74 bodov), čoho príčinou je podľa Vargu (2013, country brief) podfinancované slovenské školstvo, uprednostňovanie množstva študijných odborov pred kvalitou a množstvo pridelených finančných prostriedkov na učiteľ'a, materiál a vybavenie a podľa Černej, Vicenovej a Čambála (2012) rozdrobenosť výskumnej sféry, slabé zapájanie podnikov do výskumu a vzdelávacieho procesu a najmä podfinancovanie celej oblasti VaV.

V súvislosti s realizáciou ekoinovácií v podnikovej praxi je nevyhnutné disponovať relevantnými informáciami, ktoré sú pre podniky smerodajné nielen v rámci ekoinovačného procesu, ale aj v súvislosti s povedomím o environmentálnej zodpovednosti podniku. Podniky rovnako ako pri bariérach priradili váhu k zdroju informácií o ekoinováciách, pričom podniky hodnotili bodmi na stupnici od 1 do 5, pričom 5 má najväčší vplyv na ukazovateľ. Najvyšší priemer ako zdroj informácií o ekoinováciách v prípade ekoinovatívnych podnikov dosiahli vedecko-výskumné inštitúcie a konzultanti (3,95), konferencie, veľtrhy a výstavy (3,76) a vlastné vnútorné zdroje informácií (3,73), dodávatelia materiálov (3,68), zákazníci (3,49) a univerzity (3,51). Schopnosť využívať externé vedomosti v rámci podniku závisí od

individuálnych schopností jednotlivých zamestnancov, aktuálnej úrovne know-how a kvality vnútorných komunikačných mechanizmov, ktoré spolu tvoria absorpčnú kapacitu podniku. Slovenské podniky trpia nízkou absorpčnou kapacitou a finančné obmedzenia ich odrádzajú od investícií do inovácií.

Obrázok 22 Zdroje informácií o ekoinováciách v skúmaných podnikoch

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Univerzity sú zdrojom vzdelaných a talentovaných pracovníkov, ktorí do firiem prinášajú svoje know-how a nové myšlienky. Priemysel je kľúčovou zložkou ako miesto vytvárania nových výrobkov a služieb a vláda je tvorcom zmluvných vzťahov, ktoré zabezpečujú stabilné prostredie na výmenu tovarov a služieb. Napriek tomu, že nie je všeobecný konsenzus s názorom, že podnikavosť a podnikanie by sa mali spájať s univerzitou (univerzity by sa mali sústreďovať len na vzdelávanie a výskum), záujem o praktické výsledky výskumu univerzít stále rastie. Vzťahy medzi univerzitami a priemyslom môžu

fungovať na základe rozličných inštitucionálnych opatrení ako je napr. vytvorenie Centra transferu technológií (CTT) a v jeho rámci zakladanie *spin-off* firiem a uzatváranie licenčných zmlúv a pod. Za najmenej dôležité zdroje informácií považujú vedecké časopisy (2,49) a vládne alebo verejné výskumné verejné inštitúcie (2,8).

Rozvoj v oblasti ekologických technológií v posledných rokoch dokázal, že investície do ekologických technológií prinášajú rast konkurencieschopnosti podniku, zamestnanosti, produktivity a podporujú rast finančnej a environmentálnej výkonnosti podniku. Toto tvrdenie je podložené aj výsledkami nášho prieskumu (Hroncová Vicianová et al. 2017)., nakoľko aj v skúmaných odvetviach bola návratnosť investícií do ekologických technológií potvrdená stredne silnou závislosťou (0,546) medzi výškou investovaných prostriedkov na efektívnejšie využívanie zdrojov a podielom ekologických výrobkov a služieb na ročnom obrate podniku, tzn., že čím viac prostriedkov podniky investovali na efektívnejšie využívanie zdrojov, tým bol vyšší podiel ekologických výrobkov a služieb na ročnom obrate podniku.

3.1.5. Možnosti uplatňovania spoločensky zodpovedného podnikania v environmentálnej oblasti

Vychádzajúc z predchádzajúcej podkapitoly za jednu z dôležitých perspektív uplatňovania spoločensky zodpovedného podnikania v environmentálnej oblasti považujeme investície do environmentálnych technológií. Podľa Foster a kol. (2006) existuje niekoľko hlavných spôsobov, ako môže regulátor – štát podnecovať ekoinvestičné správanie podnikov a podporovať tak rozvoj zeleného podnikania. Regulátor môže vytvárať bariéry pri využívaní nežiaducich technológií alebo produktov (napr. obsah určitých látok používaných vo výrobe alebo spotrebe, obmedzovanie technologických procesov atď.). Druhým spôsobom je stanovenie konkrétnych kvalitatívnych parametrov produktov (napr. požadovaná minimálna výška recyklovanej zložky v produkte). Tretí spôsob predstavuje vytváranie nových trhov pre inovácie (napr. regulačné opatrenia v oblasti obmedzovania produkcie emisií, podpora budovania alternatívnych dopravných systémov alebo v súčasnosti rozšírená podpora obnoviteľných zdrojov energií atď.). Nakoniec sú to regulačné opatrenia, ktoré vyžadujú substitúciu existujúceho výrobku za environmentálne vhodnú alternatívu. Implementáciou nástrojov podpory v environmentálnej oblasti podnikania môže štát podporiť rozvíjanie environmentálneho správania podnikov.

Inovácia do zelených technológií sa stáva kritickou hybnou silou zelených ekonomík a vytvárania pracovných miest. V Inovačnej stratégii OECD je uvedený súhrn nástrojov

podpory v širokom poňatí, vrátane nástrojov spolplatňovania, stimulov pre firmy, ktoré sa zaoberajú zelenými aktivitami, verejného obstarávania a financovania základného výskumu. Nevyhnutné pre krajiny je odstránenie obchodných bariér pri čistých technológiách, ako aj pri vstupe nových firiem do odvetvia. Je potrebné vylepšiť podmienky na podnikanie, predovšetkým vo svetle rastúcich dôkazov, že mladé firmy predstavujú rozsiahly zdroj radikálnejších inovácií. Taktiež existuje potreba účinnejšej a komplexnej multilaterálnej spolupráce vo vede, technológiách a inovácii, nakoľko existuje značný potenciál na ďalší rozvoj a rozmiestnenie obnoviteľnej energie, energetickej účinnosti a iných nízko uhlíkových technológií. Zapojenie tohto potenciálu bude dôležité pre ozelenenie energetického sektora.

Hlavné trendy v environmentálnej oblasti spoločensky zodpovedného podnikania v súčasnosti spočívajú najmä na obnove energetických zdrojov (vodné, solárne, veterné elektrárne) a na rozmachu biopotravín (ekofarmy, ktoré nepoužívajú chemické hnojivá a obchodné reťazce s vlastnými zelenými značkami). Ďalšími odvetviami sú dizajn, a to predovšetkým v architektúre (energeticky sebestačných domov, environmentálne priateľské budovy) a umení (produkty z recyklovateľných materiálov), stavebníctvo (používanie inovatívnych materiálov a tvorba zelených produktov), recyklácia (triedenie odpadu a revitalizácia skládok). Medzi najpokrokovejšie zelené odvetvia sa v súčasnosti zaraďuje aj zelený marketing, a to najmä prostredníctvom zelených kampaní a informovanosti zákazníkov. Ďalším inovatívnym odvetvím sú IT odvetvia, ktorých investície do výskumu a vývoja inovatívnych ekologických riešení a nových technológií môžu byť novým zdrojom konkurenčnej výhody (Hašková, Krpata, 2011).

Nie sú to však len zelené odvetvia, ktorým patrí budúcnosť spoločensky zodpovedného podnikania. Najmä energeticky náročné odvetvia sa potrebujú etablovať na udržateľné hospodárstvo. Prechod na udržateľné hospodárstvo si vyžaduje využívanie nízko uhlíkových a zdrojovo efektívnych riešení a vystupňovanie úsilia zameraného na podporu udržateľných vzorcov spotreby a výroby (Správa k ekologickým inováciám, EÚ, 2013).

Ďalšou príležitosťou spoločensky zodpovedného podnikania je systematizácia poznatkov o využívaní alternatívnych nástrojov (napr. zelený rizikový kapitál, crowdfunding) financovania ekoinovácií, resp. investícií do environmentálnych technológií a tvorby nových organizačných typov podnikov, tzv. sietí (resp. klastrov) za účelom využitia spomínaných nástrojov. Týmto spôsobom je možné rozložiť investičné náklady na viaceré podniky. Za týmto účelom je možné využiť širokú bázu zahraničných poznatkov a skúseností s využívaním zeleného rizikového kapitálu, čo umožní identifikovať možné bariéry a riziká, ale aj perspektívy využitia týchto nástrojov v prostredí Slovenskej republiky.

Príležitosťou pre podniky je aj zriadenie samostatného oddelenia – tzv. environmentálnej divízie zameranej na kontrolu a zvýšenie environmentálnej výkonnosti a spolupráca výskumných sietí v odvetví. Ako podpora v oblasti zeleného podnikania by mohli poslúžiť aj podnikateľské centrá, tzv. ekoinkubátory, ktorých cieľom je vytvorenie siete podnikateľských centier s akademickou sférou a jej napojenie na už existujúcu infraštruktúru, menovite na výskumné organizácie, univerzity a vedecko-technické parky. Výsledkom tohto typu spolupráce by mala byť symbióza medzi podnikateľským sektorom, akademickou obcou a výskumnými inštitúciami. Tieto centrá predstavujú komplexnejší a finančne stabilnejší a perspektívnejší model s ambíciou riešiť potreby rozmachu malého a stredného zeleného podnikania s dôrazom na inovácie a využitie vedeckých poznatkov v praxi.

Jednou z hlavných perspektív sa javia aj tzv. zelené pracovné miesta. Zatiaľ čo zelený rast vytvorí príležitosti pre technologický pokrok, nové pracovné miesta a rozvoj zručností, jednou z hlavných výziev je umožnenie opätovnej realokácie kapitálu a pracovnej sily naprieč jednotlivými odvetviami ekonomiky pri minimalizácii nákladov prispôbovania sa zmenám, ktoré v ich dôsledku vzniknú. Mnohé vlády zdôraznili potenciálny dopad zelených prvkov stimulačných balíčkov na zamestnanosť. V súčasnom kontexte nízkej ekonomickej aktivity a ochabnutého trhu práce môžu mať tieto kroky krátkodobý pozitívny dopad na zamestnanosť, pričom zrýchlia prechod na zelený rast.

Inovácia do zelených technológií sa stáva kritickou hybnou silou zelených ekonomík a vytvárania pracovných miest. V Inovačnej stratégii OECD je uvedený súhrn nástrojov podpory v širokom poňatí, vrátane nástrojov spoplatňovania, stimulov pre firmy, ktoré sa zaoberajú zelenými aktivitami, verejného obstarávania a financovania základného výskumu. Nevyhnutné pre krajiny je odstránenie obchodných bariér pri čistých technológiách, ako aj pri vstupe nových firiem do odvetvia. Je potrebné vylepšiť podmienky na podnikanie, predovšetkým vo svetle rastúcich dôkazov, že mladé firmy predstavujú rozsiahly zdroj radikálnejších inovácií. Taktiež existuje potreba účinnejšej a komplexnej multilaterálnej spolupráce vo vede, technológiách a inovácii, nakoľko existuje značný potenciál na ďalší rozvoj a rozmiestnenie obnoviteľnej energie, energetickej účinnosti a iných nízko uhlíkových technológií. Zapojenie tohto potenciálu bude dôležité pre ozelenenie energetického sektora.

3.2. Perspektívy rozvoja sociálnych konceptov spoločensky zodpovedného podnikania

Spoločensky zodpovedné podnikanie považujeme za komplexnú koncepciu, v rámci ktorej je možné rozlišovať niekoľko konceptov, napr. koncept etiky podnikania, koncept

podnikovej filantropie, koncept sociálnych investícií. Parciálne koncepty považujeme za integrovanú súčasť spoločenskej zodpovednosti a preto v nasledujúcich podkapitolách vymedzíme ich špecifiká.

3.2.1. Podniková filantropia

Podniková filantropia ako jeden z konceptov spoločensky zodpovedného podnikania predstavuje formu darčovstva zameranú na podporu vzdelávania, inovácií a rozvoja schopností ľudí. Potreba spoločenskej angažovanosti vychádza z očakávania, že keď podnik využíva zdroje komunity, má morálnu povinnosť voči širšiemu spoločenstvu aj spätne prispievať k jeho ďalšiemu rozvoju, a to nad rámec bežného zabezpečenia zamestnanosti či ochrany životného prostredia. Tento rozmer hovorí o tom, že podnik by sa mal zapájať do verejnoprospešných aktivít nad rámec svojho podnikania a zákonných či etických povinností. Poskytovanie finančných prostriedkov podnikmi pre mimovládne organizácie môže mať viaceré podoby. Najčastejším a zároveň najjednoduchším spôsobom je poskytnutie peňažného daru. Pre podniky, ktoré sa spoločensky angažujú, je dôležité spolupracovať s takými organizáciami, ktoré istým spôsobom zodpovedajú ich postaveniu a odboru podnikania, produktom, cieľovým skupinám, a pod. Mnohé podniky však nemajú v tejto oblasti definovanú vlastnú stratégiu a často reagujú na prichádzajúce žiadosti zo strany mimovládnych organizácií spontánne a ad hoc. Na Slovensku sa dary z pohľadu darcov – fyzických či právnických osôb na úrovni štátu neevidujú, preto môžeme o darčovníctve hovoriť len na základe uverejnených výročných správ o podnikovej filantropii, v ktorých sa uvádzajú konkrétny príjemcovia a finančné sumy. Realizáciu tohto konceptu podporujú tiež neziskové organizácie, ktoré poskytujú poradenstvo v tejto oblasti a často sú sprostredkovateľom medzi darcom a prijímateľom. Rovnako bývajú aj sami iniciátormi finančných zbierok.

Bartošová (2005, 36 - 38) uvádza nasledovné formy podnikovej filantropie využívané v zahraničí: „peňažné darčovníctvo, darčovníctvo prostredníctvom podnikového nadačného fondu, zdieľaný marketing (Cause related Marketing), podnikovo-zamestnanecký fond (matchingový fond), nepeňažné darčovníctvo, školenie, vzdelávanie a odborná pomoc, účasť na správnych radách a grantových komisiách neziskových organizácií a prostredníctvom podnikového dobrovoľníctva“.

Inou formou poskytnutia prostriedkov pre mimovládne organizácie sú zrážky zo mzdy do podnikového fondu (matchingový fond). Ide o mechanizmus, ktorého prostredníctvom môžu zamestnanci podniku darovať peniaze organizáciám podľa svojho výberu priamo, a to

tak, že im tento príspevok automaticky zamestnávateľ strhne zo mzdy. V zahraničí (napr. Veľkej Británii) sú takéto zrážky daňovo zvýhodnené a podniky si môžu náklady na ich realizáciu zahrnúť do svojich nákladov. Tento systém, nenáročný na administratívu, podporuje tímovú spoluprácu, pracovnú morálku zamestnancov a pomáha propagovať podnik ako zodpovedného občana a starostlivého zamestnávateľa v komunite (Bunčák, 2005).

Sofistikovanejšou formou spolupráce podniku a mimovládnej organizácie je podpora už existujúcej nadácie, prostredníctvom nadačných fondov. Tento spôsob spolupráce umožňuje podniku efektívne znižovať administratívne náklady súvisiace s prerozdeľovaním grantov pre mimovládne organizácie. Veľké podniky, ktoré majú prostriedky na vytvorenie systému riadenia darov, môžu založiť vlastné podnikové nadácie. V súčasnosti je jedným z najväčších správcov nadačných fondov Nadácia Pontis, ktorá spravuje asigované percentá dane z príjmu právnických osôb a dary do nadačných fondov. Správa fondu zahŕňa administratívu a legislatívu, prípravu každoročného plánu čerpania na témy, ktoré podnik považuje za najdôležitejšie a spoločne rozhoduje o použití finančných prostriedkov cez otvorené grantové kolá, priamu podporu alebo zamestnanecký grantový program. Organizácie môžu potom podať žiadosť o grant z nadačných fondov.

Ďalšou formou peňažného darcovstva je asignácia dane prostredníctvom inštitútu 2 % z dane z príjmov právnických osôb. Táto forma darcovstva predstavuje novú možnosť, ktorá po roku 2004 začala výraznejšie ovplyvňovať spoluprácu podnikateľského a neziskového sektora. Vo viacerých štúdiách a prieskumoch Centra pre podnikovú filantropiu je darovanie 2 % z dane považované za podnikovú filantropiu. Tu sa však natíska otázka, že keďže nejde o klasický dar je možné asignáciu dane považovať za formu podnikovej filantropie, a teda za prejav spoločenskej zodpovednosti podniku, keďže poskytované prostriedky sú verejné a právnické osoby majú len možnosť rozhodovať o ich pridelení...? Existencia dvojpercentného mechanizmu zároveň spôsobuje, že je ťažké odhadnúť, ako by podnikový sektor podporoval verejno-prospešné účely v podobe podnikového darcovstva, t.j. bez toho, aby mal možnosť využiť 2 % z dane. Dá sa predpokladať, že z hľadiska disponibilného objemu by u väčšiny došlo k výraznému poklesu objemu poskytovanej podpory (Hroncová Vicianová, 2014).

Zdieľaný marketing (Cause Related Marketing) predstavuje strategickú marketingovú formu spolupráce, pri ktorej neziskový subjekt poskytuje svoje meno, imidž, etiketu alebo logo (licenciu) na spoločenskú podporu nejakého podniku alebo predaja jeho výrobku či služby (Kol. autorov, 2005, s. 126). Podnik za to poskytuje neziskovému subjektu určitú odplatu, percentuálny podiel z predaja každého produktu, čas či iné nepeňažné plnenie, napr. šírenie informovanosti o spoločenskom probléme. Motívy takejto spolupráce sú

predovšetkým marketingové, ide o rozšírenie marketingového mixu podniku, podnik nimi dosahuje marketingové ciele a spoločenská angažovanosť je v tomto prípade predovšetkým predmetom komunikácie so zákazníkom, posilňovania značky a nástrojom pre budovanie konkurenčnej výhody, odlišenia sa na trhu. Podporuje aj lojalitu zamestnancov a predovšetkým zákazníkov. Zdieľaný marketing vychádza z presvedčenia a empirických skúseností, že keď sa spotrebiteľ rozhoduje medzi dvoma produktmi či službami porovnateľnej kvality, pri konečnom rozhodovaní uprednostní ten, ktorý si dokáže spojiť s nejakým prejavom spoločenskej zodpovednosti. Uvedená forma podnikovej filantropie čiastočne popiera jej základnú charakteristiku, a to, že podnik za darcovstvo neočakáva protihodnotu. Zdieľaný marketing však je realizovaný za účelom protihodnoty.

Do podnikovej filantropie môžeme zaradiť aj rôzne dobrovoľnícke programy, počas ktorých zamestnanci venujú časť svojho pracovného času na vzdelávanie predstaviteľov mimovládneho sektora. V súvislosti s dobrovoľníctvom sa v súčasnosti dostáva do popredia aj tzv. expertné dobrovoľníctvo pro bono, čo znamená, že firma poskytne svoju expertízu mimovládnym organizáciám v biznis kvalite a bezplatne.

Na základe teoretických východísk a vychádzajúc z metodiky hodnotenia spoločenskej zodpovednosti podľa trojitej výsledovky sme do konceptu podnikovej filantropie zaradili 6 indikátorov (tabuľka 70). Z indikátorov v ekonomickej oblasti a sociálnej oblasti boli vyselektované len tie indikátory, ktoré sa dajú zaradiť do charakteristík podnikovej filantropie bez toho, aby za to podnik očakával protihodnotu.

Tabuľka 70 Navrhované indikátory konceptu podnikovej filantropie

Indikátory v ekonomickej oblasti	Označenie
Podniková filantropia, dary MVO, samospráva	MVO1
Sociálny dialóg	MVO3
Indikátory v sociálnej oblasti	Označenie
Podpora a riadenie podnikovej filantropie	G3
Rozvoj ľudského kapitálu	MVO1
Rekvalifikácia prepustených zamestnancov	MVO2
Rozvoj infraštruktúry	MVO3

Zdroj: Vlastné spracovanie.

V súvislosti s týmto konceptom je potrebné zdôrazniť, že filantropia by mala byť poskytovaná zo strany podnikov bez očakávania istej protihodnoty a je potrebné zdôrazniť rozdiel medzi ňou a SZP, nakoľko tieto dva koncepty sú často zamieňané. Spoločensky zodpovedné podnikanie predstavuje koncepciu, ktorá presahuje podnikovú filantropiu. Podnik, ktorý sa správa filantropicky, si uvedomuje svoju širšiu úlohu v spoločnosti, čo

znamená, že okrem aktivít zameraných na dosiahnutie zisku sa snaží vytvárať vyššie etické štandardy (poctivé podnikanie) a prispievať k rozvoju spoločnosti, resp. komunity, v ktorej pôsobí. Podniková filantropia je kľúčovou zložkou širšej koncepcie spoločenskej zodpovednosti podnikov a je dôležitým prepojením medzi podnikom a miestom, v ktorom pôsobí. Je však integrálnou súčasťou zodpovedného podnikania, ale nesmie sa naň redukovať.

3.2.2. Spoločensky zodpovedné investovanie, sociálne investície a sociálne podnikanie

Vychádzajúc z vymedzenia niektorých konceptov spoločensky zodpovedného podnikania považujeme Spoločensky zodpovedné investovanie za investovanie do sociálneho vplyvu na globálnej úrovni a sociálnymi investíciami budeme rozumieť investície do sociálneho vplyvu na lokálnej úrovni. Oba koncepty sa prelínajú ako v teoretickej, tak aj v praktickej rovine a v súčasnosti sú podľa OECD (2019, s. 19) považované za inovatívne nástroje financovania trvalo udržateľného rozvoja, nakoľko Agenda do roku 2030 vyžaduje okrem verejných zdrojov aj súkromné, domáce a medzinárodné zdroje financovania. Patria sem dane, súkromné investície, filantropia a remitencie. Investície do sociálneho vplyvu sú často financované nástrojmi zmiešaného financovania a ekologického financovania.

Investície do sociálneho vplyvu nielen mobilizujú súkromné financovanie, aby prispeli k dosiahnutiu cieľov trvalo udržateľného rozvoja, ale čo je najdôležitejšie, mobilizujú nové inovatívne prístupy k sociálnym, environmentálnym a ekonomickým výzvam. Navyše, spoločensky zodpovedné investovanie prináša zodpovednosť. Investície do sociálneho vplyvu sú založené na úmysle mať okrem finančnej návratnosti aj sociálny vplyv a predstavujú investičné rozhodovanie, ktoré kombinuje finančné, ekologické, sociálne a etické faktory (Franc Nezhyba, Heidenreich, 2006, s. 27, Bryane 2009) a okrem finančných kritérií berie do úvahy aj vplyv investície na spoločnosť a životné prostredie (Majdúchová, 2007). V zahraničí sa čoraz viac používajú nástroje „pay-for-success“, ako sú dlhopisy so sociálnym dosahom a dlhopisy s dopadom na rozvoj (OECD, 2018). Tieto nástroje sú inovatívnymi mechanizmami financovania, ktoré podmieňujú financovanie dosiahnutím konkrétnych výsledkov. Vlády alebo kontrolóri uzatvárajú dohody s poskytovateľmi sociálnych služieb, ako sú sociálne podniky alebo neziskové organizácie, a s investormi (OECD, 2015). Tieto nástroje sa často financujú prostredníctvom sprostredkovateľov alebo nepriamo prostredníctvom fondov. Tieto inovácie spájajú verejných a súkromných aktérov. Súkromné investície sa používajú na financovanie intervencií, ktoré poskytujú poskytovatelia služieb s preukázateľnými

výsledkami, a finančné výnosy pre investorov dosahuje verejný sektor na základe zlepšených sociálnych výsledkov.

Cortez, Silva, Areal (2008) sa domnievajú, že finančná výkonnosť spoločensky zodpovedných fondov ponúka čiastočnú odpoveď na otázku, či etické normy sú v rozpore s dosahovaním zisku. Podľa Clark et al. (2015) 90% štúdií naznačuje, že normy udržateľnosti znižujú kapitálové náklady spoločností, 88% výskumu ukazuje, že postupy v súlade so spoločensky zodpovedným podnikaním vedú k lepšej prevádzkovej výkonnosti firiem, a 80% štúdií naznačuje, že výkonnosť cien akcií spoločností je pozitívne ovplyvnená postupmi trvalej udržateľnosti. Aj keď sa mnoho štúdií zameralo na finančné výsledky udržateľných investícií, len málo z nich sa zameralo na environmentálne alebo sociálne výsledky. Udržateľné investície sa čoraz viac vnímajú ako nástroj, ktorý dosahuje environmentálne alebo sociálne výsledky a prispieva k cieľom trvalo udržateľného rozvoja. Doteraz však existuje len veľmi málo výskumov alebo dôkazov a existuje len málo štúdií, ktoré skúmajú dosah udržateľných investícií. Nedávna štúdia Massachusettsovho technologického inštitútu a Zürichskej univerzity skutočne dospela k záveru, že tieto investície majú primárne nepriame investičné dopady, ktoré sú neisté, ale potenciálne dôležité (Koelbel, et al., 2018).

Spoločensky zodpovedné investície môžeme teda považovať za nástroj, prostredníctvom ktorého sa dosahujú environmentálne alebo sociálne výsledky a prispievajú k cieľom trvalo udržateľného rozvoja.

Sociálne investície na lokálnej úrovni predstavujú strategický záujem podnikov angažovať sa tak, aby prispeli k zlepšeniu ekonomického a sociálneho prostredia, v ktorom sami pôsobia (Bartošová, 2007, s. 42). Môžeme sem zaradiť napr. podporu vzdelávania v komunite, podporu výskumu či kultúrnych projektov. Z pojmu sociálne investovanie je zrejmé, že podnik očakáva za svoju investíciu aj protihodnotu. Uvedenou charakteristikou sa v zásade líši od konceptu podnikovej filantropie.

Klasická definícia investície je založená na ekonomickej návratnosti vložených prostriedkov. Podľa Markovej (2002, s. 12) je investícia tá časť zisku, ktorá sa nespotrebuje v období jeho utvorenia, ale sa v podniku ušetrí, aby sa investovala vhodným spôsobom a v budúcnosti priniesla podniku primeraný zisk. Pri sociálnej investícii podnik zohľadňuje nielen ekonomickú stránku návratnosti financií, ale aj sociálne, environmentálne a etické dopady na všetky zainteresované skupiny (Zelený, 2008, s. 82). Pre podniky je už v súčasnosti nevyhnutné zohľadňovať vo svojich investičných rozhodnutiach aj iné ako ekonomické úžitky a zhodnocovať ich dopad na dotknuté zainteresované skupiny. Na základe trojitej výsledovky sme navrhli indikátory konceptu sociálnych investícií (tabuľka 71).

Tabuľka 71 Navrhované indikátory konceptu sociálneho investovania

Ekonomická oblasť	Označenie
Postupy na zvyšovanie kvalifikácie	Zam1
Prímerané mzdy	Zam2
Tréningy a vzdelávanie	Zam3
Investovanie do komunitných programov	MVO2
Sociálna oblasť	Označenie
Vplyv investícií na vývoj ľudských práv	V1
Zdravie a bezpečnosť zamestnancov	Zam1
Vyváženosť pracovného a osobného života	Zam2
Ľudské práva a rovnosť príležitostí	Zam3
Zdravie a bezpečnosť zákazníkov	Zak1
Monitorovanie ľudských práv	Zak2
Ochrana osobných údajov	Zak3
Environmentálna oblasť	Označenie
Znižovanie energetických a materiálnych zdrojov	Zam1
Znalosti o správnom používaní produktov	Zak1
Recyklácia použitých produktov	Zak2
Propagovanie ochrany životného prostredia	D1
Riešenie problémov ŽP	K1
Monitorovanie vplyvov na životné prostredie	G1
Vplyv na životné prostredie v mieste pôsobenia	MVO1
Využívanie lokálnych obnoviteľných zdrojov	MVO2

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Analýza skúmanej problematiky otvára ďalšie možnosti, ako posudzovať spoločensky zodpovedné podnikanie vo forme sociálnych investícií, a implikuje ďalšie výskumné otázky. Návratnosť sociálnych investícií môže mať rôzne podoby. Ekonomické prínosy v interakcii so zamestnancami sa opierajú predovšetkým o zvýšenú lojalitu zamestnancov (Kašparová, 2007, Hlaváček, 2007), ktorá nadväzuje na možnosť prilákať a udržať si nielen kvalitných, ale aj špičkových zamestnancov. Opierajúc sa o spomínané prínosy a výskumy, ktoré dokázali kauzalitu uplatňovania spoločensky zodpovedného podnikania v interakcii so zamestnancami a zvýšenou lojalitou, či atraktívnosťou podniku pre potenciálnych zamestnancov môžeme tvrdiť, že uplatňovania tejto koncepcie v podnikovej praxi môže nielen znižovať fluktuáciu zamestnancov, zvýšiť podnikovú kultúru, ale aj celkovú pozíciu podniku na trhu pracovných príležitostí.

Sociálne podnikanie definuje Európska komisia ako činnosť majúcu sociálny, environmentálny cieľ alebo cieľ všeobecného záujmu. Môže to zahŕňať poskytovanie služieb alebo vzdelávania sociálne znevýhodneným alebo zdravotne postihnutým osobám, používanie ziskov na ciele so sociálnym zameraním, organizáciu skupín vzájomnej pomoci na činnosť všeobecného záujmu. Podľa Korimovej (2007) je to osobitný druh podnikania prioritne založený na neziskovom princípe netrhových alebo polotrhových vzťahov pluralitných poskytovateľov, ktorí pôsobia v oblasti verejného záujmu. Aj realizácia sociálneho

podnikania je považovaná za inovatívny nástroj trvalo udržateľného rozvoja (OECD, 2019) a súčasne ju považujeme za nový inovatívny koncept spoločensky zodpovedného podnikania.

Úloha sociálnych podnikov ako „investorov“ je relatívne nový jav. Očakáva sa, že sociálne podniky dosiahnu sociálnu návratnosť investícií a často aj finančnú návratnosť. V tejto súvislosti sa sociálne podniky usilujú o to, aby boli čoraz viac pripravené na investície a rozvíjali svoje kapacity na lepšiu komunikáciu s potenciálnymi donormi a poskytovateľmi financií. V tejto súvislosti sa niektoré iniciatívy (ako napríklad nemecký FASE), zameriavajú na vytváranie investičných sietí, ktoré spájajú investorov a sociálne podniky pripravené na investície, a podporujú ich počas celého procesu, čo dokazuje, že verejná podpora a filantropické fondy sú rovnako dôležité pre sociálne podniky v rannom štádiu ako sprostredkovatelia, ktorých cieľom je poskytnúť im dostatočný kapitál na prežitie a prosperitu. Nedostatočné zviditeľnenie sociálnych podnikov medzi poskytovateľmi finančných prostriedkov spôsobuje, že tieto podniky sú vnímané ako vysokorizikové. Komerčné banky zastávajú rovnaký názor, keďže sociálne podniky nemusia byť schopné udržať náklady na úver alebo poskytnúť potrebnú zábezpeku. Jednou z účinných reakcií na tento problém sú systémy záruk, ktoré sú všeobecne známe zdieľaním alebo amortizáciou rizika s hlavnými poskytovateľmi financovania, s dopadom na investorov a komerčné banky. Poskytovatelia sociálneho financovania poskytujú pôžičky sociálnym podnikom na základe ich veľkosti, schopnosti splácania a očakávaných sociálnych výhod. V prípade zlyhania úveru sa 50 % podieľajú na strate spolu s nadáciami určenými na tento účel (napr. Social Finance Foundation) (OECD, 2017).

3.2.3. Tvorba zdieľaných hodnôt (Creating Shared Value-CSV)

V súčasnosti mnoho manažérov podnikov, ktoré už uplatňujú spoločenskú zodpovednosť vo svojej podnikovej praxi zabúda na to, že ak chcú prosperovať aj v dlhodobom horizonte, musia implementovať koncepciu aj do svojej stratégie. Implementácia a prepojenie zodpovedného podnikania do dlhodobých podnikových stratégií sú základom relatívne nového konceptu Tvorby zdieľaných hodnôt. Súčasná definícia SZP považuje spoločenskú zodpovednosť podniku za „zodpovednosť podnikov za svoje vplyvy na spoločnosť“, s cieľom: maximalizovať vytváranie spoločných hodnôt pre svojich vlastníkov/akcionárov, svoje ostatné zainteresované skupiny a spoločnosť ako takú; identifikovať a zmierňovať ich možné nepriaznivé vplyvy, prípadne im predchádzať (Obnovená stratégia EÚ pre sociálnu zodpovednosť podnikov, 2011, s. 6). V uvedenej definícii je kladený dôraz najmä na „vplyv podniku na spoločnosť“ a „vytváranie spoločných

hodnôt“, ktoré sú ťažiskom definície konceptu CSV. Koncept CSV považujeme za inovatívny koncept v rámci koncepcie SZP práve kvôli jeho strategickému rámcu a striktnému vymedzeniu pridanej hodnoty.

Koncept zdieľanej hodnoty možno definovať ako postupy a politiku podniku, ktoré zvyšujú konkurencieschopnosť podniku a zároveň riešia sociálne a ekonomické problémy spoločnosti, v ktorej pôsobia. Koncept vychádza z predpokladu, že tieto problémy musia byť riešené pomocou hodnôt. Podniky sú si čím ďalej, tým viac vedomé svojho potenciálu v oblasti podpory a pomoci spoločnosti a zároveň sú si vedomí, že neexistujú vo vákuu a nemôžu existovať bez prosperujúcej spoločnosti. CSV posilňuje podnikovú stratégiu, zvyšuje úsilie podniku a pretína hladinu zodpovednosti a udržateľnosti. Základnou myšlienkou konceptu je zhrnutie spoločenských problémov do hlavných podnikových stratégií a zároveň posilnenie konkurencieschopnosti. Nový koncept si ale vyžaduje, aby riadiaci pracovníci rozvíjali nové vedomosti a zručnosti, aby viac zhodnocovali potreby spoločnosti a viac pochopili produktivitu podniku (Bockstette, Stamp, 2012, s. 8). Samotný koncept bol prvý krát spomenutý v roku 2006 v časopise „Strategy and Society“ v článku The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility. Článok bol reakciou na obdobie krízy, kedy spoločnosť strácala dôveru v podniky. Autori v ňom tvrdili, že možnosť, ako tento stav zvrátiť, je transformovanie sociálnych problémov do podnikových príležitostí. V citovanom článku sa autori zaoberajú prepojením a spájaním spoločenskej zodpovednosti a konkurenčnej výhody. Prezentovali, že podniky sa zameriavajú iba na krátkodobé hodnoty, že sa zabúda na spoločnosť (Porter, Kramer, 2006). Východisko autori vidia v prepájaní ekonomických a sociálnych cieľov podniku. Schopnosť vytvárania zdieľanej hodnoty platí nielen vo vyspelých ekonomikách, ale aj v rozvojových krajinách. Príležitosti a možnosti sa výrazne líšia v jednotlivých odvetviach, ale každý podnik má príležitosť na CSV (Porter, Kramer, 2011).

CSV by nemala nahradiť v podniku spoločenskú zodpovednosť, keďže SZP je zameraná predovšetkým na reputáciu podniku a ťažko udržateľné ciele v dlhodobom výhľade podniku. Ale koncept CSV sa zameriava na podnikovú ziskovosť a konkurenčnú pozíciu podniku. Koncepcia SZP a koncept tvorby zdieľaných hodnôt majú niekoľko ďalších odlišností, ktoré sú zobrazené v tabuľke 72.

Vychádzajúc z uvedeného, koncept CSV je možné tvoriť pomocou troch možností. Príležitosti na zdieľané hodnoty sa líšia podľa odvetvia v ktorom podniky existujú, podľa geografického územia na ktorom podnikajú a predovšetkým podľa toho, ako sa podnikateľské stratégie pretínajú so sociálnymi otázkami. Vytváranie zdieľanej hodnoty pomocou zmeny

vnímania produktov a služieb sa zameriava na rast tržieb, rast podielu podniku na trhu a ziskovosť, ktoré vyplývajú z prínosov na životné prostredie, ekonomického alebo sociálneho rozvoja dodávaných produktov a služieb.

Tabuľka 72 Odlišnosti konceptov SZP a CSV

Koncept/Charak.	SZP	CSV
Pridaná hodnota	Finančná podpora spoločensky zodpovedných aktivít	Podnikateľské a spoločenské prínosy z hlavných aktivít
Prejav	Podnikové občianstvo, filantropia, starostlivosť o životné prostredie	Spolupráca na tvorbe spoločných (podnikateľských a spoločenských) hodnôt
Uplatňovanie	Ako dobrovoľná odozva na požiadavky okolia, nezávislá na zvyšovaní výkonnosti podniku	Integrálna súčasť realizácie podnikateľskej stratégie, v priamej súvislosti s plnením finančných cieľov
Agenda	Je vymedzovaná externými štandardami a vyžaduje samostatné výkazníctvo, ktoré je realizované napr. neziskovou organizáciou na to určenou	Je zložkou špecifických opatrení prispievajúcim k realizácii podnikateľských zámerov štandardnými organizačnými útvarmi
Úhrada nákladov	Osobitná zložka v rozpočte, výška rozpočtov je závislá na odhadnutí prínosov	Ide o integrálnu súčasť úhrady nákladov rutinných podnikateľských aktivít organizácie

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Porter, Kramer, 2011.

Vytváranie zdieľanej hodnoty pomocou obnovenia hodnotového reťazca sa zameriava na vnútropodnikové operácie ktoré znižujú náklady podniku, produktivitu a kvalitu prostredníctvom zlepšenia životného prostredia, lepšieho využívania zdrojov, investície do zamestnancov a ďalších oblastí. Vytváranie zdieľanej hodnoty prostredníctvom zlepšenia miestnych podmienok sa odvíja od zlepšenia vonkajšieho prostredia prostredníctvom investícií do komunity, posilnenia miestnych inštitúcií, miestnych dodávateľov a miestnej infraštruktúry. Pre každú zdieľanú hodnotu podniky musia identifikovať a sledovať podnikové a sociálne výsledky a ich cieľom je riešenie sociálneho problému a zlepšenie výkonnosti podniku.

ZÁVER

Koncepcia spoločensky zodpovedného podnikania sa počas uplynulých rokov stala celosvetovo rozhodujúcim nástrojom tak podnikovej, ako aj verejnej politiky. V zmysle skúmanej koncepcie sa od podnikov očakáva zverejňovanie informácií v ekonomickej, sociálnej a environmentálnej rovine. Zverejnené informácie môžu mať podobu výročnej správy, ktorá je považovaná za verejný dokument prístupný všetkým zainteresovaným skupinám, ktorý im poskytuje informácie o jej pozícii a aktivitách v širších ekonomických, sociálnych a environmentálnych súvislostiach. Výročné správy v zmysle spoločensky zodpovedného podnikania nám poskytli objektívny zdroj informácií aj pre potreby porovnania uplatňovania skúmanej koncepcie v priebehu rokov 2011 a 2019. Uskutočnený sekundárny prieskum v podkapitole 1.3. potvrdil, že v krajinách, kde je publikovanie výročných správ o spoločenskej zodpovednosti regulované štátom, dosahujú podniky vyššie percento publikovaných výročných správ. Súčasný trendy v publikovaní výročných správ o spoločensky zodpovednom podnikaní naznačujú, že najpoužívanjšou metodikou na zostavenie výročnej správy sú GRI smernice. Ako jednotnú metodiku zostavenia výročnej správy ich odporúčajú nielen nezávislé mimovládne organizácie, ale aj vlády niektorých krajín.

Intenzita zmien spoločensky zodpovedného podnikania podľa trojitej výsledovky v skúmaných odvetviach v čase naznačuje nárast v rámci všetkých sledovaných indikátorov v ekonomickej, sociálnej aj environmentálnej oblasti spoločensky zodpovedného podnikania. Uvedená skutočnosť súvisí nielen s regulačnými opatreniami a novelizáciou legislatívnych opatrení od roku 2011, ale aj s osvetou neziskových a mimovládnych organizácií na Slovensku, v Európe a vo svete v rámci udržateľného rozvoja, spoločensky zodpovedného podnikania, sociálneho investovania, sociálneho podnikania, ochrany ľudských práv a boja proti chudobe. Aj napriek výraznej regulácii spoločensky zodpovedného podnikania v niektorých krajinách sveta zastávame názor, že zodpovedné podnikanie by malo byť založené najmä na samoregulácii, ktorej predchádza slobodná voľba o tom, do akej miery podnikat' spoločensky zodpovedne pri dosahovaní ekonomických, sociálnych a environmentálnych cieľov, resp. záujem vlády o uplatňovanie koncepcie SZP v podnikovej praxi by mal byť ohraničený na splnenie spoločných cieľov vo vzťahu k trvalo udržateľnému rozvoju, ochrane životného prostredia, ale aj zahraničnopolitických cieľov, ako je napríklad rozvojová pomoc a ochrana ľudských práv.

Najvyšší prírastok aktivít bol zaznamenaný v oblasti ekonomika v sektore poisťovníctva, automobilovom priemysle, drevospracujúcom priemysle ako aj v bankovom sektore. V oblasti Spoločnosť bol priemerný nárast aktivít za všetky sledované sektory na úrovni 25,8 %. Najvyššie plnenia boli v prípade podnikov z maloobchodu, automobilového priemyslu ako aj chemického priemyslu. Prírastok aktivít sa pohyboval v rozmedzí 30 %.

Najmenej výrazný nárast aktivít spoločensky zodpovedného podnikania bol v priebehu rokov v environmentálnej oblasti tejto koncepcie. Najväčší posun v aktivitách v environmentálnej oblasti dosiahli podniky v maloobchode a automobilovom priemysle, kde sa priemerná hodnota prírastku indikátorov pohybovala nad 30 %.

Pri uplatňovaní SZP v podnikovej praxi sa práve environmentálnej oblasti neprávom uberať na dôležitosť, pretože pre mnohé podniky to znamená najmä zvýšené výdavky. Ekologické inovácie ale prinášajú príležitosť ako pozdvihnúť význam environmentálnej zodpovednosti nielen spôsobom, ktorý vedie k minimalizácii negatívnych environmentálnych vplyvov a ochranu životného prostredia, ale aj tým, že prinesú ekonomické efekty vo forme zvýšenia efektívnosti a účinnosti výroby produktu, rastu konkurencieschopnosti podniku, zamestnanosti, produktivity a v konečnom dôsledku aj finančnej výkonnosti podniku. Nositeľmi ekoinovácií môžu byť práve podniky v energeticky náročných odvetviach, ktoré významným spôsobom ovplyvňujú životné prostredie a ktoré majú predpoklady na ekologizáciu výrobných činností, adaptáciu na udržateľnú výrobu a na efektívnejšie využívanie zdrojov. Priemyselné odvetvia na Slovensku majú potenciál využívať ekoinovácie v celej štruktúre ekonomických aktivít, rozvíjať nové technológie a znalosti ako aj vytvárať a rozvíjať partnerstvá, siete a vzájomnú spoluprácu v prospech ekoinovačného rozvoja, za predpokladu existencie vhodných podporných ekoinovačných politík a stimulačných opatrení.

Vzhľadom na tlak Európskej únie a skutočnosť, že koncepcia spoločensky zodpovedného podnikania sa rozvíja už viac ako polstoročie, musíme konštatovať, že zmena širších spoločenských, politických a environmentálnych podmienok sa ešte v plnej miere neprejavila v podnikovej praxi, čo dokazuje aj porovnanie aktivít spoločenskej zodpovednosti na vzorke vybraných odvetví na Slovensku v rokoch 2011 a 2019. Z tohto dôvodu je potrebné rozvíjať alternatívne prístupy k uplatňovaniu spoločenskej zodpovednosti a motivovať podnikateľské subjekty - najmä malé a stredné podniky k uplatňovaniu jedného alebo viacerých parciálnych konceptov, ktorých implementácia nie je ani taká nákladná, ani náročná na vykazovanie a následné publikovanie. Ako alternatívu k uplatňovaniu komplexnej koncepcie zodpovedného podnikania je možné v podnikovej praxi uplatňovať iba niektoré vybrané koncepty – napr. koncept Sociálnych investícií, ktorý považujeme aj za inovatívny

nástroj financovania spoločensky zodpovedného podnikania, Podnikovej filantropie, Trvalo udržateľného rozvoja, moderný koncept Tvorby zdieľaných hodnôt (Creating Shared Value - CSH) alebo špecifický koncept Sociálneho podnikania. Tieto koncepty však hlavnú teóriu SZP nenahradili, ale ju skôr rozšírili. Všeobecne môžeme konštatovať, že koncepty SZP predstavujú samostatné celky, ktoré reagujú na konkrétny problém a sú súčasťou hlavnej koncepcie. Spoločensky zodpovedný podnik by mal či už formou sociálnych investícií, podnikovej filantropie alebo ostatných konceptov minimalizovať škody a maximalizovať výhody vo vzťahu k zainteresovaným skupinám.

Na záver konštatujeme, že zistením súčasného stavu uplatňovania zodpovedného podnikania v skúmaných odvetviach a následne porovnaním uplatňovania aktivít tejto koncepcie v čase v kontexte dobrovoľnosti, noriem a súčasného legislatívneho rámca a vymedzením inovatívnych konceptov spoločenskej zodpovednosti sa nám vedecký cieľ predloženej monografie podarilo naplniť.

Vedecká monografia obohacuje doterajšie teoretické poznanie a rozsiahlu teoreticko-kauzálnu analýzu poznatkov domácich a zahraničných autorov o nové aspekty oblastí spoločensky zodpovedného podnikania, o metódy a nástroje určené na implementáciu a publikovanie výročných správ o spoločenskej zodpovednosti.

Praktické poznatky predloženej monografie je možné využiť v edukačnom procese, ako aj v praxi podnikov, ktoré chcú hodnotiť a zverejňovať aktivity zodpovedného podnikania nielen v ekonomickej, ale aj v sociálnej a environmentálnej oblasti, v organizáciách realizujúcich audit výročných správ, v združeniach na Slovensku zaoberajúcich sa problematikou spoločensky zodpovedného podnikania a etikou v podnikaní a štátnych organizáciách.

SUMMARY

In recent years, the concept of socially responsible entrepreneurship has become a world-class instrument of both corporate and public policy. According to the examined concept, companies are expected to publish information on economic, social and environmental levels. The published information may take the form of an annual report, which is considered as a public document accessible to all interested groups, providing them with information on its position and activities in a broader economic, social and environmental context. Corporate Social Responsibility Annual Reports also provided us with an objective source of information for comparing the implementation of the concept under review during 2011 and 2019. The secondary survey carried out in subchapter 1.3. confirmed that in countries where the publication of annual reports on corporate social responsibility is regulated by the state, companies have a higher percentage of published annual reports. Recent trends in the publication of annual reports on corporate social responsibility indicate that the GRI guidelines are the most widely used methodology for compiling the annual report. They are recommended not only by independent NGOs, but also by governments of some countries as a uniform methodology for compiling the annual report.

The intensity of changes in socially responsible business according to the triple income statement in the sectors surveyed over time indicates an increase in all monitored indicators in the economic, social and environmental fields of socially responsible business. This is related not only to regulatory measures and legislative amendments since 2011, but also to the education of non-profit and non-governmental organizations in Slovakia, Europe and the world in the context of sustainable development, socially responsible entrepreneurship, social investment, social entrepreneurship, human rights and the fight against poverty. In spite of the strong regulation of CSR in some countries around the world, we are of the opinion that responsible entrepreneurship should be based primarily on self-regulation, preceded by the free choice of how socially responsible to achieve economic, social and environmental goals, respectively. the government's interest in applying the CSR concept in business practice should be limited to meeting common objectives in relation to sustainable development, environmental protection, but also foreign policy objectives such as development assistance and human rights protection.

The highest growth was recorded in the economy in the insurance, automotive, woodworking and banking sectors. In the Company area, the average growth in activities for all sectors under review was 25.8%. The highest performances were in the retail, automotive

and chemical industries. The increase in activities was in the range of 30%.

The least significant increase in CSR activities has been over the years in the environmental area of this concept. The largest shift in environmental activities was achieved by retail and automotive businesses, where the average value of indicator increases was above 30%.

In the application of the CSR in business practice, it is the environmental field that is unduly deteriorating, since for many businesses this means mainly increased spending. However, eco-innovations provide an opportunity to raise the importance of environmental responsibility not only in a way that minimizes negative environmental impacts and protects the environment, but also by bringing economic effects in the form of increased productive efficiency and effectiveness, business competitiveness, employment, productivity and financial performance of the company. Energy-intensive industries that have a significant impact on the environment and which are prerequisites for greening production, adapting to sustainable production and more efficient use of resources can be eco-innovations. Industry sectors in Slovakia have the potential to exploit eco-innovation across the whole economic activity structure, to develop new technologies and knowledge as well as to create and develop partnerships, networks and mutual cooperation in favor of eco-innovation development, provided there are appropriate supportive eco-innovation policies and incentive measures.

Given the pressure of the European Union and the fact that the concept of socially responsible entrepreneurship has been developing for more than half a century, we have to state that the change in wider social, political and environmental conditions has not yet been fully reflected in business practice. sample of selected sectors in Slovakia in 2011 and 2019. Therefore, it is necessary to develop alternative approaches to the implementation of corporate social responsibility and to motivate entrepreneurs - especially small and medium-sized enterprises - to implement one or more partial concepts whose implementation is not so expensive or demanding reporting and subsequent publication. As an alternative to applying a comprehensive corporate responsibility concept, only some of the selected concepts can be applied in business practice; the concept of Social Investment, which we also consider as an innovative tool for financing socially responsible business, corporate philanthropy, sustainable development, the modern concept of Creating Shared Value (CSH) or a specific concept of Social Entrepreneurship. However, these concepts did not replace the main CSR theory, but rather expand it. In general, CSR concepts are separate units that respond to a specific problem and are part of the main concept. A socially responsible business should

minimize damage and maximize benefits in relation to stakeholders, whether through social investment, corporate philanthropy or other concepts.

To conclude, we have been able to achieve the scientific objective of the monograph by identifying the current state of application of responsible entrepreneurship in the sectors surveyed and then comparing the application of the concept's activities over time in the context of volunteering, standards and the current legislative framework.

The scientific monograph enriches the existing theoretical knowledge and extensive theoretical-causal analysis of the knowledge of domestic and foreign authors with new aspects of the areas of socially responsible business, methods and tools designed to implement and publish annual reports on social responsibility.

Practical knowledge of the presented monograph can be used in the educational process as well as in the practice of companies that want to evaluate and publish the activities of responsible business not only in economic, but also in social and environmental areas, in organizations carrying out annual audit, in associations in Slovakia issues of socially responsible business and ethics in business and state organizations.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. ANDERSEN, M., SKJOETT-LARSEN, T. 2009. CSR in Global Supply Chains. [online]. In *Supply Chain Management: An International Journal*, roč. 14, č. 2, s. 75 – 86, dostupné na internete: <<http://dx.doi.org/10.1108/13598540910941948>>.
2. ANDRAŠOVÁ, A. 2013. Inovácie v činnostiach a procesoch priemyselných podnikov v prospech udržateľného rozvoja a udržateľného partnerstva. In SAKÁL, P. a kol. *Udržateľné spoločensky zodpovedné podnikanie, II. Stratégia udržateľného rozvoja*. Trnava : AlumniPress, 2013. ISBN 978-80-8098-186-2. s. 130 – 151.
3. ARMSTRONG, M. 1999. *Personální management*. Praha : Grada Publishing, 1999. 963 s. ISBN 80-7169-614-5.
4. BARTOŠOVÁ, Z. 2005. Firemná filantropie jako klíčová oblast CSR. In *Napříč společenskou odpovědností podniku*, Kol. autorov, Kladno: Publishing AISIS o.s., 2005. ISBN 80-239-6111-X.
5. BOCKSTETTE, V., STAMP, M. 2012. *Vytváření sdílené hodnoty: Průvodce novou firemní (r)evolucí*. Praha: BNT-MCSRC.38 s.
6. BUSSARD, A., MARČEK, E., MARKUŠ, M., BUNČÁK, M. 2005. *Spoločensky zodpovedné podnikanie*. Bratislava: Nadácia Integra, Nadácia Pontis, PANET, 2005. s. 114.
7. BRUNKLAUS, B. et al. 2013. *Eco-innovative Measures in large Swedish Companies - An inventory based on company reports, Vinno Va - Swedish Governmental Agency for Innovation Systems/Verket för Innovationssystem*, 2013. 66 s. Retrieved October 15, 2016 from http://www.vinnova.se/upload/EPiStorePDF/va_13_03.pdf.
8. BRYANE, M. 2009. Implication of SRI for Pension Funds in Turkey. In *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, roč. 2., č. 2, 2009. s. 105-119, ISSN 1753-8394.
9. BRZICA, D. (2015). *Inovačný rozvoj, spolupráca a motivácia pracovníkov v kontexte znalostnej spoločnosti: niektoré výzvy stojace pred Slovenskou republikou*. [online]. Prognostické práce 7, 2015, č. 1. pp.33-52. cit. [20. 05. 2019], dostupné na internete <http://www.prog.sav.sk/fileadmin/pusav/download_files/prognosticke_prace/2015/PP7_1_2015_Brzica_cl2.pdf>.

10. CARROLL, A. B., SCHWARTZ, M. S. 2003 Corporate Social Responsibility A Three-Domain Approach. In *Business Ethics Quarterly*, roč. 13, č. 4., ISSN 1052150X. s. 503 – 550.
11. CARROLL, A. B. , BUCHHOLTZ, A. K., 2012. Ethics, Sustainability and Stakeholder Management, In *Business and Society*, 691 s. ISBN 978-1-285-73429-3.
12. CLARK, S. et al. 2015. *From the Stockholder to the Stakeholder: How sustainability can drive financial outperformance*, [online]. Oxford University; Arabesque cit. [20. 05. 2019], dostupné na internete <https://arabesque.com/research/From_the_stockholder_to_the_stakeholder_web.pdf >.
13. CLARKSON, M. B. E. 1995. A Stakeholder Framework for Analyzing and Evaluating Corporate Social Performance, In *Academy of Management Review*, 1995, roč. 20, č. 1, s. 92 – 117.
14. CORTEZ, M. C., SILVA, F., AREAL, M. 2008. The Performance of European Socially Responsible Funds. In: *Journal of Business Ethics*. 2008, DOI 10.1007/s.10551-008-9959-x.
15. CSANYI, G., NECHALA, P., REMIŠOVÁ, A. 2006. *Protikorupčný manuál podnikateľa*. Bratislava : Transparency International Slovakia, 2006. ISBN 80-968427-7-3.
16. ČERNÁ, J., VICENOVÁ, E., ČAMBÁL, M. 2012. Zvýšenie inovačnej schopnosti podnikov prostredníctvom spolupráce s univerzitami. In *Bariéry distribučných ciest a znalostí z univerzít do podnikateľského prostredia*, (pp. 23-28). Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave.
17. DAHLSTRUD, A. 2008. How CSR is defined: an Analysis of 37 definition [online]. In *Corporate Social Responsibility and Environment Management*, roč. 15., 2008. [cit. 20. 05. 2014], dostupné na internete <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/csr.132/pdf> >.
18. DEMO, M., HRONEC, O., TÓTHOVÁ, M. a kol. 2007. *Udržateľný rozvoj – život v medziach únosnej kapacity biosféry*. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2007. 440 s. ISBN 978-80-8069-826-3.

19. DECHEZLEPRETRE, A. SATO, M. 2014. *The impacts of environmental regulations on competitiveness*. Policy brief November 2014, Grantham Research Institute on Climate Change and the Environment, Global Green Growth Institute. p.28.
20. EC. 2010. Europe 2020, *A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*[online]. [cit. 20. 05. 2019] dostupné na internete:< <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>. >.
21. EC. 2015. *Ekologické inovácie pre trvalo udržateľnú budúcnosť*. [cit. 20. 05. 2019] dostupné na internete:<http://ec.europa.eu/environment/ecoap/>.
22. EC. 2015. *Strategický záväzok pre rodovú rovnosť na roky 2016-2019*.
23. EC. 2004. Stimulating Technologies for Sustainable Development: An Environmental Technologies Action Plan for the European Union [online]. [cit. 14. 01.2017] dostupné na internete:< <http://www.sazp.sk/public/index/go.php?id=1914>>.
24. EC. 2011 Attitudes of European entrepreneurs towards eco-innovation. Analytical report. Brussel: European Commision, Retriewed October 2, 2016 from http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_315_en.pdf.
25. EC. 2015. The Eco-Innovation Scoreboard and the Eco-Innovation Index, Retriewed October 2, 2016 from http://ec.europa.eu/environment/ecoap/scoreboard_en.
26. EC. 2019. *Directive (EU) 2019/1158 on work-life balance for parents and carers*.
27. EDMANS, A. 2011. Does the Stock Market Fully Value Intangibles? Employee Satisfaction and Equity Prices. In *Journal of Financial Economics*, roč. 101, č. 3 s. 621-640.
28. EP. 2013. *Správa k ekologickým inováciám – zamestnanosť a rast prostredníctvom politiky v oblasti životného prostredia (2012/2294(INI))*, [online]. [cit. 12. 01. 2019] dostupné na internete:< <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2013-0333+0+DOC+XML+V0//SK>>.
29. EP. 2013. Návrh uznesenia k ekologickým inováciám, 2012/2294 (INI), 2013, Retriewed October 2, 2016 from <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A7-2013-0333+0+DOC+PDF+V0//SK>

30. FOSTER, J., HILDÉN, M., ADLERGAN, N. 2006. Regulations Induce Environmental Innovations? An Analysis of the Role of Regulations in the Pulp and Paper Industry in Selected Industrialized Countries. In HAGE, J., MEEUS, M. *Innovation, Science, and Institutional Change A Research Handbook*. Oxford Press. 592 s. ISBN 139780199299195.
31. FRANC, P., NEZHYBA, J., HEYDENREICH, C. 2006. *Když se bere společenská odpovědnost vážně*. Brno : Ekologický právní servis, 2006. ISBN 80-86544-08-7.
32. FRIEDMAN, M. 1970. The Social Responsibility of Business is to Increase its Profits. In *The New York Times Magazine*, September 13, 1970.
33. GARNSEY, E., WRIGHT, S. M., 1990. Technical Innovation and Organizational Opportunity. In *International Journal of Technology Management*, 5 (3), 267-291, ISSN 1741-5276.
34. GRANT, R. M. 2008. *Contemporary Strategic Analysis*. Malden: Blackwell Publishing, 2008. ISBN 978-1-405-16309-5.
35. GREEN PAPER. 2001. *Promoting a European framework for corporate social responsibility*. Luxemburg : European Commission, Office for Official Publications of the European Communities, 2001. ISBN 92-894-1478-2.
36. GREENING, D. W., TURBAN, D. B. 2000. Corporate Social Performance as a Competitive Advantage in Attracting a Quality Workforce. In *Business and Society*, 2000, roč.. 39. č. 3. s. 254 – 280.
37. GREVE, H. R. 2003. A Behavioral Theory of R&D Expenditures and Innovations: Evidence from Shipbuilding. *Academy of Management Journal*, 46(6), 685-702. doi: 10.2307/30040661.
38. GRI smernice [online], [cit. 20. 11. 2019], dostupné na internete <<http://www.globalreporting.org>>.
39. GUNDOVÁ, P. 2019. Motívy k implementovaniu eko-inovácií v podnikateľských subjektoch. In *Eko-inovácie a malé a stredné podniky*. Banská Bystrica: Belianum, Ekonomická fakulta UMB v Banskej Bystrici, ISBN 978-80-557-1532-2.
40. HARTLEY, J. 2005. Innovation in Governance and Public Services: Past and Present. *Public Money & Management* , 25(1), 27 -34.

41. HAŠKOVÁ, K., KRAPATA, Š. et al. 2011. *Zelené podnikání a trvale udržitelní rozvoj*. [online], [cit. 20. 11. 2019], dostupné na internete <https://www.ibm.com/developerworks/community/wikis/home?lang=en#!/wiki/W2ee553718f13_4825_b4e6_343b81350b95/page/10%20Zelen%C3%A9%20podnik%C3%A1n%C3%AD%20a%20trvale%20udr%C5%BEditeln%C3%BD%20rozvoj>.
42. HILLMAN, A. J., KEIM, G. D. 2001. Shareholder Value, Stakeholder Management and Social Issues: What's the Bottom Line. In *Strategic Management Journal*, roč. 22, číslo 2, s. 125 – 139. [online]. [cit. 1.6. 2014], dostupné na internete <<http://www.jstor.org/stable/3094310>>.
43. HLAVÁČEK, J. HLAVÁČEK, M. 2007 [online]. *Za jakých podmínek je pro firmu lukrativním společensky zodpovědné chování?* 2007. Institute of Economic Studies, Faculty of Social Sciences Charles University in Prague, [cit. 20. 11. 2011] dostupné na internete: <<http://ies.fsv.cuni.cz/sci/publication>>.
44. HOPKINS, M., COWE, R. 2003. Corporate Social Responsibility: Is there a Business Case? In *Journal of Applied Accounting Research*, ACCA UK, London, 2003. ISSN 0967 5426.
45. HORBACH, J. 2010. The impact of innovation activities on employment in the environmental sector-empirical results for Germany at the firm level. *Journal of Economics and Statistics* 230(4): 403–419.
46. HORBACH, J., RENNINGS, K. 2013. Environmental innovation and employment dynamics in different technology fields—an analysis based on the German Community Innovation Survey 2009. *Journal of Cleaner Production* 57: 158–165.
47. HORBACH, J. 2014. [online] *Determinants of Eco-innovation from a European-wide Perspective – an Analysis based on the Community Innovation survey* (Sustainability Environment Economics and Dynamics Studies, Working Paper 7/2014). University of Applied Sciences Augsburg, 2014, [cit. 14. 01.2017] dostupné na internete: <<http://www.sustainabilityseeds.org/>>.
48. HRDINOVÁ, G. 2013. Balanced Scorecard (BSC) versus Spoločensky zodpovedné podnikanie. In SAKÁL, P. a kol. *Udržateľné spoločensky zodpovedné podnikanie, I. Vymedzenie základných pojmov trvalo udržateľného rozvoja/udržateľného rozvoja a spoločensky zodpovedného podnikania v kontexte zmeny paradigmy strategického manažmentu..* Trnava : AlumniPress, 2013. ISBN 978-80-8098-186-2. s. 96 – 99.

49. HRONCOVÁ-VICIANOVÁ, J. 2014. Uplatňovanie podnikovej filantropie na Slovensku. In *Sociálna ekonomika a vzdelávanie, zborník vedeckých štúdií*. Banská Bystrica : Ekonomická fakulta UMB, Centrum výskumu sociálnej ekonomiky a podnikania a Inštitút ekonomických vied EF UMB, 2014, s. 1 – 9. ISBN 978-80-557-0623-8.
50. HRONCOVÁ VICIANOVÁ, J. 2014. *Uplatňovanie koncepcie spoločensky zodpovedného podnikania vo vybraných odvetviach národného hospodárstva na Slovensku*. Banská Bystrica : Belianum, Ekonomická fakulta UMB v B. Bystrici, 2014. ISBN 978-80-557-0780-8. s. 168.
18. HRONCOVÁ VICIANOVÁ, J., HRONEC, Š. 2017. Environmental Impact of Application on the Concept of Corporate Social Responsibility in Selected EU Countries. In *Problemy ekorozwoju – problems of sustainable development*, 2017, vol. 12, no 2, 79-88.
19. HRONCOVÁ VICIANOVÁ, J., JAĎUĐOVÁ, J., HRONEC, Š., ROLÍKOVÁ, S. 2017. Developing eco-innovation in business practice in Slovakia. In *Journal of business economics and management*. - Vilnius : Vilnius Gediminas Technical University, 2017. - ISSN 1611-1699. - Vol. 18, no. 5 (2017), pp. 1042-1061.
20. HRONCOVÁ VICIANOVÁ, J., JAĎUĐOVÁ, J. 2017. Green business perspectives in Slovakia. In *Current Problems of the Corporate Sector 2017*, University of Economics in Bratislava, Faculty of Business Management, 2017.
51. ISO norma [online], [cit. 20. 11. 2018], dostupná na internete: < <http://isotc.iso.org/>>.
52. JECK, T. 2012. *Ekologické inovácie: Teoretické a hospodársko-politické súvislosti* [online]. [online]. Ekonomický ústav SAV, [cit. 20. 03. 2014], dostupné na internete: http://ekonom.sav.sk/uploads/journals/216_wp42_tomas_jeck_2012.pdf.
53. KANIANSKA, R., JAĎUĐOVÁ, J., MARKOVÁ, I. 2017. *Zelená ekonomika*. Banská Bystrica : Belianum - Univerzita Mateja Bela, 2017. 183 s. ISBN 978-80- 557-1258-1.
54. KAŠPAROVÁ, K. 2007. *Stakeholderovská teorie a její přepojení na CSR* [online], [cit. 20. 11. 2011], dostupné na internete: <<http://www.csr-online.cz/>>.
55. KAŠPAROVÁ, K. 2006. *Vývoj CSR a její konkurenční koncepty* [online], [cit. 20. 11. 2011], dostupné na internete: <<http://www.csr-online.cz/>>.
56. KAŠPAROVÁ, K. 2006. *Výhody zapojení se do CSR aktivit* [online], [cit. 20. 11. 2011],

57. KEMP, R., FOXON, T. 2007. *Measuring Eco- innovation. Typology of eco-innovation*, Retriewed May 2, 2013 [online], [cit. 20. 11. 2018], dostupné na internete: <<http://www.merit.unu.edu/MEI/deliverables/MEI%20D2%20Typology%20of%20eco-innovation.pdf>>.
58. KEMP, R., PEARSON, P.(2008) *Measuring eco-innovation*, Final report MEI project about measuring eco-innovation Project No: 044513, Brussels: European Commission, 2008, Retriewed January 2, 2014 online], [cit. 20. 11. 2018], dostupné na internete: <<https://www.oecd.org/env/consumption-innovation/43960830.pdf>>.
59. KOELBEL, J. et al. 2018. *Beyond Returns: Evaluating the Social and Environmental Impact of Sustainable Investing*, MIT, [online], [cit. 21. 11. 2018], dostupné na internete:<<https://cbey.yale.edu/yisf/yisf-symposium-2018-state-of-esg-disclosure-standards/papers>>.
60. KORIMOVÁ, G. 2007. *Predpoklady rozvoja sociálnej ekonomiky*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2007. 192 s. ISBN 978-80-8083-399-2.
61. KOTLER, P., LEE, N., 2005. *Corporate Social Responsibility – Doing the Most Good for Your Company and Your Cause*, New Jersey, USA, 2005. s. 320, ISBN: 978-0-471-47611-5.
62. KOTLER, P., ARMSTRONG, G. 2004. *Marketing*. Praha : Grada Publishing, 2004. 855 s. ISBN 80 -247-0513-3.
63. KPMG Survey of CSR Reporting, 2013. [online]. [cit. 20. 10. 2014], dostupné na internete po registrácii:<<http://www.corporateregister.com>>.
64. KPMG Survey of CSR Reporting, 2017. [online]. [cit. 20. 10. 2014], dostupné na internete po registrácii:<<http://www.corporateregister.com>>.
65. LANOIE, P., LAURENT-LUCCHETTI, J., JOHNSTONE, N. AMBEC, S. 2011. Environmental policy, innovation and performance: new insights on the Porter hypothesis. *Journal of Economics & Management Strategy* 20(3), 803–842. DOI: 10.1111/j.1530-9134.2011.00301.x
66. LISTON-HEYES, C., CETON, G.C. 2007. Corporate Social Performance and Politics, In *Journal of Corporate Citizenship*, Spring, 2007, s. 95-108.
67. McKEEVER, K. 2008. Voluntary Benefits: Green Light for Ethical Perks. *Employee*

- Benefits* [online]. [cit. 23. 6. 2014], dostupné na internete: <
<http://www.employeebenefits.co.uk/flexible-benefits/305.subject.>>.
68. Maignan, I. Ferrel, O. C. 2001. Corporate citizenship as a marketing instrument: concepts, evidence and research directions. In: *European Journal of Marketing*, Vol. 35, No. 3/4, 2001, s. 457 – 484, ISSN 0309-0566.
 69. MAJDÚCHOVÁ, H. 2007. Spoločenská zodpovednosť podnikov – teoretické vymedzenie a praktická aplikácia v podmienkach slovenskej ekonomiky, In *Svět práce a kvalita života v globalizované ekonomice*, Praha : Vysoká škola ekonomická, v.v.i., 2007, ISBN 978-80-86973-45-6.
 70. MAJDÚCHOVÁ, J. 2008. Súčasný možnosti aplikácie spoločenskej zodpovednosti v podmienkach manažmentu firiem na Slovensku. In *Aktuálne manažérske trendy v teórii a praxi – vedecký monografický zborník*, s. 89 – 94. Žilina : EDIS, 2008. ISBN 978-80-8070-966-2.
 71. MARKOVÁ, V. 2002. *Investičné plánovanie*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta v Banskej Bystrici, Občianske združenie Ekonómia, 2002. 108 s. ISBN 80-8055-715-2.
 72. MARKOVÁ, V. 2011. Vybrané aspekty spoločensky zodpovedného podnikania. In *Společenská odpovědnost firem – transfer vědeckých poznatků do praxe*. Olomouc : Moravská vysoká škola Olomouc, 2011, s. 28. ISBN 978-80-87240-67-0.
 73. MARKOVÁ, V., LESNÍKOVÁ, P. 2017. Corporate Sustainability Concept as an Instrument of Firm's Development. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu*, Poznań 2017, s. 213 - 226. ISSN 1426-9724.
 74. MAZZANTI, M., ZOBOLI, R. 2009. Environmental efficiency and labour productivity: trade-off or joint dynamics? A theoretical investigation and empirical evidence from Italy using NAMEA. *Ecological Economics*, 68(4), 1182–1194.
 75. MUSOVÁ, Z. 2013. *Spoločenská zodpovednosť v marketingovej praxi podnikov*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2013. 228 s. ISBN 978-80-557-0516-3.
 76. Nadácia Pontis. *O zodpovednom podnikaní*. [online]. [cit. 2018-11-23]. Dostupné na internete: □<http://www.zodpovednepodnikanie.sk/o-zodpovednom-podnikani> □.

77. NELSON, J. 2008. *CSR and Public Policy. New forms of Engagement between Business and Government*. Working paper č. 45. [online]. [cit. 20. 05. 2014] dostupné na internete:<http://www.hks.harvard.edu/mrcbg/CSRI/publications/workingpaper_45_nelson.pdf>.
78. *Obnovená stratégia EÚ pre sociálnu zodpovednosť podnikov na obdobie rokov 2011 – 2014*, Európska komisia : Brusel, 2011. [online]. [cit. 20. 05. 2014] dostupná na internete: <<http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/spolocenska-zodpovednost/oznamenie-ek-pre-spolocensku-zodpovednost-podnikov-na-obdobie-rokov-2011-2014.pdf>>.
79. OECD. 2009. *Sustainable Manufacturing and Eco-Innovation Framework, Practices and Measurement*. [online]. [citované 14. 01.2017]. OECD: Paris, Retrieved October 2, 2016. dostupná na internete:<<http://www.oecd.org/sti/innovationinsciencetechnologyandindustry/43423689.pdf>>.
80. OECD. 2010. *Eco-Innovation in Industry: Enabling Green Growth*. Paris: OECD. p. 276, ISBN 978-92-64-07721-8.
81. OECD. 2018. *Global Outlook on Financing for Sustainable Development 2019: Time to Face the Challenge*, OECD Publishing, Paris [online]. [cit. 20. 05. 2019] dostupné na internete:<<https://dx.doi.org/10.1787/9789264307995-en>>.
82. OESD. 2019. *Social Impact Investment. The impact imperative for sustainable development*. 2019. OECD Publishing, Paris ISBN 978-926431129-9 (pdf).
83. OECD. 2015. *Social Impact Investment: Building the Evidence Base*, OECD Publishing, Paris [online]. [cit. 20. 05. 2019] dostupné na internete:<<https://dx.doi.org/10.1787/9789264233430-en>>.
84. OECD. 2017. *Boosting Social Enterprise Development: Good Practice Compendium*, [online]. [cit. 20. 05. 2019] dostupné na internete:<<https://doi.org/10.1787/9789264268500-en>>.
85. PALUCHOVÁ, J., PROKEINOVÁ, R. B. 2013. *Udržateľné tendencie v spotrebiteľskom správaní. Asociačné pravidlá, udržateľný marketing a zodpovedná spotreba*. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2013. s. 113. ISBN 978-80-552-1125-1.

86. PAVLÍK, M., BĚLČÍK, M. 2010. *Společenská odpovědnost organizace - CSR v praxi a jak s ním dál*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2010. 176 s. ISBN 978-80-247-3157-5.
87. PERNSTEINER, H., WAGNER, E., KABÁT, L. a kol. 2011. *Podnikanie v nových ekonomických a sociálnych podmienkach*. Bratislava : Eurokódex, 2011. 112 s. ISBN 978-80-89447-51-0.
88. PORTER, M. E., KRAMER, M. R. 2006. Strategy and Society: The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility. In *Harvard Business Review*, 2006, roč. 18, s. 78 – 92.
89. PORTER, M., KRAMER, M. 2011. *How to Fix Capitalism? Creating Shared Value*. In *Harvard Business Review*. 89 (Január – Február), s. 63 – 67. ISSN 0017- 012.
90. PORTER, M., HILLS G., PFITZER, M., PATSCHEKE, S., HAWKINS. E. 2012. *Measuring Shared Value*. How to Unlock Value by Linking Social and Business. Result. [online]. [cit. 2017-01-04]. Dostupné na internete: <https://sharedvalue.org/sites/default/files/resourcefiles/Measuring_Shared_Value.pdf>.
91. PORTER, M. E., VAN DER LINDE, C. 1995. Toward a New Conception of the Environment-Competitiveness Relationship. *The Journal of Economic Perspectives*, 9, (4), 97-118.
92. Právna ochrana Whistleblowerov na Slovensku. 2009. [online]. Bratislava: Transparency International Slovensko. [cit. 10. 02. 2013], dostupné na internete: <<http://transparency.sk/wpcontent/uploads/2010/02/PravnaochranawhistleblowerovnaSlovensku.pdf>>.
93. *Participating in the future International Standards ISO 26000 on Social Responsibility*. Brožúra ISO, 2009. [online], Geneve: ISO Central Secretariat. ISBN 978-92-67-10499-7 [cit. 10. 03. 2011] dostupné na internete: < [http:// http://isotc.iso.org](http://http://isotc.iso.org) />.
94. ROLÍKOVÁ, S. 2016. *Ekologické inovácie v podnikovej praxi*. Diplomová práca.
95. ROSENBERG, N. 2010. Schumpeter and History. In: *Rosenberg, N. (Ed.) Studies on Science and the Innovation Process*, New Jersey : World Scientific Publishing Co.
96. RUSKO, M., KOLLÁR, V. 2016. Podpora environmentálnej, sociálnej, ekonomickej udržateľnosti rastu. In *Environmental policy tools' 2016*. Zborník zo VI. medzinárodnej vedeckej konferencie, Bratislava, 2016, s. 66 – 76. ISBN 978- 80-89753-12-3.

97. SAADULLAH, S., REZAEI, Z. 2012. Do satisfied employees lead to better financial performance? [online]. In *Research Journal*, 2012, Roč.. 5, s. 1-20. ISSN 2045-3345. [cit. 10. 06. 2014] dostupné na internete: <<http://www.researchjournals.co.uk/document/s/Vol5/Shahriar.pdf> />.
98. SAKÁL, P. 2013. GRI Metodika. In SAKÁL, P. a kol. *Udržateľné spoločensky zodpovedné podnikanie, III.. Stratégia udržateľného spoločensky zodpovedného podnikania*. Trnava : AlumniPress, 2013. ISBN 978-80-8098-186-2. s. 13 – 163.
99. SAKÁL, P. 2013. Metodika Korp. In SAKÁL, P. a kol. *Udržateľné spoločensky zodpovedné podnikanie, III.. Stratégia udržateľného spoločensky zodpovedného podnikania*. Trnava : AlumniPress, 2013. ISBN 978-80-8098-186-2. s. 163 – 170.
100. SA8000 SOCIAL ACCOUNTABILITY 8000 [online], registered trademark of Social Accountability International. [cit. 10. 02. 2011], dostupné na internete: <<http://www.iqnet-ltd.com/>>.
101. Slovenská agentúra životného prostredia [online]. dostupné na internete: <<http://www.sazp.sk/public/index/index.php> >.
102. SEN, S., BHATTACHARYA, C.B., KORSHUN, D. 2006. The role of corporate social responsibility in strengthening multiple stakeholder relationships: a field experiment. In *Journal of the Academy of Marketing Science*, roč.. 34, č. 2, s. 158 – 66.
103. SCHUMPETER, J. A. 1943. *Capitalism, Socialism, and Democracy*. Reprinted in Essays of J. A. Schumpeter, Cambridge, MA : Addison-Wesley.
104. SLATER, A. 2004. *The Global Reporting Initiative (GRI)'s Economic Performance Indicators: Measuring Impacts One Stakeholder at a Time*, [online], In AccountAbility, Institut of social and ethical accountability, London, 2004. s. 23 – 29. ISSN 1470-5001, [cit. 10. 03, 2013] dostupné na internete : < <http://www.greenleaf-publishing.com> />.
105. SMART HEAD, 2019. [online] [cit. 10. 05, 2019] dostupné na internete : < <https://www.besmarthead.com/home-page>>.
106. *Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/51/ES z 18. júna 2003*.
107. *Správa Európskej komisie* [online]: Začlenenie problematiky trvalo udržateľného rozvoja do politik EÚ: správa o plnení stratégie trvalo udržateľného rozvoja Európskej únie za rok 2009, [cit. 10. 03, 2011] dostupné na inernete:< <http://eur-lex.europa.eu> />.

108. STEURER, R. 2010. *The world of Governments in CRS: Characteristics Public Policies on CSR in Europe*, Vienna : Institute of Forest, Environmental and Natural Resource Policy, ISSN 2072-764X.
109. SVATÍKOVÁ, K. 2016. [online] Eco-Innovation Observatory, *Country Profile 2014-2015: Slovakia*, www.eco-innovation.eu. [accessed 14. 01.2017].
110. TRNKOVÁ, J. 2004. *Společenská odpovědnost firem – Kompletní průvodce tématem a závěry z průzkumu v ČR. 2004*. Praha : Business Leaders Forum.
111. VARGA, H. 2013. *Eco-Innovation in Slovakia, Country Profile 2013: Slovakia*, Eco-Innovation Observatory, Retrieved September 15, 2013 [cit. 14.1.2017] dostupné na internete: < www.eco-innovation.eu. >.
112. VETRÁKOVÁ, M. 2011. *Ľudské zdroje a ich riadenie*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2011. 276 s. ISBN 987-80-557-0149-3.
113. VINCZEOVÁ, M. 2019. Finančné nástroje podpory ekologických inovácií. In *Eko-inovácie a malé a stredné podniky*. Banská Bystrica: Belianum, Ekonomická fakulta UMB v Banskej Bystrici, ISBN 978-80-557-1532-2.
114. VODÁK, J., KUCHARČÍKOVÁ, A. 2011. *Efektívni vzdělávání zaměstnanců. 2. aktualizované a rozšířené vyd.* Praha : Grada Publishing, 2011. 237 s. ISBN 978-80-247-3651-8.
115. Whistleblowing. 2019. Transparency International Slovensko. [online] [cit. 10. 05. 2019] dostupné na internete: <<https://transparency.sk/sk/temy/whistleblowing/>>.
116. WOOD, D. J. 1991. Corporate Social Performance Revisited. In *Academy of Management Review*, 1991, roč. 16, č. 4, s. 691 – 718.
117. WOOD, D. 1991. Toward improving corporate social performance – building „the good society“. [online] In *Business Horizons*, ISSN 0007-6813., 1991, roč. 34, č. 4, s. 66 – 73, [cit. 10. 03, 2011] dostupné na internete: < <http://findarticles.com/p/articles/>>.
118. ZELENÝ, J. 2007. *Spoločenská zodpovednosť organizácií ako platforma kreovania a implementácie systémov environmentálneho riadenia II. koncepty a modely*. Banská Bystrica : Fakulta prírodných vied UMB, 2007.
119. ZELENÝ, J. 2010. *Environmentálna politika, manažérstvo a stakeholder manažment*. Banská Bystrica : Fakulta prírodných vied UMB. 145 s. ISBN 978-80-8083-977-2.

120. ZELENÝ, J. 2010. *Environmentálna politika, manažérstvo a spoločenská zodpovednosť*. Banská Bystrica : Fakulta prírodných vied UMB. 180 s. ISBN 978-80-8083-972-2.
121. ZELENÝ, J. 2010. *Nástroje environmentálneho riadenia*. Banská Bystrica : Fakulta prírodných vied UMB. 220 s. ISBN 978-80-8083-974-1.
122. ZELENÝ, J. 2010. *Manažérstvo environmentálnych a bezpečnostných rizík*. Banská Bystrica : Fakulta prírodných vied UMB. 220 s. ISBN 978-80-8083-975-8.
123. ZELENÝ, J. 2010. *Environmentálne a integrované manažérstvo*. Banská Bystrica : Fakulta prírodných vied UMB. 182 s. ISBN 978-80-8083-973-4.
124. ZELENÝ, J. 2010. *Manažérstvo pracovného prostredia*. Banská Bystrica : Fakulta prírodných vied UMB. 207 s. ISBN 978-80-8083-976-5.
125. *Zákonník práce č. 311/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov*.
126. *Zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov*.
127. *Zákon č. 152/1998 Z. z. o sťažnostiach*.
128. *Ústava SR 460/1992 Zb.*
129. *Zákon č. 124/2006 Z. z. o ochrane a bezpečnosti zdravia pri práci v zmysle zákona č. 136/2010 Z. z.*
130. *Zákon č. 365/2004 Z. z. (tzv. antidiskriminačný zákon)*.
131. *Zákon o reklame č. 147/2001 Z. z.*
132. *Zákon č. 307/2014 o niektorých opatreniach súvisiacich s oznamovaním protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov*
133. *Zákon č.18/2018 o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov*
134. *Zákonom o ochrane spotrebiteľa č. 250/2007 Z. z..*
135. *Zákon č. 435/2001 Z. z. o patentoch, dodatkových ochranných osvedčeniach a o zmene a doplnení niektorých zákonov (patentový zákon)*.
136. *Zákon č.136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže*.
137. *Zákon č.465/2002 Z. z. o skupinových výnimkách zo zákazu dohôd obmedzujúcich súťaž*.

138. Zákon č. 469/2002 Z. z. o environmentálnom označovaní výrobkov v znení zákona č. 587/2004 Z. z. v znení zákona č. 217/2007 Z. z. a zákona č. 515/2008 Z.z.
139. (https://ec.europa.eu/slovakia/news/international_womens_day_2019_sk)
140. Zákon č. 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov – Obchodný zákonník. [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné na internete: <http://www.szk.sk/content/szk/_files/legislativa/513_1991_zz_20170101.pdf>.
141. Zákon o životnom prostredí č. 17/1992. [online]. [cit. 2019-01-27]. Dostupné na internete: <<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/17/19920116.html>>.
142. Zákon č. 54/2009 Z. z. o ochrane oznamovateľov
143. Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 258/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o environmentálnom označovaní výrobkov o taktiež jednotlivé oznámenia Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorými sa ustanovujú osobitné podmienky na udelenie národných environmentálnych značiek pre výrobné skupiny.

Autor: Ing. Jana Hroncová Vicianová, PhD., doc. Ing. Štefan Hronec, PhD., RNDr.
Jana Jad'ud'ová, PhD.

Názov diela: Perspektívy rozvoja inovatívnych konceptov spoločensky zodpovedného
podnikania v malých a stredných podnikoch na Slovensku

Náklad: 100 ks
Rozsah: 136 strán, 6,75 AH
Formát: A4

Vydavateľ: Vydavateľstvo Univerzity Matej Bela v Banskej Bystrici – Belianum,
Ekonomická fakulta

ISBN 978-80-557-1652-7

doc. Ing. Štefan Hronec, PhD. absolvoval VES v Banskej Bystrici; v roku 2005 získal vedeckú hodnosť PhD. na Ekonomickej fakulte UMB v Banskej Bystrici v odbore odvetvové a prierezové ekonomiky. V roku 2008 získal titul docent v odbore Verejná ekonomika a služby na EF UMB v Banskej Bystrici. Na EF UMB pôsobí od roku 2002. Profilovo sa zameriava na ekonómiu vzdelávania, ekonómiu a riadenie športu a kultúry, informačné systémy vo verejnom sektore, neziskový marketing, strategické plánovanie a rozpočtovanie vo verejnom sektore.

Ing. Jana Hroncová Vicianová, PhD. sa zameriava v rámci svojich pedagogických a vedecko-výskumných aktivít na oblasť ekonomiky podniku, spoločensky zodpovedného podnikania a sociálneho podnikania. Od roku 2013 pôsobí ako odborná asistentka na Ekonomickej fakulte UMB v Banskej Bystrici na katedre Ekonomiky a manažmentu podniku. Je autorkou a spoluautorkou 4 vedeckých monografií, spoluautorkou 2 vysokoškolských skrípt, v domácich a zahraničných časopisoch a zborníkoch publikovala vyše 40 odborných a vedeckých prác. Bola zodpovednou riešiteľkou 2 projektov Univerzitetnej grantovej agentúry, zodpovednou riešiteľkou 1 projektu Vedeckej grantovej agentúry, spoluriešiteľkou 3 projektov Vedeckej grantovej agentúry a 2 projektov Kultúrnej a edukačnej grantovej agentúry.

RNDr. Jana Jaďuďová, PhD. sa zameriava v rámci svojich pedagogických a vedecko-výskumných aktivít na oblasť environmentálnych manažérskych systémov, spoločensky zodpovedného podnikania a ekonomických nástrojov environmentálnej politiky. Pôsobí ako odborná asistentka na Fakulte prírodných vied UMB na katedre Životného prostredia. Je spoluautorkou 2 vedeckých monografií, 3 vysokoškolských učebníc vydaných v domácich vydavateľstvách. Bola zodpovednou riešiteľkou 1 projektu Univerzitetnej grantovej agentúry, spoluriešiteľkou 1 projektu VEGA, 2 projektov KEGA a 1 projektu APVV. V domácich a zahraničných časopisoch a zborníkoch publikovala vyše 40 odborných a vedeckých prác.

ISBN

978-80-557-1652-7